NAZ.
le III

BIBLIOTECA NAZ.
BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXIII*
A
53
NAPOLI
108
C
54
29

Digitized by Google

Digitized by Google

quentiam ambiunt. In uſum Chriſtianorum haud ita nuper eundem recenſuit, & Verſione Latinâ illuſtravit Vir Cl. D. Alardus Uchtmannus, Linguæ Hebr. Prof. Lugd. Batav. Ab hac virtute laudatur & liber מְשַׁל הַקַּדְמוֹנִי *Meſchal Hakkadmoni*, ad vim, virtutem, uſum & elegantiam linguæ Hebrææ oſtentandam, præcipuè conſcriptus. Ex his utile erit, elegantes phraſes excerpere, & in locos communes redigere, ut, cum uſus ipſorum eſt, inde depromi poſſint. Poëſeos Hebraicæ ſtudioſi commendatum ſibi habeant librum, qui vocatur מחברות עמנואל *Mechabberos Immanuel*. In eo omnis generis & argumenti Metra & Rhythmos invenient, tantâ elegantiâ, copiâ, eloquentiâ & arte, ut lectores intelligentes in admirationem ſui rapiat. Duplex habetur ejus editio, Prima prodiit Conſtantinopoli apud Gerſonem Schunzem An. Jud. 300. Chriſti 1540. Altera Venetiis. Hæc autem inter has duas editiones eſt differentia, quòd Metra in editione Conſtantinopolitanâ ſint punctis veſtita, quæ in editione Veneta omiſſa.

VII. Sed ſufficiant iſta quoque in genere de Stylo Hebraico. Potuiſſent quidem ſingula fuſius explicari, & exemplis etiam illuſtrati. Sed propoſiti noſtri hac vice duntaxat fuit, Generalem *ὑπογραφὴν* & delineationem hujus ſtudii proponere, & inſtrumenta neceſſaria indicare. Hoc conſilio & his inſtrumentis qui uſus fuerit, is brevi temporis ſpatio haud pœnitendos fructus reportabit. Vidi, qui hac methodo intra vertentem annum mediocria fundamenta in omnibus ſex hujus Studii partibus jecerunt, & euſque ſunt progreſſi, ut proprio Marte ulterius progredi, ſeque ipſos, adhibitis ſubſidiis, commodè juvare potuerint. Si præter indicatos in hoc conſilio authores alii ſint vel æquè commodi, vel commodiores, qui ad meam fortè notitiam non devenerunt, eos quilibet iſtis adjicere & conjungere poterit.

FINIS.

V I F 1
A 5 0 3 6 3 7

eruditis,ſit artifiicum,quomodo illæ formandæ,quis ſtylus obſervandus, nemo inter Chriſtianos hodiè oſtendit præter Parentem meum. Qui itaque id noviſſe cupit, legat libellum ejus, cujus titulus; *Inſtitutio Epiſtolaris Hebraica, ſive, De conſcribendis Epiſtolis Hebraicis liber, cum Epiſtolarum Hebraicarum centuria, ex quibus quinquaginta punctatæ, Latinè explicatæ ſunt, & Notis illuſtratæ: Acceſſit Appendix variarum Epiſtolarum R. Majemonidis & aliorum Rabbinorum, Baſil. apud. Ludovic.* König.

V. Ligatæ orationis partes ſunt duæ, *Metrum & Rhythmus*. *Metrum* eſt, quod vel certum ſyllabarum numerum tantùm, vel certæ menſuræ pedes, certis locis collocatos, ſimul continet. *Rhythmus* eſt numerus poëticus, certum ſyllabarum numerum, certis clauſulis, terminatum, continens. Hujus ligatæ orationis artificium & elegantiam apud Hebræos qui noviſſe cupit, adeat & hîc Patris mei *Tractatum de Proſodiâ Hebræorum, qui Theſauro ejus Grammatico eſt adjectus.*

VI. Poſt hos, ſi quis linguæ Hebraicæ in ſcribendo nitorem, elegantiam, puritatem, & ſplendorem videre & imitari ulterius cupit, legat *Hakdamos*, i. e. Præfationes librorum Judaicorum. In iis enim quisque author eloquentiæ ſuæ vim oſtentat, & omnimodum cultum Orationis ſtudioſiſſimè ſectatur. Sed & ab his virtutibus inſigniter præ aliis omnibus commendatur liber qui vocatur בְּחִינַת עוֹלָם *Bechinas olam*, qui cum illuſtri Commentario eſt editus, & de vanitate mundi agit; Hunc Judæi legunt, quotquot elo-

quentiam

annos in lucem editus, & notis eruditis illuſtratus eſt à Joſepho de Voiſin Burdigalenſi, Pariſiis, apud Maturinum Henault. Anno 1651. In his & ſimilibus libris multa etiam ex Talmud, & aliis libris, paſſim citantur,& Latinè vertuntur, quæ Hebraiſmi ſtudioſus in ſuum uſum poteſt convertere.

VI.
DE STYLO.

I. Verbum addam etiam de ratione & modo ſtylum formandi & exercendi. Quæ enim præceſſerunt, ea conſiſtunt in Analyſi & lectione authorum Hebraicorum. Ex iis Geneſis, hoc eſt novi operis ſcriptio eſt petenda, & ad illorum normam conformanda.

II. Stylus ab Hebræis is maximè commendatur, qui quàm proximè ad puritatem linguæ primævæ accedit. Hæc autem, cùm in ſolis libris ſacris permanſerit, ideò quoque doctiſſimi in ſtylo judicantur, qui ad imitationem locutionum ſacrarum, ſermonem ſuum formare, atque adeò locutiones ejuſmodi artificioſè ad ſuum propoſitum, & res familiares applicare norunt.

III. Prout autem oratio eſt vel ſoluta ſive proſa & ligata, ita qui hic vult excellere, anniti debet, ut in utroque aliquid præſtare queat.

IV. Solutæ orationis modi docentur in Syntaxi: elegantia autem & nitor diſcendus ex bonis authoribus. Hujus ſtyli uſus hodiè potiſſimum eſt in ſcribendis Epiſtolis Hebraicis. Quodnam autem Hebræorum in Conſcribendis Epiſtolis, familiaribus & eruditis

titulo, *Clavis Talmudica*. Item ספר כריתות *Sepher Kriſus*, Authore R. Schimſchon מקינון editus Cremonæ in 4. An. Jud. 218. Extant & alii. Cùm verò nimis prolixum foret hic omnes commemorare, brevitatis causâ remitto eum, qui hos & alios libros Hebræorum ſcire cupit, & copiam eorum ſibi comparare, ad *Bibliothecam Rabbinicam* Patris mei in qua libri Rabbinici, quotcunque tum indagari potuerunt, ordine alphabethico in aciem ſunt diſpoſiti, cum ſingulorum argumentis, & locis impreſſionis.

XI. Permultum etiam juvat hoc ſtudium, cognitio Rituum Judaicorum. Rebus enim præcognitis tanto facilior quoque evadit verborum ſenſus & intellectus. Hinc & iſtiusmodi libri ſunt comparandi, qui res Judæorum Eccleſiaſticas, Politicas, & Oeconomicas tractant. Tales ſunt, *Caroli Sigonii de Republica Hebræorum : Cornelii Bertrami liber de Politia Judaica tàm Civili quàm Eccleſiaſtica : Petri Cunæi de Republica Hebræorum*, Lugd. Batav. Anno 1617. *JOHANNIS BUXTORFII Synagoga Judaica*, in qua tota fides Judaica, cum omnibus ipſorum ceremoniis, ritibus, ſtatutis, &c. abſolutiſſimè deſcribuntur, edita Germanicè & Latinè. His adde eos authores, qui contra Judæos, ex ipſorummet libris, ſcripſerunt & diſputarunt, ut eſt Petrus Galatinus *de Arcanis Catholicæ veritatis* : quamvis hic omnia ſua, (ſuppreſſo tamen nomine) deſumpſerit ex libro *Martini Raymundi* quem vocat, *Pugionem Chriſtianorum, ad impiorum maxime Judæorum perfidiam jugulandam*, qui author ante 400. circiter annos vixit. Ante paucos

annos

Latinam ſunt translata. Atque ab his, ſi quis talia nanciſci poterit, initium hujus ſtudii poterit facere, maximè, ſi vivo præceptore ſit deſtitutus. Ita *Conſtantinus l'Empereur edidit Talmudis Babylonici Codicem* Middoth, *ſive, de Menſuris templi, unà cum verſione Latina & Notis, Lugd. Batav. apud Elzevirios, Anno* 1630. Item *Bava Kama*, de Legibus Hebræorum forenſibus, Lugd. Batav. Anno 1637. Sic prodierunt Amſterodami apud Joannem Janſonium An. 1629. *Duo Tituli Talmudici Sanhedrin & Maccoth, quorum ille agit de Synedriis, Judiciis, ſuppliciis capitalibus Hebræorum: Hic de pœna falſi teſtimonii, exilio & aſylis, flagellatione.* Extat quoque Caput ultimum Tractatus Sanhedrin, quod vocatur *Chelek*. Germanicè verſum à Chriſtiano Gerſon, Judæo Chriſtiano. Atque hujus generis, ſi qui alii extent, cultor hujus ſtudii ſedulus diligenter indagabit & comparabit. Magno enim cum fructu & ſucceſſu verſiones iſtas cum originali lingua conferet. In hunc uſum adhiberi poterit quoque liber Germanicus Judæorum. מעשה בוך dictus *Maaſe buch*. Continens varias hiſtorias ex Talmude depromptas, in uſum fœminarum & illiteratorum.

X. Quia verò ad hujus ſtudii majorem perfectionem conſequendam, jam ipſi Hebræi quoque ſunt conſulendi, qui etiam peculiares libros ſcripſerunt ad Talmudis intelligentiam, proderit & horum librorum notitiam aliquam habere. Talis eſt סֵפֶר הֲלִיכוֹת עוֹלָם *Sepher halichos olam*, quem recenter latinè vertit Conſtantinus l'Empereur, Lugd. Batav. cum titulo

hiſtoriæ, & ritus veteres multi, è Rabbinorúm tenebris in lucem producuntur, atque ex his omnibus ad uſum hujus ſtudii demonſtrandum, paſſim Sacrorum Scriptorum & aliorum authorum loca quamplurima declarantur, illuſtrantur, emendantur, omniaq; ea copiosè explicantur, quæ ad ſtudium hocce ſcitu neceſſaria & utilia videntur. Quinimò propter magnam exemplorum copiam, eorumque dilucidam interpretationem & expoſitionem, ea omnia hoc Lexicon ſupplebit, quæ in Grammaticis deſiderantur & deficiunt. Sine hoc gubernatore nemo unquam feliciter vaſto illi mari Talmudico ſe committet. Nequaquam enim ad ſecretiora hæc Hebræorum ſcripta legenda ſufficit. Vocabulorum duntaxat notitiam habere; multarum præterea rerum, hiſtoriarum, fabularum, dogmatum, rituum, conſuetudinum, & ſimilium peritia requiritur, quæ in hoc uno libro, velut in Cornu copiæ ditiſſimo, reperiuntur, &, unà cum ipſis vocabulorum explicationibus, proponuntur, annotatis ubique librorum, unde ſingula petita & deſumpta ſunt, Nominibus, foliis & columnis, immenſo & incredibili laboris exemplo. Quanto autem majoris laboris, temporisq; longioris fuit, iſta congerere & comportare, tantò minoris laboris & tædii erit impoſterum ea addiſcere, & uſibus accomodare.

IX. Præter hæc Generalia inſtrumenta, utile & è re erit, ut ſuprà in vulgari Rabbiniſmo monuimus, ſpecialia quoque, ſi quæ ad manus, adhibere; qualia ſunt ea, quæ à Chriſtianis è Talmude in Linguam

Latinam

VII. Prima difficultas tollitur explicatione Dialectorum & idiotiſmorum Talmudicis propriorum, quod pertinet ad Grammaticam. Pauci autem ex Chriſtianis hactenus hîc aliquid præſtiterunt, quia pauci fuerunt, qui cum judicio & intellectu Talmud Judæorum legere potuerunt. Aliquid hic quoque præſtitum eſt in Grammatica Chaldaica Patris mei, in qua paſſim Dialectus Talmudica per Etymologiam & Syntaxin inſerta: ſub finem etiam in tertia parte, quæ Praxin continet, exemplis ex utroque Talmud, libro Zohar, & aliis, illuſtrata. Sed & hæc amplius augeri, & plenius diduci poſſent.

VIII. Alteri difficultati medebitur Lexicon, quod omnia vocabula & loquendi modos continet, Talmudicis uſitatos. Hoc quidem aliqui hactenus tentârunt, Munſterus, David de Pomis, Guido Fabricius, & Valentinus Schindlerus, ſuprà quoque à nobis citati, ſed nequaquam ſufficienter. Infinita prætermiſerunt, & poſterorum diligentiæ reliquerunt: quam plurima malè explicarunt: voces exemplis nullis illuſtrarunt, qui non exiguus eſt defectus. Nam exempla voces illuſtrant, & vox una eademque in diverſis phraſibus adhibita, variam quoque ſæpe habet vim & ſignificationem. Omnibus his ſuccurrere conati ſumus *in Lexico Chaldaico, Talmudico & Rabbinico.* In eo cæterorum Lexicographorum defectus abundantiſſimè ſupplentur, errores corriguntur, maculæ eluuntur, locutiones & phraſes Talmudicæ apponuntur, & exemplis ſelectiſſimis illuſtrantur, elegantes ſententiæ & adagia paſſim inſeruntur,

hiſto-

hac editione exſecta ſunt operâ Marci Marini ea, quæ contra Chriſtum & Chriſtianos erant dicta, & hujus rei causâ quoque integer omiſſus Tractatus, qui *Avoda Sara* appellatur, hoc eſt, *De Idololatria*. E contrà habet hæc editio hoc præ editione Veneta, quòd libri & capita locorum Scripturæ, in Talmude allegatorum; in margine ſunt adſcripta, quod magnum præſtat in legendo compendium. Quod ſi etiam locus idem, vel materia eadem, in Talmud alibi quoque extet, loca illa parallela iterum ad marginem ſunt appoſita. *Tertia* prodiit Cracoviæ, ante non ita multos annos. In hac editione ſunt reſtituta ea, quæ in Baſileenſi exemplari expuncta.

IV. Talmud duplex eſt, Hieroſolymitanum & Babylonicum. Illud collegit R. Jochanan, Anno Chriſti 230. Editum eſt Cracoviæ. Alterum eſt Babylonicum, quod colligere cœpit Raf Aſſe, Anno Chriſti 367. & laboravit in eo per annos ſexaginta. Ipſi ſucceſſit Maremar, Anno 427. & tandem à R. Avina abſolutum Anno Chriſti 500.

V. Dividitur utrumque Talmud in Miſchnam & Gemaram. Miſchna conſtat ferè Dialecto Hebræa; Gemara autem Dialecto Chaldæâ impuriſſima, cui infinita vocabula peregrina, Græca, Arabica, Perſica, Latina, &c. ſunt immixta, ob Judæorum inter has gentes deportationes & exilia, à quibus ſingulis aliquid retinuerunt, & linguæ ſuæ admiſcuerunt.

VI. Hujus ſtudii duæ præcipuæ ſunt difficultates; *primò* Dialecti linguæ peculiares; *deinde*, Voces & phraſes Thalmudicis propriæ quamplurimæ. Utrique commodis remediis eſt obveniendum.

favente, proximè dabimus in Critica noſtra ſacra, ſeu Notis criticis perpetuis in omnes V. Teſt. libros.

V.

DE STUDIO TALMUDICO.

I. STudium Talmudicum ultimum eſſe jubeo, quia omnium eſt difficillimum. In Talmud enim omnes Hebrææ & Chaldææ linguæ dialecti, quaſi in Oceano immenſo, concurrunt, infinita vocabula & loquendi modi, nullibi aliàs occurrentes, rerum ſubtilitas & difficultas maxima. Unde qui ad lectionem Talmudis, & ejus ætatis ſcriptorum, vult accedere, benè inſtructus & præparatus accedat, neceſſe eſt.

II. Quid Talmud ſit, quidque in eo contineatur, non eſt neceſſe hic commemorare. Adeat, qui hoc noſſe vult, *Operis Talmudici recenſionem*, *quam* JOHANNES BUXTORFIUS *adjecit ad Tractatum ſuum de Abbreviaturis Hebraicis*. Ibi enim non tantùm in genere exponit, quid ſit Talmud Judæorum, quæque illius apud recutitam gentem authoritas: ſed & omnes libros & capita Talmudica, cum ſingulorum argumentis, recenſet. Hujus generis & ſtyli libri, ſunt quoque Zohar, Mechilta, Rabbos, qui vel circa tempora Chriſti ſunt conſcripti, vel non ita diu poſt; dum adhuc lingua Chaldæa, ſed corruptiſſima, Judæis erat vernacula.

III. Talmudis editiones extant tres: *Prima* excuſa eſt Venetiis, à Danjele Bombergo, chartâ elegantiſſimâ, & characteribus nitidisſimis: *Secunda* prodiit Baſileæ ab Ambroſio Frobenio, Anno 1588. In

hac

ſis, & in editione Baſileenſi; quæ ideò Venetis præferenda, quòd in ea loca innumera Maſoræ in Venetis editionibus tranſpoſita, deficientia, pugnantia, numeris depravata, ſubſidio diverſorum exemplarium & Concordantiarum Hebraicarum, repoſita, reſtituta & conciliata ſint, ut ex tertia dicti Commentarii Maſorethici parte, Criticâ videlicet, videre.

VII. Ad hoc ſtudium, Concordantiarum Hebraicarum inevitabilis eſt neceſſitas. Nam quando Maſorethæ loca Scripturæ numerant & adducunt, nullius libri mentionem faciunt, ſed verba duntaxat recenſent. Atque hîc inprimis Buxtorfianarum Concordantiarum uſus & utilitas eluceſcit, ubi formæ ſingulæ, more Maſoretharum, accuratiſſimè ſunt diſtinctæ, ejuſdem formæ vocabula ſub uno titulo & tabellâ comprehenſa & repræſentata, unde labor loca inquirendi compendioſiſſimus & jucundiſſimus.

VIII. Hoc ſtudium quamvis initio videatur difficillimum, intra pauciſſimarum tamen ſeptimanarum ſpatium, adhibito Commentario hoc Maſorethico & Concordantiis, abſolvi poterit.

IX. Uſus Maſoræ potiſſimus eſt ad veram & genuinam Sacrorum librorum lectionem cognoſcendam & confirmandam; ex ea enim deprehendi poteſt, quomodo jam olim legerint Hebræi, & legendum judicarint, &, ſi nihil aliud boni ſeu continet, ſeu confert, hoc præſtat, ut nobis Veterum Codicum vicem ſuppleat. Ex his enim, & quidem optimis ac probatiſſimis, authores ſuam lectionem deſumpſiſſe, nullum poteſt eſſe dubium. Specimen hujus rei, Deo

IV. Ex Chriſtianis unicus quoque eſt Pater meus, qui artem hanc Chriſtianis aperuit, & omnia ejus myſteria pandit & revelavit. De hac materia agit liber ipſius, cujus titulus; *Tiberias ſive Commentarius Maſorethicus triplex, Hiſtoricus, Didacticus, Criticus; quo primùm Hiſtoria Maſorethārum Tiberienſium, ſive, A quibus Maſora conſcripta ſit, excutitur: quid item tractet, quæ ejus methodus, & quo fine inventa ſit, ampl̀e explicatur: Secundò, Clavis Maſoræ traditur, per quam ad maxima & minima Maſoræ penitiùs cognoſcenda, facillimus datur aditus. Tertiò Caſtigationes innumerorum mendorum per univerſam Maſoram proponuntur.* Baſil. apud Ludovic. König/in fol.

V. Si itaque hiſtoriam Maſoræ, ejusque ut compendio dicam, Cauſam Efficientem, Materialem, Formalem & Finalem noviſſe cupis, primam dicti Commentarii conſule partem. Si rationem eam legendi, voces ejus decurtatas, abbreviatas, vocabula denique Maſorethis peculiaria & propria, cupis intelligere, ſecundam adi partem, & Clavem Maſorethicam adhibe, quæ hæc omnia tibi perſpicuè & methodicè explicabit, aditumque à primis ad intima & magis abſtruſa Maſoræ penitùs cognoſcenda, facillimum & planiſſimum reſerabit. Si modum exercendi & praxeos ſcire cupis, invenies ſub finem dictæ Clavis, Analyticam Maſoræ magnæ & parvæ in primum caput Geneſeos explicationem, unde ad eam diſcendam ceu manu duceris.

VI. Extat autem Maſora hæc tantùm in Bibliis Venetis Majoribus, à Danjele Bombergo olim excu-

ſis,

tamen hos etiam adire cupit, is comparet ſibi librum *Jalkut*, in quo & Talmudicorum & veterum Medraſchim compendium in univerſam Scripturam inveniet,

IV.
DE STUDIO MASORETHICO.

I. A Studio Rabinico, ſuadeo Linguæ Hebrææ Candidato, ut in Maſoram quoque penetrare, ejusque legendi rationem addiſcere ſtudeat. Maſora eſt doctrina Critica, à priſcis Hebræorum ſapientibus, circa textum Hebræum Sacræ Scripturæ, ingeniosè inventa, quâ verſus, voces, & literæ ejus numeratæ, omnisque ipſarum varietas notata, & ſuis locis cum ſingulorum verſuum recitatione indicata eſt, ut ſic conſtans & genuina ejus lectio conſervaretur, & ab omni mutatione aut corruptione præſervaretur & validè præmuniretur.

II. Habent Maſorethæ in hac ſuâ arte ſtylum Chaldaicum, eumque valdè nervoſum & conciſum, habent peculiares terminos & vocabula, abbreviaturas & decurtationes vocum ſingulares: unde ſine doctore & ductore commodo, vix quiſquam Maſoram legere poterit ac intelligere. Quæ cauſa fuit, cur hactenus pauciſſimi tam inter Judæos quàm Chriſtianos reperti fuerint, qui ejus veram aliquam notitiam habuerunt.

III. Ex Hebræis unicus Elias Levita, genere Judæus, gente Germanus, ſuperiori ſæculo, ſuis hanc viam præivit, edito libro Maſoreth Hammaſoreth. Ejus exemplaria, tam inter Judæos quam Chriſtianos rariſſima, hodiè pares cultores habent. Inter Chriſtianos eò etiam rariores, quòd latinè nunquam liber iſte ſit converſus.

XVIII. Porrò ſi quis ex me quærat, quis delectus Authorum Rabbinicorum ſit habendus, quique in noſtrum uſum maximè præ cæteris cum fructu legi poſſint; ei dico, *primò* legendos eſſe Commentatores Biblicos, quales ſunt Ordinarii Gloſſatores Bibliis majoribus additi, R. Salom. Jarchi, Aben Eſra, R. Levi ben Gerſon, R. Saadias, &c. exinde R. Moſes ben Nachman in Legem, & Don Iſaac Abarbenel, qui ad Chriſtianorum ferè imitationem ſuos Commentarios conformavit. Scripſit autèm in Legem, Prophetas priores & poſteriores, tàm minores, quàm majores omnes, Stylum habet facilem & planum. Poſt hos, qui ulterius cupit progredi, ſeligat libros Rituales in Præceptis Moſaicis explicandis occupatos. Ritus veteres potiſſimùm perſequitur R. Moſes Majemonides in ſuo libro יד חזקה in quo ſecundum locos comunes, & aphoriſticè, linguâ tersâ & planâ omnia ea complexus eſt, quæ in Talmude his de rebus habentur diſperſa & intricata. Ritus novos & hodiernos perſequuntur, *Schylchan aruch*, *Arba turim*, liber *Colbo*, & compendioſè ספר החנוך *Sepher hachinnuch* recenter Venetiis editus. Philoſophi apud Hebræos ſunt ut rariores, ita Difficiliores. Inter hos duo eminent præ cæteris, *R. Moſes Majemonides* in libro *More Nevochim*, & *R. Jehuda ben Levi*, in libro *Coſri*, quem unà cum Verſione Latinâ à nobis adornata, propediem Deo favente & vitam concedente, luci donare cogitamus. *Medraſchim* ſunt difficiliora, tùm ratione Linguæ, tùm ratione rerum, minorem etiam habent uſum. Quod ſi quis

tamen

Rabbinorum ſcripta penetrare cupiunt, nemo hoc libro, ſiquidem eum habere poſſit, carere debeat, atque inter eos quoque ſit cenſendus, qui ad primum hujus ſtudii Hebraici gradum utiles ſunt & neceſſarii.

XVI. Quartò uſitatiſſimum eſt Rabbinis abbreviatè ſcribere, & voces plures, in certas literas contrahere, quas appellant *Raſche tevos* Capita dictionum. Capitales enim ſive initiales vocum literæ ſumuntur, & conjunctæ, duobus apicibus ſupernè notantur, ut inde conſtet, eſſe abbreviaturas: ut ז״לה״ה pro זִכְרוֹנוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא *Memoria ejus ſit ad vitam ſeculi futuri*. Sine harum abbreviaturarum cognitione nemo poterit in ipſorum ſcriptis ſine offenſione progredi. Mediocrem earum Catalogum recenſuerunt Munſterus & Mercerus: ſed omnium copioſiſſimè Pater meus in peculiari libello, quem ſcripſit de *Abbreviaturis Hebraicis*, edit. Baſileæ apud Ludovicum König / in 8.

XVII. His in Rabbinorum ſcriptis animadverſis, hisque ſubſidiis adhibitis, planum expeditumque, meo judicio, erit iter vulgares Hebræorum ſcriptores, quales ſunt Commentatores Biblici, Hiſtorici, & Philoſophi, & fontes Iſraëlis inter nos Chriſtianos quoque puram aquam manabunt. Ad Philoſophos, quorum ſtylus pro materiæ varietate intricatior eſt & difficilior, magnum adminiculum adferet, ſi quis legerit librum R. Moſis Majemonidis quem Hebraicè vocat *More Nevochim*, hoc eſt, Doctorem perplexorum, & cum Hebræo contuleris *Verſionem noſtram Latinam, quæ edita eſt Baſileæ, Anno 1629. apud Ludovicum* König/ in 4.

editionibus. Per cætera opus ſplendidiſſimum, laborioſiſſimum & utiliſſimum. Ad Scholarum uſum accommodatiſſimæ ſunt Patris noſtri *Concordantiæ, Novâ & artificioſâ methodo diſpoſitæ, in locis innumeris depravatis (in prioribus nempe editionibus) emendatæ, deficientibus plurimis expletæ, Radicibus antea confuſis diſtinctæ, & ſignificatione Vocum omnium Latinâ illuſtratæ.* Methodus earum tota eſt τεχνικὴ & artificialis, Radices ſecundum varietatem Conjugationum, Modorum, Temporum, Generum, Numerorum, Perſonarum, &c. cum Præfixis, Affixis, &c. pariter nomina ſecundum differentiam numerorum, & cæterorum accidentium, diſpoſita: radicibus ſive primitivis, omnia derivata ordine & methodicè ſubjecta. Sic in Concordantiis his compendioſiſſimè, primò Locus quæſitus momento; & facillimo jucundiſſimoque labore invenitur: deinde Lexici Hebraici, omnibus vocibus flexilibus completi, forma abſoluta proponitur: denique Maſora ſive Critica perfecta, quoties, quâ formâ, quo libro, cap. & verſu unaquæq; vox declinabilis in textu Hebræo invenitur, numeratò traditur. Acceſſerunt etiam ad hanc editionem ſeparatim, eademque methodo, Novæ Concordantiæ Chaldaicæ omnium vocum Chaldaicarum, quæ in Danjele & Eſra continentur. Infinitum & inæſtimabilem hic liber habet uſum quoque in legendis & explicandis Bibliis Hebraicis; dum omnia loca, in quibus unaquæque vox reperitur, conjunctim ſtatim ad oculi intuitum conſpiciuntur; ita ut illorum etiam, qui non adeò profundè in

Rabbi-

continent. Qui ergo his libris deſtitutus eſt, ei ſuaſerim, ut primò utatur Lexico Hebraico Patris mei in 8. Ei enim ad finem adjectum eſt Lexicon breve Rabbinico-Philoſophicum, communiora vocabula continens, quæ in Commentariis paſſim occurrunt, cum aliquot utiliſſimis Obſervationibus ad Rabbinicum ſtudium ſpectantibus. Deinde comparet ſibi, *Lexicon ejusdem Chaldaicum, Talmudicum & Rabbinicum*, de quo paulò pòſt in Studio Talmudico.

XV. Tertiò creberrimi ſunt Rabbini in ſcriptura Sacra citandâ. Id ita ſolent facere, ut nec Characterem varient, nec libros vel capita indicent; ſæpe etiam nullâ præmiſſa formulâ, lectorem de allegato loco monente. Hinc ſæpè difficultates quoque & tenebræ. Hîc neceſſariæ ſunt Concordantiæ Hebraicæ, ad loca illa quærenda & inveſtiganda. Prodierunt olim *Primò* omnium Concordantiæ Hebraicæ Venetiis, apud Danjelem Bombergum, Anno Chriſti 1523. in fol. *Secundò*, Baſileæ apud Ambroſium Frobenium, Anno 1581. in fol. *Tertiò*, Anno 1621. Romæ quoque prodierunt Novæ Concordantiæ Hebraicæ, cùm interpretatione locorum Latinâ ad latus poſitâ, Authore R.P. Doct. F. Mario de Calaſio, Ord. Min. Obſerv. Prov. Romanæ, Linguæ Sanctæ Profeſſore. Duarum priorum editionum exemplaria jam dudum ſunt diſtracta: Romana editio pretii & molis eſt nimis grandis, ut non à quovis comparari poſſit; neque ad ſcholaſticum uſum ita eſt accommodata: quatuor enim integros tomos in folio conficit. Methodum præterea habet eandem cum duabus primis

ad Syntaxeos regulas modoſque examinaretur, ac linguæ Hebrææ præceptis in ſpecie ſubjiceretur, ut ſic univerſalis quædam Inſtitutio Grammatica, tam ad Biblicum, quàm Rabbinicum ſermonem intelligendum, conformaretur. Aliquid hîc conati ſunt olim Munſterus, Angelus Caninius, & poſt hos Gilbertus Genebrardus, Hebræarum literarum Profeſſores quondam: ſed accuratior requiritur induſtria. Qui tamen habere poteſt Genebrardi *Iſagogen ad legenda & intelligenda Hebræorum ſine punctis ſcripta, edit. Pariſ. apud Ægid. Gorbinum, An.* 1587. non ſine fructu eâ utetur. Extat etiam in prima editione Theſauri Gramatici *Inſtructio brevis ad Lectionem Rabbinicam abſque punctis vocalibus.* Qui diligens & ſtudioſus fuerit, is ipſemet ſibi hæc talia poterit colligere, & annotare. Ea quæ Rabbini ex Chaldaiſmo habent, ex Gramatica Chaldaica quoq; (de qua ſuprà) peti poſſunt, in qua ſparſim multi Rabbiniſmi explicantur.

XIV. Deinde uſurpant Rabbini in ſuis ſcriptis multas voces, quæ in Bibliis non extant, ſed ex populari ipſorum ſermone petitæ ſunt & deſumptæ: multa etiam vocabula Chaldaica, aut locutiones integras, ad ejus linguæ Dialectos conformatas. Hîc opus eſt Speciali & ſufficienti Lexico. Hac in re deſudârunt olim Sebaſtianus Munſterus, David de Pomis Judæus in Italia, Guido Fabricius in Opere Regio Hiſpanico peculiari Tomo, qui Lexica quatuor continet, & recenter Valentinus Schindlerus in Lexico Pentaglotto. Sed horum exemplaria hodiè ſunt rariſſima, ac præterea infinitos defectus & errores conti-

Ejuſmodi libros alios Tyro ſtudii Rabbinici indagabit & ſibi comparabit; atque ex illis voces & locutiones Rabbinis proprias, ſtudiosè annotabit & obſervabit.

XI. Horum adminiculorum uſu confirmatus nonnihil, ſine cortice natare diſcet, & ad reliquos quoque Commentarios proprio Marte legendos & intelligendos accedet, ſuasque in iis experietur vires. Requiritur autem hic attentiſſima diligentia, ut ſcopum & propoſitum, ſubjectamque materiam diligenter obſervemus, atque videamus, quomodo ſingula eò accomodari poſſint. Quod ſi etiam interdum hæreamus in vocabulo aliquo vel phraſi integra; non ſtatim ideò ſubſiſtendum: ſed pergendum, & videndum, num fortè ex ſeqq. quæ iterum nobis ſunt faciliora, præcedentium quoque ſenſum elicere queamus. Ita ſæpè, quæ in primo acceſſu nobis videbantur difficillima, in proceſſu ſponte ſuâ reddentur facillima & planiſſima.

XII. Ad totum autem hoc ſtudium Rabbinicum promovendum commoda quoque, & quæ ad manus ſunt, ſubſidia ſunt adhibenda, & in auxilium, in occurentibus difficultatibus vocanda.

XIII. Præter modum generalem loquendi, cum ſermone & ſtylo Biblico convenientem, habent Rabbini multa propria & peculiaria, atque à ſermone Biblico diverſa. Hæc itaque explicatione & declaratione indigent. Explicatio iſta ſic poſſet inſtitui; ut diverſitas flexionis vocum ſingularum ad Etymologiæ præcepta; tum ſtructura vocum conjunctarum adSyn-

rum libris ſine punctis ſcripta inveniuntur, & Latinè reddita. Ad hoc inſtitutum accommodatiſſimæ ſunt ab initio Patris mei *Epiſtolæ Hebraicæ*. In quibus poſt quinquagenam punctatam, & Latinè verſam, quædam ſtudio ſunt relictæ ad hoc exercitium ſine punctis cum Latina tamen verſione, & notis. Deinde indagandi & conquirendi ſunt integri libri Rabbinici à Chriſtianis editi, & Latinè verſi. Neceſſe enim eſt, ut incipiens primò ea intelligat, quæ vult legere; deinde ex intellectu & ex ſenſu rationem legendi eruat: aliâs fruſtrà ſudabit & ungues arrodet. Tales libri, quia non in omnium ſunt notitia, haud abs re erit hic quoſdam nominare & notare:

Johannes Mercerus edidit Commentarios in quinq; Prophetas minores, quibus adjunxit Commentarios R. Salomonis, Aben Eſræ, & Davidis Kimchii, Latinè verſos, Pariſiis in fol.

Simeon de Muis, Hebræarum literarum Profeſſor Regius in Academia Pariſienſi, edidit Commentarios Hebræo-Latinos R. Davidis Kimchii & R. Salomonis Jarchii in Malachiam, Pariſ. An. 1618. in 4.

Idem ibidem edidit Pſalmum CXII. cum Commentario R. D. Kimchi. in 4.

Idem Latinè vertit Commentarios trium Rabbinorum; Salomonis Jarchi, Aben Eſræ & D. Kimchii in Pſ. XIX. Pariſ. apud Joann. Libert. Anno 1620.

Commentarii trium Rabbinorum, R. Salomonis, Aben Eſræ, & R. Levi ben Gerſon, in Proverbia Salomonis, Latinè redditi, operâ Antonii Giggei, edit. Mediolani.

Itinerarium Benjaminis prodiit nuper cum Verſione & notis, Lugd. Batavor. ex officina Elzeviriana.

nè reddita, reperiuntur. Ex Latina interpretatione de ſingulis vocibus facilè judicabit, ſi formâ ipſarum accuratiùs inſpectâ, dignoſcat, quæ cuique ſignificatio conveniens ſit: Ut ſi in Latina verſione habueris Nomen aut Verbum, videndum quæ vox Nominis aut Verbi vim exprimat; ſi adſit Præpoſitio aut Pronomen, an voci alicui adhæreant, an verò ſeparatim poſita ſint, quæ omnia, quâ formâ legenda ſint, Præcepta Grammatica te ſufficienter inſtruunt. Atque hìc in genere tenendum, quòd literæ ו & י, præter uſum proprium, quem in Bibliis habent, apud Rabbinos ſæpiſſimè mediis vocibus inſeruntur, ad certiorem ipſarum formam indicandam quæ abſque iis aut eſſet obſcurior, aut ambigua: ו ſæpiſſimè index eſt vel Vocalis Kametzchatuph aut Kibbutz: י ſimplex, index eſt ſæpè Chirek brevis, vel Tzere. Vav & Jod in media voce geminantur, ut indicetur, eas eſſe pro conſonis mobilibus legendas, ſive per ſe, ſive propter Dageſch: Sic Vav ab initio interdum geminatur, quando pro conſona, & quidem radicali, ponitur, ut ſic diſtinguatur à Vav copula. Uſitatiſſimum etiam fuit Chaldaicæ linguæ ſcriptoribus, י Affixum plurale, aut quodcunque antecedente Pathach, geminare, vel ipſi præmittere literam א Vocalis Pathach indicem; ut אֲמַרַי Verba mea: זַכָּאִי Innocens, pro זַכַּי &c. Sed hæc obiter. Pergamus ad generalia monita.

X. Diximus, eum qui vivo Præceptore eſt deſtitutus, mutos debere in auxilium vocare Præceptores, & primò quidem ea obſervare, quæ in Chriſtiano-

rum

qui emendatè & ſecundum artem poſſit legere. Communiter enim ex uſu tantùm linguam addiſcunt, & Gramaticæ ſunt imperiti. Ita qui ex Chriſtianis laborem hunc ſubterfugiunt, & ſine prajactis fundamentis hiſce, ſine punctis legere velle præſumunt, nunquam prompti & expediti fiunt in hoc ſtudio, ſed ad primam quamque vocem difficiliorem impingunt, & ut mus in pice, hærent. Sine pennis volare eſt difficile.

VII. Cùm Præceptor viderit, diſcipulum correctè ſatis punctare poſſe, tum labore hoc eum ſublevare poterit, & ſinet eum illa, quæ ei interpretatur, domi ſolùm repetere, & deinde in præſentia ipſius reddere, ut anteà.

VIII. A lectione R. Davidis Kimchii, qui Grammaticus eſt, poterit etiam accedere ad Aben Eſram, qui Philoſophus eſt & Aſtronomus præcipuè, ab Aben Eſra ad R. Salomonem, qui Theologum agit, & ſubinde Talmudicorum expoſitiones adducit; unde ille omnium eſt difficillimus, & proin poſt cæteros tractandus. Hujus generis Rabbini, præter tres comemoratos, ſunt quoque R. Levi ben Gerſom, R. Saadias, Rabbi Moſes ben Nachman & alii; Libri item Hiſtorici, & Philoſophici, &c.

IX. Atque hæ ſunt generales cautiones, quas Præceptorem vivum obſervare decet, in formando Rabbino Chriſtiano. Quod ſi verò quis vivo ductore deſtituatur, adhibeat præceptores mutos, hoc eſt, exerceat ſe omnium primò in iis legendis, quæ in Chriſtianorum libris absque punctis citata, & Latinè red-

V. Ubi guſtum aliquem in ſententiis punctandis perceperit, ad continuum aliquem textum, & ſcriptum Rabbinicum deveniat. Hic ante omnes ſuaſerim eligere Commentatores Biblicos, quales ſunt R. Salomon Jarchi, R. Abraham Aben Eſra, & R. David Kimchi, & ex his initium fieri à R. D. Kimchio, qui ſimpliciſſimus eſt & puriſſimus. Commodiſſimi autem ad hoc inſtitutum ſunt Commentarii in Prophetas minores. Ex his ſeligatur unus, idque breviſſimus, ut eſt Obadias vel Jonas, & ut in primo tentamine dictum, explicet Præceptor diſcipulo quotidiè aliquot lineas, quæ declaratione opus habent, declaret, jubeat iterùm ea quæ explicavit ſcribere, punctare, & tum, eadem ſine punctis ex libro legere & interpretari. Continuetur hoc per aliquot ſeptimanas in uno & altero Propheta.

VI. Incredibile dictu eſt, quantum hoc punctationis exercitium, cùm ad confirmationem præceptorum Grammaticorum, tum ad certam & ſolidam lectionem Rabbinorum momentum adferat. Nam quotiescunque in punctatione dubium eſt & hæſitatio, ad præcepta Grammatica eſt recurrendum, ratio ibi inveſtiganda, quo ipſo fit, ut quæ hoc pacto memoriæ impreſſa ſunt, nunquam excidere poſſint. Ad certiorem etiam & ſolidiorem Rabbinorum lectionem, mirum quantum conducat hoc exercitium. Qui ex uſu rationem hanc legendi acquirunt, ut Judæi, nunquam ita correctè & emendatè legunt, ut ii qui artem hanc ex fundamentis Grammaticis addiſcunt. Hinc ex centum Judæis vix unum reperias, qui

Sermonis quoque mediocrem notitiam in ſignificatis & idiotiſmis intelligendis poſſidet; is, viſâ aliquâ ſententiâ ſine punctis ſcriptâ, facilè ſenſum ejus divinabit, &, ſenſu cognito, puncta ſecundum leges Grammaticas adjiciet.

II. Hic verò per Rabbinos, non intelligimus veteres illos Talmudicos & ſimiles, qui ſermone magis Babylonico quàm Hebraico, eoque corrupto & difficillimo, uſi ſunt. Sed vulgares & recentiores, quales ferè ſunt Commentatores Biblici, Philoſophi, Hiſtorici, Theologi. Ab his, tanquam facilioribus, incipiendum in ſtudio Rabbinico. Nam communiter uti ſolent ſermone Hebraico, in paucis tantùm idiotiſmis ab eo recedentes, & peculiaribus vocibus utentes, ut in ſeqq. videbimus.

III. Hujus ſtudii exercitatio inſtituatur præeunte Præceptore vel vivo, vel muto. Nos hîc breviter utrumque modum delineabimus.

IV. Præceptor, qui diſcipulum rationem legendi ſine punctis vult docere, lentè procedat, & ſequenti utatur methodo. Primò omnium ſententiam unam & alteram ſine punctis diſcipulo proponat, ſenſum ejus ei Latinè exponat, ſi aliqua à Biblico ſermone differentia, vel peculiaris ibi vox Rabbinica lateat, ſignificet, & declaret, exinde jubeat diſcipulum ſententiam illam ſcribere, calamo puncta ei addere, ac denique eâdem ſine punctis iterum exhibitâ, legere & interpretari. Ubi diſcipulus in punctando erravit, præceptoris erit ei errorem indicare, & ex Grammatica rationem demonſtrare & inculcare. Continuetur hoc per aliquot dies.

V.

Onkeli in Legem, annotationibusq; illuſtravit, edit. Argentorati Anno 1546. *Johannes Mercerus, Profeſſor Regius Lutetiis, edidit duodecim Prophetas minores Chaldaicè cum Verſione latina & Notis*, Pariſiis apud Carolum Stephanum, Anno 1557. *Proverbia item Salomonis, & Libellum Ruthæ. Oſwaldus Schreckenfuchſius edidit Canticum Canticorum, & Eccleſiaſtem Salomonis Chaldaicè cum Verſione Latina, Baſileæ apud Henric-Petri. An.* 1553. *Lamentationum Jeremiæ Paraphraſeon interpretationem Latinam, dedit Franciſcus Taylerus, Anglus, Londini, An.* 1651. *in* 4. Hi & alii ſimiles libri, ſi qui prodierint vel prodeunt, diligenter ab hujus linguæ ſtudioſo ſunt conquirendi. Plurimùm verò adjumenti ad Paraphraſes Chaldaicas legendas & illuſtrandas conferet *Lexicon noſtrum Chaldaicum majus*, copiâ exemplorum, & variarum rerum explicatione refertum, & *Babylonia Parentis mei, ſive Commentarius Criticus in univerſas Paraphraſes Chaldaicas*, propediem, ut ſpero, lucem viſurus. Hâc viâ in lingua Chaldaica procedens, & his ſubſidiis inſtructus, breviſſimo temporis ſpatio, Deo benedicente, & continuato ſtudio intercedente, magnos progreſſus faciet.

III.
DE STUDIO RABBINICO.

I. FUndamentis in utraque linguâ, Hebræâ & Chaldæâ, bene jactis, tutò quis accedere poterit ad Rabbinorum ſcripta legenda. Et quò confirmatior in illis fuerit, eò celeriùs & feliciùs hîc quoque proficiet. Nam qui bonus eſt Grammaticus, &

editione in lectione Paraphraſtarum utaris. Editiones Venetæ in fol. quotquot prodierunt omnes, corruptiſſimæ ſunt, & infinitis mendis plenæ. Malo huic doctiſſimorum virorum ope medela afferri cœpta eſt in laudatiſſimo illo Opere Bibliorum Regiorum. Sed præterquam quòd exemplaria nunc ſint rara, non cujusvis eſt tam carum & pretioſum opus comparare, neque etiam omnia in eo caſtigata ſunt & emendata. Suaſerim ergò, ut quis utatur Bibliis à Parente meo editis in fol. Baſil. Anno 1620.

VIII. Ad lectionem horum Targumim commoda quoque extant Subſidia, quæ noviſſe & adhibere, magnum laborum eſt compendium. *Subſidia iſta ſunt vel generalia, vel Specialia. Generalia* ſubſidia voco Lexica Chaldaica huc facientia, qualia ſunt, *Lexicon meum Chaldaicum & Syriacum.* Quo voces omnes tam primitivæ quàm derivativæ, quotquot in Univerſis V.T. librorum Paraphraſibus Chaldaicis, & N. T. Syro extant, explicantur, &c. Editum Baſileæ in 4. apud Ludovicum Regem, Anno 1622. Hoc ad Paraphraſes legendas ſufficiet abundè: nulla enim vox occurret, cujus explicatio illic non extet. Poterit tamen quis etiam adhibere antè commemoratum *Lexicon Schindleri*; ſed in eo haudquaquam omnes voces reperiet. *Specialia* ſubſidia ſunt ſequentia; *Interpretatio Paraphraſium Chaldaicarum Latinarum,* ſi haberi poſſit. Extat autem in Opere Regio. Librorum quorundam particularium ediderunt nonnulli cum notis, quæ non carent ſuo fructu. *Paulus Fagius Latinè vertit Paraphraſin Chaldaicam*

Onkeli

nathanis nomen præfert, qui verò nequaquam eſt Jonathan ille priſcus, qui Prophetas interpretatus eſt. In his tamen ipſis quædam locutionis differentia eſt, & maximè in rebus ipſis, ut plures & diverſi ipſorum authores omninò fuiſſe videantur. Targum Jobi & Pſalmorum antiquius eſt, ut & in rebus, reſpectu reliquorum, purius. Targum Proverbiorum ab his eſt differens, & multos habet Syriaſmos, id eſt, Verba & phraſes cum Syriaca Antiochena ex æquo convenientes. Targum in quinque Megilloth ſeu libellos, his omnibus poſterius eſt, &c. Hæc dialectus pleraque ex parte cum Babylonica poſteriore convenit, in quibusdam tantùm diſcrepat. Habet & plura vocabula Græca & Romana, quàm priores paraphraſtæ. Ad hanc quoque dialectum pertinet Talmud Hieroſolymitanum, liber Zohar, quædam Medraſchim. &c. *Syriaca in ſpecie* ſic dicta eſt, quæ etiam Syra Comagena ſive Antiochena dicitur, quia ex Antiocheno tractu in reliquas Syriæ partes propagata, ampliſſimum poſt reliquas dialectos uſum obtinuit. Eâ Novum Teſtamentum poſt Apoſtolorum tempora, deſcriptum eſt. Sed hæc ſufficiant de Dialectis linguæ Chaldææ, quarum differentia paſſim in Grammatica Chaldaica & Syriaca indicatur, atque ſub finem ejus in praxi ipsâ exemplis demonſtratur,

VII. Quia verò Paraphraſtarum horum translatio, inordinatâ & confusâ punctatione ab imperitis punctatoribus & librariis inſigniter deformata eſt & perturbata, ideò haud parum intereſt, quanam

Targumica, quâ Targumiſtæ, id eſt, Paraphraſtæ & interpretes Chaldaici Veteris Teſtamenti uſi ſunt in Translatione Chaldaica; Onkelos quidem in Legem, & Jonathan in Prophetas priores, Poſteriores, & duodecim minores. *Talmudica dialectus eſt*, quâ Talmud Babylonicum in Babylonia conſcriptum eſt. Fieri hoc cæptum 500. annis poſt vaſtatum Templum ſecundum, ab illis Judæis, qui poſt captam Urbem Hieroſolymam à Tito, in Babyloniam fuerunt profugi, & Legem Judaicam ibi in Scholis publicè docuerunt. Abſolutum fuit illud opus circa annum 500. poſt Chriſtum natum. Interea Babylonia quoque inſigniter vaſtata, turbata, & ex variis populis mixta ac confuſa fuit, veluti vicinis Ammonitis, Moabitis, Perſis, Arabibus, Ægyptiis & aliis, per quos priſca illa Babylonica ſeu Chaldæorum lingua ſic corrupta fuit, ut veſtigia duntaxat ejus in Opere Talmudico appareant. *Hieroſolymitana* dialectus eſt, quâ uſi fuerunt Judæi Hieroſolymis, & in terra Judææ, poſtquam ex Babylonia fuerant reverſi. *Eſtq; vel ſimpliciter Hieroſolymitana, vel Syro-Hieroſolymitana, quæ & in ſpecie Syriaca, vel Syra Comagena ſeu Antiochena dicitur. Simpliciter Hieroſolymitana* eſt, quâ Targum librorum Hagiographorum, ut Jobi, Pſalmorum, Proverbiorum & quinque *Megilloth* ſive libellorum, nempe Ruth, Threnorum, Cant. Canticorum, Eſther & Eccleſiaſtes, conſcriptum eſt: tum etiam ſpeciale Targum Jeruſchalmi ſive Hieroſolymitanum appellatur; item aliud eorundem librorum Targum, quod Jonathanis

ſti floruit. Hagiographorum authores ſunt obſcuriores, recentiores, & his quoque impuriores. In omnibus autem Linguæ priſtinus nitor multum à Danjelis & Eſræ puritate deflexit. Unde pluribus quoque obſervationibus Grammaticis ad Paraphraſtas legendos eſt neceſſe. Initium fiat ob Onkelo, tanquam facilimo, & qui præ cæteris omnibus Textus Hebræi literam preſsè ſequitur. Poſt Onkelum ſequatur Jonathan, Prophetarum paraphraſtes. Hunc Hagiographa, quorum authores ſunt diverſi, ſtylo quoque & ſermonis genere differentes: in quibus omnibus & ſingulis, dialecti differentias obſervare decet.

VI. Nam ut hoc obiter hoc loco moneatur, Chaldaicæ linguæ dialectus triplex eſt, Babylonica, Hieroſolymitana, & Syriaca in ſpecie ſic dicta. *Babylonica*, quæ in florentiſſimo Babyloniæ regno floruit, & puritatem elegantiamque ſummam adepta fuit, ita ut reliquarum dialectorum meritò ſtatuatur norma, amuſſis & fundamentum. *Hæc vel eſt purior & Antiquior, vel poſterior. Prior* ſive antiquior, quæ tempore exilii Judæorum in Babylonia viguit, in qua Danjel & Eſra Prophetæ, magnam ſuæ hiſtoriæ partem conſcripſerunt, quam etiam Jeremias tenuit, ut ex particula iſta Epiſtolæ Syriacæ liquet, quam ad Judæos, in Babylonico exilio viventes, conſcripſit, Jer. 10. 11. *Poſterior*, quæ aliquot annis centenis poſtea, tam in Babylonia quàm in Judæa, inter reduces Judæos uſitata fuit, ac longè à priori nitore receſſit, propter regnorum ac diverſorum populorum commixtionem. *Eſtq́ vel Targumica vel Talmudica*,

II. Habet Lingua Chaldæa eaſdem Literarum & Vocalium figuras cum lingua Hebræa, eandem etiam legendi rationem ferè ſequitur : unde hic de ejus Exercitatione potiſſimùm agendum.

III. Primum hujus linguæ tentamen ſit in Danjele & Eſra, quia in his lingua pariter eſt facillima & puriſſima; cum interpretatione & uſu conjungantur Præcepta Grammatica, eodem modo, & eadem methodo, ut in Lingua Hebræa, à Verbis incipiendo, & ad reliquas Orationis partes progrediendo. Præcepta hîc nec ſunt tam multa, nec tam difficilia, ut in Lingua Hebræa, Anomaliæ pauciores, unde ipſa Lingua quoque facilior.

IV. Propter conformitatem autem ſuadeo, ut hîc quoque utaris *Grammaticâ Chaldaicâ & Syriacâ* Patris mei, quæ eandem habet methodum, eadem præcepta cum Grammatica Hebræa, unde longè faciliùs eam intelliges, eique aſſueſces. Ad Danjelem & Eſram legendum ſufficiet ejusdem Lexicon Hebraicum & Chaldaicum in 8. cujus anteà facta mentio. In his duobus libris omnia Vocabula explicata invenies, quæcunque in Danjele & Eſra occurrunt. Modum exercendi docebit te tertius liber dictæ Grammaticæ, qui Praxin hujus linguæ oſtendit, & exemplis illuſtrat.

V. A lectione Danjelis & Eſræ tranſitus fiet ad Targumim, ſive Paraphraſes Bibliorum Chaldaicas. Harum authores præcipui ſunt Onkelos & Jonathan, quorum ille Quinque libros Moſis, hic Prophetas, tranſtulit: uterque paullò ante tempora Chriſti flo-

XIII. Ad textus Biblici literam recte intelligendam, ad linguæ proprietates aſſequendas, verſionum examen, utiliter quoque, cui ſtudium hoc ſeriò cordi eſt, ſibi commendata habebit, & familiaria reddet ea Chriſtianorum ſcripta, quæ Sacri contextus ſenſum ex Originali linguâ accuratè eruunt, explicant & illuſtrant, qualia ſunt *Johannis Druſii*, *Johannis Merceri*, *Johannis Coccei*, *Simeonis de Muis Comment. in Pſalmos*, & alia. Hi & locis dubiis paſſim magnam lucem inferent, &, uſu frequenti trita, ad ſimilia in aliis quoque tentanda & præſtanda, manu ducent.

XIV. Nullam autem certam periodum huic ſtudio aſſignamus & determinamus hac vice; id vel Præceptoris prudentiæ, vel Diſcentis diligentiæ committentes. Ab hoc autem gradu, ubi quis ſufficienter in eo confirmatus fuerit, proximum eſt, ut ſcandat ad ſecundum, Linguæ ſc. Chaldææ ſtudium.

II.
DE LINGUA CHALDÆA.

Linguæ Chaldææ ſtudium, Linguæ Hebrææ ſtudioſo ideò quoque eſt neceſſarium: primò, quia Capita quædam in Danjele & Eſra hac linguâ ſunt exarata, quæ lectu & intellectu æquè ſunt neceſſaria, atque cæteræ Bibliorum Sacrorum partes: deinde, quia multi utiliſſimi atque adeò antiquiſſimi & præſtantiſſimi Hebræorum libri, eâ ſunt ſcripti: tertiò quia etiam vulgares & recentiores Rabbini ſubinde ſcriptis ſuis multa Chaldæa inſerunt; unde ad illorum lectionem nemo feliciter unquam accedet, qui non Chaldææ quoque linguæ cognitione tinctus & imbutus fuerit.

hæc alia quoque extant Lexica optima & utiliſſima magisque prolixa & copioſa; veluti; *Arca Noæ, ſive, Theſaurus Linguæ Sanctæ, Marci Marini, apud Johannem Degáram, An.* 1593. Plurima hic in eo adducit exempla, & magnum uſum præſtare poterit, ſi quis aliquid Hebraicè, oratione ſeu proſâ, ſeu ligatâ, velit ſcribere ad Sermonis Biblici imitationem. *Theſaurus item Linguæ Sanctæ, Sanctis Pagnini, editus Lugduni in fol.* Lexicon hoc eſt utiliſſimum, quia in eo quamplurima Scripturæ loca adducuntur, ex Hebræorum Commentariis explicantur, Verſiones veteres conferuntur, & ad textum Hebræum examinantur. Suum quoque in his uſum habet *Lexicon Pentaglottum, Hebraicum, Chaldaicum, Syriacum, Talmudico-Rabbinicum, & Arabicum, Valentini Schindleri,* edit. Hanoviæ, An. 1612. niſi quod in Chaldaicis, Talmudicis & Rabbinicis, nimis ſit mancum, mutilum, & imperfectum, quem defectum Lexicon noſtrum majus ſupplere poteſt.

XII. Hæc ſtudii Hebraici exercitatio tamdiu continuabitur, donec quis Sacra Biblia ſine hæſitatione Grammaticè intelligere, & mediocriter, atque majori ex parte, interpretari poſſit. Nam ineffabile eſt, quantum in totius Linguæ, & ſequentium partium ſtudio, adjumentum afferat, ſi quis bonus ſit Grammaticus & bonus textualis. Unde Judæi ſupra omnes eum efferunt, qui bonus eſt *Baal paſuk*, ut ipſi loquuntur, h. e. textualis & Grammaticus. Proinde, licèt quis ad linguam Chaldæam & Rabbinos accedat, nunquam tamen hoc ſtudium deponendum & abjiciendum.

XIII.

communiter, ſolet à Pſalterio. Hîc verò jam plures difficultates & anomaliæ, vocesque irregulares ſe offerent. Harum rationem cùm aliquo modo perceperit, ad vocum quoque conjunctarum explicationem erit pergendum, Syntaxis examinanda, Hebraiſmi explicandi, Anomaliæ quælibet enucleandæ, Accentuum diſtinguentium ratio, & quicquid ad abſolutam Grammaticæ tractationem facit, exquiſitè tractandum.

XI. Ad hæc autem pluribus & plenioribus jam opus eſt ſubſidiis & inſtrumentis. Requiritur Perfecta Grammatica, quæ hæc omnia perſpicuè & perfectè tradat: requiruntur Lexica commoda, in quibus Radices inveſtigari, & ſignificata vocum addiſci poſſint. *Grammaticam* autem hactenus nullam vidi pleniorem & perfectiorem, quàm *Theſaurum Grammaticum* Patris mei b. m. In eo enim cùm vocum ſingularum natura & proprietates, omnesque anomaliæ, ſpeciales, exactiſſimè & minutiſſimè explicantur, tum Vocum conjunctarum ratio & elegantia ita accuratè & copioſè pertractatur, ut vix quicquam intactum relictum videatur, quod deſiderari, vel diſcentem remorari poſſet. *Lexica* ſunt varia; Commodiſſimè tamen ab initio adhiberi poterunt ejuſdem Lexica; & primò quidem *Manuale Hebraicum* in 12. in quo omnes Voces tam primitivæ quam Derivativæ, quotquot in Sacris Bibliis extant, cum nudis illarum ſignificationibus proponuntur: deinde *Lexicon Hebraicum* in 8. in quo Vocum ſignificata inſuper exemplis copioſè illuſtrantur, & plurima loca difficilia ex Hebræorum Commentariis explicantur. Præter

K

quarum formas & paradigmata diſcipulus memoriæ jam commiſerit. Notandum autem, in primo hoc curſu, Verba tantùm nuda & ſimplicia eſſe conſideranda, non cum Affixis Pronominibus conjuncta.

VIII. Circulo conjugationum abſoluto, & oſtensâ nudorum verborum ad paradigmata applicandorum, & reſolvendorum ratione, explicabit deinde præceptor quoque pronominum cum Verbis rationem, Nominum item & Pronominum doctrinam tractabit, oſtensâ primum, juxta Præceptorum doctrinam, nudâ ipſorum de numero in numerum declinatione, prout varietas formæ ſingularis id admittit. Si Pronomina adjuncta fuerint, ea ſeparabit, & Nominis formâ abſolutâ inventâ, Nomen flectetur per numerorum differentiam. Voces indeclinabiles, quia paucæ ſunt, nudo tantùm indicio indigent.

IX. Hunc curſum ubi abſolverit, & generalem linguæ cognitionem aſſecutus fuerit, ſuadeo, ut ad libros Biblicos legendos ſe accingat. Nam hic totius hujus ſtudii eſt finis, ut Verbum Dei eâ linguâ exaratum intelligere, explicare & illuſtrare queamus. In his ſolis totius linguæ Hebrææ puritas, elegantia, & nitor conſpicitur. Hi omnium rerum Hebraicarum, omnium ſtatutorum, rituum, dogmatum, &c. principium ſunt & fundamentum. Ad Biblici ſtyli normam ſolus ſtylus, ſi quis in eo excellere cupit, formandus eſt & fingendus.

X. In libris Biblicis initium fieri poterit, ut commu-

V. Exercitatio hæc lectionis, ſive privatim fiat à diſcente ſolo, ſive præſente præceptore, fiat clarâ voce, non per meditationem aut confuſam muſſitationem, ut convenienti pronunciationi rectiùs aſſueſcat, & linguam tantò expeditiorem ad peregrinam linguam proferendam reddat: *deinde* ſit continuata, quotidiè minimùm per horam, nec dies ullus ſine exercitio abeat: *tertiò*, fiat tamdiu, donec habitum aliquem lectionis adeptus fuerit, neque priùs ulteriùs progrediatur. Tota hæc exercitatio intra menſem, ad ſummum, perfici poterit.

VI. Promptitudine aliquâ in Lectione adeptâ, ulteriùs pergendum, Lectio continuanda, & cum ea conjungenda duorum, trium vel quatuor verſuum Interpretatio, pro diſcentis vel captu, vel diligentia; accedendum quoque nunc ad Conjugationes verborum memoriæ mandandas.

VII. Quamprimùm itaque Tyro ad interpretationem acceſſerit, ſimul quoque incipiet Paradigmata verborum memoriæ mandare, quotidiè unam ad minimum formam, initium faciendo à verbis perfectis. Has ubi tenuerit, ſtatim præceptor, ex lectis & expoſitis ſententiis, Verba omnia perfecta ſeliget, atque ad paradigmata applicare docebit, quo ipſo omnia accidentia, & ipſam radicem, diſcipulus uno momento perfectiſſimè cognoſcet. A verbis perfectis ſimilis progreſſus fiet ad verba imperfecta, quotidiè eas radices ex textu lecto excerpendo & examinando, quarum

data : *deinde*, quia, ubi ulteriùs progrediendum, ejuſdem pleniore & perfectiore Theſauro uti cogetur, & aliis ejus Scriptis per univerſum hoc ſtudium. Quantum autem laboris & tædii ſit compendium, ubique eodem Authore, iiſdem præceptis, eadem methodo uti poſſe, ſatis dici nequit.

III. Ad legendi itaque rationem acquirendam, Tyro in hoc ſtudio ex dicta Epitome Grammatica memoriæ inſculpet Literarum & Vocalium nomina, figuras & poteſtates, atque ut citiùs imprimantur, & firmiùs inhæreant, calamo ſingulas pingere & effingere poterit. Hinc ad vocales cum conſonis conjungendas, & ſyllabas componendas accedet. Apud Hebræos conſona ſemper inchoat ſyllabam: Vocalis longa cum una littera, ſyllabam conſtituit: Vocalis brevis duas conſonas conjungit. Inde ſtatim ad lectionem tentandam perget. Ad hoc repetenda ſunt quinque priora Grammaticæ capita.

IV. Exercitatio lectionis fiat conjunctim in formis Conjugationum in Grammatica, & in libro aliquo Biblico, veluti Pſalterio, vel Geneſi, quæ facilior. Primum tamen omnium tentamen velim eſſe in Conjugationibus; *primò*, quia ibi legendi modus eſt facilior, quùm eædem literæ & voces repetuntur, unâ duntaxat aut alterâ ſyllabâ immutatâ: 2. quia facilitatem ſtatim ſequitur aliquis profectus: 3. quia profectus iſte amorem ſtudii generat, & continuationem urget: 4. quia utilitatem aliquam ſimul affert, ad tanto minore cum labore Conjugationes ediſcendas.

V. Ex-

tius ſtudii pono in cognitione linguæ Hebrææ puræ, tanquam matris cæterarum tum Dialectorum, tum etiam Linguarum omnium. Hujus ſpecimen perfectiſſimum extat in Sacris Bibliis Hebraicis, iisque ſolis. Nam præter illa nullum alium antiquum Judæi habent librum, qui linguâ Hebrææ purâ ſit conſcriptus, vetuſtis ipſorum monumentis omnibus, injuriâ temporum, & gravitate perſecutionum ac exiliorum, collapſis & deperditis.

II. Linguam Hebræam qui feliciter vult diſcere, Præceptore, ſi fieri poſſit, utatur vivo, qui & pronunciandi rationem, & fundamenta atque compendia omnia, ſolidè eum docere poſſit; juxta illud vulgare Hebræorum, מפי סופרים ולא מפי ספרים *Ex ore Scribarum, non autem ex ore librorum*, (diſcendum ſcil.) Prima initia facienda à legendi ratione quæ petenda ex Grammatica. Et hîc iterum ſuadeo ut Grammaticâ quis utatur unâ, & Authore uno. Nihil enim magis noxium, quàm per varia præcepta, & plures Authores in re unâ diſcenda vagari, præſertim in ipſis initiis. Optimè in hunc ſenſum dixerunt veteres Hebræi, דלא גמירי מחד רבא לא נתקיימת תורתם בידם *Qui non diſcunt à Præceptore uno, in illorum manibus Lex non eſt ſtabilis*, h. e. illi nihil ſolidi addiſcunt, nullam ſolidam eruditionem acquirunt. Hîc ergo Tyro hujus linguæ uti poterit *Epitome Grammaticâ Parentis mei*, à multis annis in Scholis receptâ; hæc enim *primò* eſt brevis, ſuccincta, & captui diſcentium accommodata:

tione, Radicum Biblicarum inveſtigatione, & Communiorum vocabulorum intelligentia, A & Ω, prora & puppis ejus ponitur; ſed de exacta & plenaria ejus notitiâ, quâ, & Biblia Sacra, & cæteros Hebræorum libros, quocunque ſtylo, quacunque Dialecto ſcriptos, quis legere, intelligere, atque ita in penitiſſima Gentis & Linguæ adyta ac receſſus penetrare, tum etiam genuino & puro ſtylo ſcribendo, eos imitari poteſt.

III. Hoc ſtudium, ut latè ſe ad univerſos Judæorum libros, Hebræa pariter & Chaldæâ linguâ ſcriptos, extendit: ita plures & diſtinctos habet gradus, quorum nullus ſine damno præteriri aut tranſiliri poteſt. Gradus autem conſtituo ſequentes: I. eſt *Lingua Hebræa* pura & nativa, prout ea in Sacris Bibliis eſt comprehenſa. II. *Lingua Chaldæa*, ut ea, puriſſimè quidem in Danjelis & Eſræ capitibus aliquibus, minus purè, differenter tamen, in Targumim ſive Paraphraſibus Bibliorum Chaldaicis, continetur. III. *Studium Rabbinicum* vulgare librorum ſine punctis. IV. *Maſora*, ſive Critica Hebræorum ſacra. V. *Studium Talmudicum librorum antiquiorum & ſecretiorum*, quales ſunt *Talmud* utrumque, Babylonicum & Hieroſolymitanum, *Medraſchim* item ſive commentarii Allegorici & Caballiſtici. Hi & quoad res, & quoad ſermonis genus, omnium ſunt difficillimi. VI. *Styli Hebraici exercitium*. De ſingulis his gradibus ordine pauca.

I, De Linguæ Hebrææ Studio.

1. Primum gradum, atque ita fundamentum totius

tur & invitentur, alii juventur. Itaque cùm paulò antè in uſum privatum magni cujusdam Viri tale Conſilium conſcripſiſſem, placuit illud recognoſcere, & ad uſum Mercurii accomodare. Nomen meum conſulto tùm reticui & diſſimulavi, ne id apud Italos fortaſſis & Mercurio, & Studio Hebraico, vel præjudicium crearet, vel invidiam conflaret. Id quia à multis benignè acceptum & probatum, alicubi etiam in Belgio ſeorſim ſub alio nomine editum intellexi, haud abs re futurum arbitrati ſunt nonnulli, ſi illud recenſitum, Editioni huic Epitomes Grammaticæ hac vice, veluti auctarium adjungerem; commodiorem exiſtimantes hic illud habiturum locum, & majorem uſum. Quorum nec conſilium aſpernari, nec fruſtrari debui. Faxit Deus, ut cedat ad ſuam gloriam, & majorem hujus Studii promotionem. Vale.

I.

AD facilem, & ſimul ſolidam linguæ Hebrææ addiſcendi rationem; præcipuè requiritnr, ut id Gradatim fiat & Ordine; ne quis vel omnia ſimul; vel poſtrema primùm aggredi præſumat. Paulatim enim oportet ad id quod ſummum eſt pervenire. Nec poteſt promovere ad majora, qui neglectis prioribus pergit ad poſteriora.

II. Qui proinde perfectionem aliquam in Linguæ Hebrææ ſtudio conſequi, & ad culmen ejus pervenire cupit, is noviſſe debet, quinam hìc ſint obſervandi Gradus; quâ ratione in ſingulis pes ſit figendus, atque ab uno ad alium conſcendendum. Non enim agimus nunc de levi illo, & perfunctorio linguæ hujus ſtudio, prout id hodiè vulgò à pleriſque tractari ſolet, doctis pariter & indoctis, dum in Conjugationum & Declinationum, cæterarumque Grammaticæ partium mediocri cognitione,

ut prolongentur dies-tui ſuper terram, quam Jehova
Deus-tuus dat tibi.
13 Non occides.
14 Non committes-adulterium.
15. Non furaberis.
16 Non loqueris adverſus-proximum-tuum
teſtimonium mendacii.
17 Non concupiſces domum proximi-tui, non
concupiſces uxorem proximi-tui, neque-ſervum-
ejus, neque-ancillam-ejus, neque bovem-ejus,
neque aſinum-ejus, nec quicquam *eorum quæ
ſunt* proximi tui.

JOHANNIS BUXTORFI Fil.

CONSILIUM UNIVERSALE,

De

STUDIO HEBRAICO

methodicè, compendioſè, & utiliter inſti-
tuendo & promovendo.

LECTORI BENEVOLO S.

Viginti ſunt anni, quando in uſum Iuventutis ſtudioſæ editus eſt hic Baſileæ Mercurius Quadrilinguis, Hebraicâ, Græcâ, Latinâ, & Germanicâ linguâ; pro qua in nonnullis exemplaribus ſubſtituta eſt Italica; quòd pleraque tùm exemplaria in Italiam transmittenda eſſent, ſumptus nimirum ad illam editionem ſuppeditante Magno Hetruriæ Duce Ferdinando II. Et quia tùm Sententiarum illarum Verſio Hebraica & Græca de novo acceſſit, hæ verò linguæ inter Italos minùs notæ ſint & cultæ, conſultum Amicis quibusdam viſum fuit, ut Manuductio aliqua de lingua Hebræa diſcenda, ejusque ſtudio ritè inſtituendo, adjiciatur, quo alii ad illud acriùs incitentur &

VERSIO LATINA.

2 EGO Jehovah Deus-tuus, qui eduxi-te è-ter-
ra Miſrájim e-domo ſervorum.
3 Non erunt tibi Dii alii coram me.
4 Non facies tibi ſculptile, neque-ullam ſimili-
tudinem *eorum*-quæ ſunt in cœlo ſurſum, neque-
eorum-quæ in-terra deorſum, neque-*eorum*, quæ in-
aquis ſubter terram.
Non incurvabis-te eis, neque coles-ea: ego enim
Jehovah Deus-tuus, Deus Zelotes, viſitans iniqui-
tatem Patrum ſuper filios, in tertiam & quartam-
generationem odio-habentibus-me.
6 Et-faciens miſericordiam millibus, diligenti-
bus-me, & cuſtodientibus præcepta-mea.
7 Non aſſumes nomen Jehovæ Dei-tui in-va-
num, quia non inſontem-habebit Jehovah eum-
qui aſſumpſerit nomen-ejus in-vanum.
8 Recordare diei Sabbathi, ut-ſanctifices illum.
9 Sex diebus operaberis, &-facies omne opus-
tuum.
10 At die ſeptimo Sabbathum *erit* Jehovæ Deo-
tuo: non facies ullum opus, neque tu, neque filius-
tuus, neque filia-tua, neque ſervus-tuus, neque an-
cilla-tua, neque animal-tuum, neque peregrinus-
tuus qui eſt in-portis-tuis.
11 Sex enim diebus fecit Jehova cœlum, & ter-
ram, mare & quæcunque *ſunt* in-eis: & requievit die
ſeptimo: idcirco benédixit Jehova diei Sabbathi, &
ſanctificavit-eum.
12. Honora patrem tuum &-matrem-tuam

מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם ׀ מִתַּחַת לָאָרֶץ׃
5 לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֹּקֵד עֲוֺן אָבוֹת עַל־בָּנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים
וְעַל־רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי׃
6 וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֺתָי׃
7 לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא כִּי לֹא
יְנַקֶּה יְהוָה אֵת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ לַשָּׁוְא׃
8 זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ׃
9 שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל־מְלַאכְתֶּךָ׃
10 וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת ׀ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תַעֲשֶׂה
כָל־מְלָאכָה אַתָּה ׀ וּבִנְךָ־וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ
וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ׃
11 כִּי שֵׁשֶׁת־יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־
הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
עַל־כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ׃
12 כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃
13 לֹא תִרְצָח׃
14 לֹא תִנְאָף׃
15 לֹא תִגְנֹב׃
16 לֹא־תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר׃
17 לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ לֹא־תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ
וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ וְשׁוֹרוֹ וַחֲמֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ׃

7 יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה כִּי־עִם־יְהוָה הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה
עִמּוֹ פְדוּת׃
8 וְהוּא יִפְדֶּה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֺנֹתָיו׃

1 Canticum graduum. Ex-profunditatibus inclamavi-te Domine *dicens*:

2 Domine auſculta voci-meæ: ſint aures-tuæ intentæ ad-vocem deprecationum-mearum.

3 Si iniquitates obſervaveris Jah, Domine quis poſſit conſiſtere?

4 Sed apud-te *eſt* condonatio, ut reverenter colaris.

5 Exſpectavi Dominum, exſpectavit *eum* anima-mea: etiam in Verbo ejus exſpectationem habeo.

6 Anima mea Dominum *exſpectat*, magis-quàm cuſtodiæ matutinæ, cuſtodiæ *inquam* matutinæ.

7 Exſpectationem habeat Iſrael in Domino, quia apud Dominum eſt benignitas, & plurimum apud-eum redemptionis.

8 Et ipſe redimet Iſraelem ab-omnibus iniquitatibus ejus.

עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים

Decem Præcepta ſive *Decalogus*

ex Exod. cap. 20. à *verſ. 2.* ad *verſ. 17.*

2 אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃
3 לֹא־יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָיַ׃
4 לֹא־תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם

6 יומם השמש לא־יככה וירח בלילה׃

7 יהוה ישמרך מכל־רע ישמר את־נפשך׃

8 יהוה ישמר־צאתך ובואך מעתה ועד־עולם׃

1 Canticum graduum. Attollámne oculos meos ad montes iſtos? unde veniet auxilium meum?

Auxilium-meum eſt à Domino, qui fecit cœlos &-terram.

3 Non permittet dimoveri pedem-tuum: non dormitabit cuſtos-tuus.

4 Ecce non dormitat neque dormit cuſtos Iſraelis.

5 Dominus erit cuſtos-tuus, Dominus umbra-tua, ad manum dexteram tuam.

6 Interdiu ſol non percutiet-te, aut luna noctu.

7 Dominus ſervabit-te ob omni malo, conſervabit animam-tuam.

8 Dominus cuſtodiet egreſſum-tuum &-reditum-tuum, ab hoc tempore uſque-in ſeculum.

Psalmus CXXX.

1 שיר המעלות ממעמקים קראתיך יהוה׃

2 אדני שמעה בקולי תהיינה אזניך קשבות
לקול תחנוני׃

3 אם־עונות תשמר־יה אדני מי יעמוד׃

4 כי־עמך הסליחה למען תורא׃

5 קויתי יהוה קותה נפשי ולדברו הוחלתי׃

6 נפשי לאדני משמרים לבקר שמרים לבקר׃

חל, 7

die copiarum-tuarum, in-decoris-locis ſanctitatis, ex-utero auroræ tibi erit ros juventutis-tuæ.

Juravit DOMINUS & non pœnitebit *eum dicens*: Tu *es* ſacerdos in ſeculum ſecundum ordinem Melchitzedek.

5 Dominus ad-dexteram tuam, franget die iræ ſuæ reges:

6 Judicium-exercebit in gentibus, replebit *omnia* corporibus, franget caput in-regione ampla:

7 De-torrente in-via bibet, idcirco attollet caput:

PSALMUS CXVII.

1 הללו את־יהוה כל־הגוים שבחוהו כל־האמים׃
2 כי גבר עלינו ׀ חסדו ואמת־יהוה לעולם
הללו־יה׃

1 Laudate DOMINUM omnes gentes, laudate-eum omnes nationes.

2 Nam invaluit erga-nos benignitas-ejus, &-veritas DOMINI *manet* in-ſeculum. Halleluja.

PSALMUS CXXI.

1 שיר למעלות אשא עיני אל־ההרים מאין
יבוא עזרי׃
2 עזרי מעם יהוה עושה שמים וארץ׃
3 אל־יתן למוט רגלך אל־ינום שמרך׃
4 הנה לא־ינום ולא יישן שומר ישראל׃
5 יהוה שמרך יהוה צלך על־יד ימינך׃

5 Lætentur & cantent nationes, quòd judicas populos rectè, & nationes in-terra deducis, Sela.

6 Celebrent-te populi, Deus, celebrent-te populi omnes.

7 Terra det proventum-ſuum, benedicat-nobis Deus, Deus noſter.

8 Benedicat-nobis Deus, &-revereantur-eum omnes fines terræ.

PSALMUS CX.

1 לְדָוִד מִזְמוֹר נְאֻם יְהוָה לַאדֹנִי שֵׁב לִימִינִי עַד־
אָשִׁית אֹיְבֶיךָ הֲדֹם לְרַגְלֶיךָ׃

2 מַטֵּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח יְהוָה מִצִּיּוֹן רְדֵה בְּקֶרֶב אֹיְבֶיךָ׃

3 עַמְּךָ נְדָבוֹת בְּיוֹם חֵילֶךָ בְּהַדְרֵי־קֹדֶשׁ מֵרֶחֶם
מִשְׁחָר לְךָ טַל יַלְדֻתֶךָ׃

4 נִשְׁבַּע יְהוָה וְלֹא יִנָּחֵם אַתָּה־כֹהֵן לְעוֹלָם עַל־
דִּבְרָתִי מַלְכִּי־צֶדֶק׃

5 אֲדֹנָי עַל־יְמִינְךָ מָחַץ בְּיוֹם אַפּוֹ מְלָכִים׃

6 יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת מָחַץ רֹאשׁ עַל־אֶרֶץ רַבָּה׃

7 מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל־כֵּן יָרִים רֹאשׁ׃

1. Davidis Pſalmus. Dixit DOMINUS Domino meo; ſede ad dexteram-meam, donec poſuero inimicos-tuos ſcabellum pedum-tuorum.

2 Sceptrum potentiæ-tuæ emittet DOMINUS ex-Tzijone, *dicens*: Dominare in-medio inimicorum tuorum.

3 Populus-tuus oblationes-voluntariæ *erunt* die

8 Erudiam te & docebo-te, quà viâ ambulaturus ſis, conſulam tibi *nutu* oculi mei.

9 Ne eſtote ut-equus, ut mulus ſine intelligentia, cujus-os fræno & habenâ conſtringendum eſt, ne appropinquet ad te.

10 Multi *ſunt* dolores improbo, qui-autem-confidit in DOMINO benignitas circumdabit-eum.

11 Lætamini in-DOMINO & exultate juſti, &-cantate omnes recti animo.

PSALMUS LXVII.

1 לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מִזְמוֹר שִׁיר׃

2 אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה׃

3 לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ בְּכָל־גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ׃

4 יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃

5 יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִישֹׁר
וּלְאֻמִּים בָּאָרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה׃

6 יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃

7 אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ׃

8 יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְיִירְאוּ אוֹתוֹ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ׃

1 Magiſtro ſymphoniæ fidium, Pſalmus *&* canticum.

2 Deus gratiam-faciat-nobis &-benedicat nobis, lucere-faciat-vultum-ſuum erga-nos, Sela.

3 Ut-agnoſcamus in terra viam tuam, in omnibus gentibus ſalutem-tuam.

4 Celebrent-te populi Deus, celebrent te populi omnes.

7 אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי
סֶלָה׃

8 אַשְׂכִּילְךָ וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ־זוּ תֵלֵךְ אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי׃

9 אַל־תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין בְּמֶתֶג־וָרֶסֶן
עֶדְיוֹ לִבְלוֹם בַּל קְרֹב אֵלֶיךָ׃

10 רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע וְהַבּוֹטֵחַ בַּיהוָה חֶסֶד
יְסוֹבְבֶנּוּ׃

11 שִׂמְחוּ בַיהוָה וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהַרְנִינוּ כָּל־
יִשְׁרֵי־לֵב׃

1 Davidis *carmen* didaſcalicum. Beatus *cujus* ſublata-eſt defectio, *cujus* tectum-eſt peccatum.

2 Beatus homo, cui non imputat DOMINUS iniquitatem, &-in-cujus-ſpiritu non *eſt* dolus.

3 Quum ſilerem, inveteraſcebant oſſa mea: *etiam* in-rugitu-meo, toto die.

6 Nam interdiu & noctu gravis-erat ſuper-me manus tua, convertebatur humor-meus in ſiccitates æſtivas, Sela.

5 Peccatum-meum notum-faciam-tibi, &-iniquitatem-meam non tegam: Confitebor defectiones-meas DOMINO, &-tu ſuſtuliſti iniquitatem (id eſt, pœnam) peccati-mei, Sela.

6 Propter hoc oraturus eſt ad-te omnis pius, quo tempore *mala* obveniunt; &-in-inundatione aquarum multarum ad-eum non pertingent.

7 Tu latibulum *es* mihi, ab anguſtia cuſtodies-me: cantionibus liberationis circumdabis-me, Sela.

8 Eru-

1 Pſalmus Davidis, DOMINUS paſtor meus *eſt*, non-potero egere.

2 In-caulis herbidis facit-recubare-me, ſecundum aquas lenes deducit-me

3 Animam-meam quietam efficit, ducit-me per orbitas juſtitiæ propter nomen-ſuum.

4. Etiamſi ambularem per-vallem umbræ-lethalis, non timerem malum, quia tu mecum *es*: virga-tua & pedum tuum, ipſa conſolantur-me.

5 Inſtruis coram-me menſam è regione hoſtium meorum: perungis unguento caput meum, poculum-meum *eſt* exuberans.

6 Tantummodò bonitas & benignitas proſequentur-me omnibus diebus vitæ-meæ: & quietus-erò in domo DOMINI, in-longinqua uſque tempora.

PSALMUS XXXII.

1 לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי־פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה׃
2 אַשְׁרֵי־אָדָם לֹא יַחְשׁוֹב יְהוָה לוֹ עָוֺן וְאֵין בְּרוּחוֹ
רְמִיָּה׃
3 כִּי הֶחֱרַשְׁתִּי בָּלוּ עֲצָמָי בְּשַׁאֲגָתִי כָּל־הַיּוֹם׃
4 כִּי יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי
בְּחַרְבוֹנֵי קַיִץ סֶלָה׃
5 חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֺנִי לֹא־כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹדֶה
עֲלֵי פְשָׁעַי לַיהוָה וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֺן חַטָּאתִי סֶלָה׃
6 עַל־זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל־חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא
רַק לְשֵׁטֶף מַיִם רַבִּים אֵלָיו לֹא יַגִּיעוּ׃

5 כַּסְפּוֹ לֹא־נָתַן בְּנֶשֶׁךְ וְשֹׁחַד עַל־נָקִי לֹא לָקָח
עֹשֵׂה אֵלֶּה לֹא יִמֹּט לְעוֹלָם׃

1 Pſalmus Davidis; DOMINE quis commoraturus eſt in-tentorio-tuo ? quis habitaturus in-monte ſancto-tuo ?

2. Ambulans integrè &-exercens juſtitiam, ac loquens veritatem ex-animo-ſuo.

3 *Qui* non obtrectat linguâ-ſuâ, non afficit proximum-ſuum malo : & opprobrium non infert in propinquum-ſuum :

4 In-cujus oculis contemnitur improbus, reverentes autem DOMINI honorat : qui jurat ad damnum *ſuum*, nec mutat *illud*.

5 *Qui* pecuniam-ſuam non exponit fœnori, &-munus contra innocentem non accipit: qui facit iſta, non dimovebitur in-ſeculum.

PSALMUS XXIII.

1 מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה רֹעִי לֹא אֶחְסָר׃

2 בִּנְאוֹת דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל־מֵי מְנוּחוֹת יְנַהֲלֵנִי׃

3 נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי בְמַעְגְּלֵי־צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ׃

4 גַּם כִּי־אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא־אִירָא רָע כִּי־אַתָּה
עִמָּדִי שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעַנְתֶּךָ הֵמָּה יְנַחֲמֻנִי׃

5 תַּעֲרוֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צֹרְרָי דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן
רֹאשִׁי כּוֹסִי רְוָיָה׃

6 אַךְ טוֹב וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל־יְמֵי חַיָּי וְשַׁבְתִּי בְּבֵית־
יְהוָה לְאוֹרֶךְ יָמִים׃

1. Pſal.

2 Da ſalutem Domine, nam deſiit beneficus : nam defecerunt veraces ex-filiis hominum.
3 Vanum loquuntur alter cum altero, labio blanditiarum : corde &-corde (id eſt, *duplici corde*) loquuntur.
4 Exſcindet DOMINUS omnia labia blanda, linguam eloquentem grandia.
5 *Eos* qui dicunt : Linguam-noſtram potenter-exercebimus, labia-noſtra penes-nos *ſunt* : quis *eſt* dominus-noſter?
6 A vaſtatione pauperum, ab-exclamatione egenorum jam exſurgam, inquit DOMINUS : locabo in-ſalute *illum*, in quem ſufflavit (*hoſtis*.)
7 Dicta DOMINI dicta pura *ſunt*, (*ut*) argentum purgatum in-catino terræ, defæcatum ſepties.
8 Tu DOMINE ſervato-eos, cuſtodito-quemque à generatione iſta in-ſeculum.
9 *Nam* circumquaque improbi obambulant, quum extollitur vilitas inter filios hominum.

PSALMUS XV.

1 מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה מִי־יָגוּר בְּאָהֳלֶךָ מִי־יִשְׁכֹּן
בְּהַר קָדְשֶׁךָ׃
2 הוֹלֵךְ תָּמִים וּפֹעֵל צֶדֶק וְדֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ׃
8 לֹא־רָגַל עַל־לְשֹׁנוֹ לֹא־עָשָׂה לְרֵעֵהוּ רָעָה וְחֶרְפָּה
לֹא־נָשָׂא טַל־קְרֹבוֹ׃
4 נִבְזֶה ׀ בְּעֵינָיו נִמְאָס וְאֶת־יִרְאֵי יְהוָה יְכַבֵּד
נִשְׁבַּע לְהָרַע וְלֹא יָמִר׃
5 כַּסְפּוֹ

8 Greges &-armenta quotquot-ſunt: &-etiam beſtias agrorum.

9 Aves cœlorum &-piſces maris: (*omne*) permeans ſemitas marium.

10 ô DOMINE domine noſter, quàm magnificum eſt nomen-tuum in-univerſa terra!

PSALMUS XII.

1 לַמְנַצֵּחַ עַל־הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר לְדָוִד׃

2 הוֹשִׁיעָה יְהוָה כִּי־גָמַר חָסִיד כִּי־פַסּוּ אֱמוּנִים
מִבְּנֵי אָדָם׃

3 שָׁוְא יְדַבְּרוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ שְׂפַת חֲלָקוֹת בְּלֵב
וָלֵב יְדַבֵּרוּ׃

4 יַכְרֵת יְהוָה כָּל־שִׂפְתֵי חֲלָקוֹת לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת
גְּדוֹלוֹת׃

5 אֲשֶׁר אָמְרוּ לִלְשֹׁנֵנוּ נַגְבִּיר שְׂפָתֵינוּ אִתָּנוּ מִי
אָדוֹן לָנוּ׃

6 מִשֹּׁד עֲנִיִּים מֵאַנְקַת אֶבְיוֹנִים עַתָּה אָקוּם יֹאמַר
יְהוָה אָשִׁית בְּיֵשַׁע יָפִיחַ לוֹ׃

7 אִמֲרוֹת יְהוָה אֲמָרוֹת טְהֹרוֹת כֶּסֶף צָרוּף בַּעֲלִיל
לָאָרֶץ מְזֻקָּק שִׁבְעָתָיִם׃

8 אַתָּה־יְהוָה תִּשְׁמְרֵם תִּצְּרֶנּוּ מִן־הַדּוֹר זוּ לְעוֹלָם׃

9 סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלָּכוּן כְּרֻם זֻלּוּת לִבְנֵי אָדָם׃

5 Magiſtro ſymphoniæ, ad octavam, Pſalmus Davidis.

2 Da

3 מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם׃

4 כִּי־אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעוֹתֶיךָ יָרֵחַ וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנַנְתָּה׃

5 מָה־אֱנוֹשׁ כִּי־תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן־אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ׃

6 וַתְּחַסְּרֵהוּ מְּעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ׃

7 תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל שַׁתָּה תַחַת־רַגְלָיו׃

8 צֹנֶה וַאֲלָפִים כֻּלָּם וְגַם בַּהֲמוֹת שָׂדָי׃

9 צִפּוֹר שָׁמַיִם וּדְגֵי הַיָּם עֹבֵר אָרְחוֹת יַמִּים׃

10 יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ׃

1 Præfecto-muſico ad Gitthæa (*inſtrumenta*) Pſalmus Davidis.

2 ô DOMINE domine-noſter, quàm magnificum eſt nomen-tuum in-tota terra: qui ponis decus-tuum ſupra cœlos.

3 Ab ore infantium & lactentium fundaſti robur, propter hoſtes-tuos: ad-ceſſare faciendum hoſtem &-ulciſcentem.

4 Quum reſpicio cœlos-tuos, opus digitorum-tuorum: lunam &-ſtellas quas diſpoſuiſti,

5 Quid eſt mortalis, ut memor-ſis ejus? aut filius hominis, ut viſites-eum?

6 Feciſti-eum-minorem pauliſper angelis: gloriâ &-decore coronaſti-eum.

7 Dominari-feciſti-eum in-opera manuum-tuarum: omnia poſuiſti ſub pedibus ejus.

8 Gre-

11 יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל־אֹיְבָי יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע׃

1 Præfecto-muſico in-fidibus ; ad octavam: Pſalmus Davidis.

2 DOMINE ne in-ira-tua reprehendas-me, neque in-æſtuante-ira-tua caſtiges-me.

3 Gratiam-fac-mihi DOMINE, quia languidus ſum: ſana-me DOMINE, quia conturbata ſunt oſſa-mea.

4 Et-anima-mea conturbata eſt valdè; tu-ergo DOMINE quouſque?

5 Revertere DOMINE, eripe animam-meam: ſerva-me propter benignitatem-tuam,

6 Nam non *eſt* in-morte recordatio-tui: in-ſepulchro quis celebrabit te?

7 Defeſſus ſum in-gemitu meo, natare-facio totam noctem lectum-meum: lachrymis-meis ſpondam meam liquefacio.

8 Contabeſcit præ-indignatione oculus-meus, conſeneſcit propter-omnes hoſtes-meos.

9 Recedite à-me omnes operarii iniquitatis: nam audit DOMINUS vocem fletus-mei.

10 Audit DOMINUS deprecationem-meam: DOMINUS orationem-meam ſuſcipit.

11 Erubeſcant & conturbentur valdè omnes inimici-mei; revertantur, erubeſcant, momento.

PSALMUS IIX.

1 לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית מִזְמוֹר לְדָוִד׃

2 יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
תְּנָה הוֹדְךָ עַל־הַשָּׁמָיִם׃

3 מפי

anima-ejus: Videbit-tamen ſemen, prolongabit dies, &-beneplacitum DOMINI per-manus-ejus proſperabitur.

11 Propter-laborem animæ-ſuæ videbit *ſemen*, & ſatiabitur: cognitione-ſui juſtificabit juſtus ſervus-meus multos, &-iniquitates-ipſorum ipſe portabit.

12 Idcirco partem dabo ipſi cum-multis, &-cum robuſtis partietur prædam, pro-eo-quòd profudit in-mortem animam-ſuam, &-cum peccatoribus numeratus eſt, &-ipſe peccata multorum pertulit, &-pro-peccatoribus interceſſit.

PSALMUS VI.

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת עַל־הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר
לְדָוִד׃

2 יְהוָה אַל־בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וְאַל־בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי׃
3 חָנֵּנִי יְהוָה כִּי אֻמְלַל אָנִי רְפָאֵנִי יְהוָה כִּי נִבְהֲלוּ
עֲצָמָי׃
4 וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד וְאַתָּה יְהוָה עַד־מָתָי׃
5 שׁוּבָה יְהוָה חַלְּצָה נַפְשִׁי הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חַסְדֶּךָ׃
6 כִּי אֵין בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה־לָּךְ׃
7 יָגַעְתִּי בְּאַנְחָתִי אַשְׂחֶה בְכָל־לַיְלָה מִטָּתִי
בְּדִמְעָתִי עַרְשִׂי אַמְסֶה׃
8 עָשְׁשָׁה מִכַּעַס עֵינִי עָתְקָה בְּכָל־צוֹרְרָי׃
9 סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן כִּי־שָׁמַע יְהוָה קוֹל בִּכְיִי׃
10 שָׁמַע יְהוָה תְּחִנָּתִי יְהוָה תְּפִלָּתִי יִקָּח׃
11 יבשו

11 מֵעֲמַל נַפְשׁוֹ יִרְאֶה יִשְׂבָּע בְּדַעְתּוֹ יַצְדִּיק צַדִּיק
עַבְדִּי לָרַבִּים וַעֲוֺנֹתָם הוּא יִסְבֹּל׃
12 לָכֵן אֲחַלֶּק־לוֹ בָרַבִּים וְאֶת־עֲצוּמִים יְחַלֵּק שָׁלָל
תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה לַמָּוֶת נַפְשׁוֹ וְאֶת־פֹּשְׁעִים נִמְנָה
וְהוּא חֵטְא־רַבִּים נָשָׂא וְלַפֹּשְׁעִים יַפְגִּיעַ׃

4 Verumtamen morbos - noſtros ipſe pertulit,& dolores-noſtros bajulavit: nos-autem æſtimavimus-eum plagâ-affectum, percuſſum à-Deo &-afflictum.

5 Nam ipſe dolore affectus eſt propter-defectiones-noſtras, attritus propter iniquitates noſtras, caſtigatio pacis-noſtræ eſt ſuper-eum, & vibice-ejus fit curatio nobis.

6 Omnes ut-oves erravimus, quiſque ad-viam ſuam reſpeximus,&-D o m i n u s fecit incurrere in-eum iniquitatem omnium-noſtrûm.

7 Exigitur *pœna*, & ipſe affligitur, neque aperit os-ſuum, ut-pecus ad-mactationem ducitur, &-velut-ovis coram tonſoribus-ſuis obmuteſcit, neque aperit os ſuum.

8 Ab-anguſtia & à-judicio tollitur: at generationem-ejus quis enarrabit? exſcinditur ex-terra viventium,ex-defectione populi-mei plaga eſt ipſi.

9 Et expoſuit cum improbis ſepulchrum-ejus, & cum divite mortem-ejus, eo quòd non fecit injuriam,neque fuit dolus in ore ipſius.

10 At D o m i n u s volens convertere-ipſum, morbo-affecit *eum*, cùm expoſuerit-ſe in-reatum anima-

6 וְהֵשִׁיב לֵב־אָבוֹת עַל־בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל־
אֲבוֹתָם פֶּן־אָבוֹא וְהִכֵּיתִי אֶת־הָאָרֶץ חֵרֶם׃

5 Ecce ego miſſurus-ſum vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies DOMINI maximus & terribilis.

5 Et-convertet cor patrum ad filios, &-cor filiorum ad patres-ipſorum, ne veniam &-percutiam terram anathemate.

Jeſaia, *de paßione, morte, & exaltatione Chriſti, cap. 53. v. 4. 5. & ſeqq.*

4 אָכֵן חֳלָיֵנוּ הוּא נָשָׂא וּמַכְאֹבֵינוּ הוּא סְבָלָם
וַאֲנַחְנוּ חֲשַׁבְנֻהוּ נָגוּעַ מֻכֵּה אֱלֹהִים וּמְעֻנֶּה׃

5 וְהוּא מְחֹלָל מִפְּשָׁעֵנוּ מְדֻכָּא מֵעֲוֺנֹתֵינוּ מוּסַר
שְׁלוֹמֵנוּ עָלָיו וּבַחֲבֻרָתוֹ נִרְפָּא־לָנוּ׃

6 כֻּלָּנוּ כַּצֹּאן תָּעִינוּ אִישׁ לְדַרְכּוֹ פָּנִינוּ וַיהוָה הִפְגִּיעַ
בּוֹ אֵת עֲוֺן כֻּלָּנוּ׃

7 נִגַּשׂ וְהוּא נַעֲנֶה וְלֹא יִפְתַּח־פִּיו כַּשֶּׂה לַטֶּבַח יוּבָל
וּכְרָחֵל לִפְנֵי גֹזְזֶיהָ נֶאֱלָמָה וְלֹא יִפְתַּח פִּיו׃

8 מֵעֹצֶר וּמִמִּשְׁפָּט לֻקָּח וְאֶת־דּוֹרוֹ מִי יְשׂוֹחֵחַ כִּי נִגְזַר
מֵאֶרֶץ חַיִּים מִפֶּשַׁע עַמִּי נֶגַע לָמוֹ׃

9 וַיִּתֵּן אֶת־רְשָׁעִים קִבְרוֹ וְאֶת־עָשִׁיר בְּמֹתָיו עַל
לֹא־חָמָס עָשָׂה וְלֹא מִרְמָה בְּפִיו׃

10 וַיהוָה חָפֵץ דַּכְּאוֹ הֶחֱלִי אִם־תָּשִׂים אָשָׁם נַפְשׁוֹ
יִרְאֶה זֶרַע יַאֲרִיךְ יָמִים וְחֵפֶץ יְהוָה בְּיָדוֹ יִצְלָח׃

10 וְהִכְרַתִּי רֶכֶב מֵאֶפְרַיִם וְסוּס מִירוּשָׁלַםִ וְנִכְרְתָה
קֶשֶׁת מִלְחָמָה וְדִבֶּר שָׁלוֹם לַגּוֹיִם וּמָשְׁלוֹ מִיָּם
עַד־יָם וּמִנָּהָר עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ׃

9 Exulta valdè filia Tzijonis, clange filia Jeruſalem, ecce rex-tuus adveniet tibi, juſtus &-ſalute-præditus ipſe; pauper & equitans ſuper aſinam,&-quidem ſuper pullo nato aſinabus.

10 Et-exſcindam currus ex Ephrajim, &-equos ex-Jeruſalem, &-exſcindetur arcus bellicus; & eloquetur pacem gentibus, &-dominatus-ejus erit à-mari uſque-ad mare, & à-flumine uſque-ad fines terræ.

Malachiæ, *de Chriſti adventu, & adventus ejus præcone, cap.* 3.*v.* 1.

1 הִנְנִי שֹׁלֵחַ מַלְאָכִי וּפִנָּה־דֶרֶךְ לְפָנָי וּפִתְאֹם יָבוֹא
אֶל־הֵיכָלוֹ הָאָדוֹן אֲשֶׁר־אַתֶּם מְבַקְשִׁים וּמַלְאַךְ
הַבְּרִית אֲשֶׁר אַתֶּם חֲפֵצִים הִנֵּה־בָא אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת׃

1 Ecce ego miſſurus-ſum angelum-meum, & præparabit viam ante-me, & repentè veniet ad templum-ſuum Dominus-ille, quem vos quæritis, &-angelus fœderis, quem vos petitis, ecce venturus eſt, ait DOMINUS exercituum.

Ejuſdem, *de eodem præcone, cap.* 4. *verſ.* 5. 6.

5 הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנְּבִיא לִפְנֵי
בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא׃
6 וְהֵשִׁיב

Zachariæ, *de Officio Chriſti regio & ſacerdotali, cap. 6. ℣. 11.*

11 וְלָקַחְתָּ כֶסֶף־וְזָהָב וְעָשִׂיתָ עֲטָרוֹת וְשַׂמְתָּ
בְּרֹאשׁ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל׃
12 וְאָמַרְתָּ אֵלָיו לֵאמוֹר כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
לֵאמֹר הִנֵּה־אִישׁ צֶמַח שְׁמוֹ וּמִתַּחְתָּיו יִצְמָח וּבָנָה אֶת־
הֵיכַל יְהוָה׃
13 וְהוּא יִבְנֶה אֶת־הֵיכַל יְהוָה וְהוּא־יִשָּׂא הוֹד
וְיָשַׁב וּמָשַׁל עַל־כִּסְאוֹ וְהָיָה כֹהֵן עַל־כִּסְאוֹ וַעֲצַת שָׁלוֹם
תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם׃

11 Et-accipies argentum &-aurum, faciesque coronas ac-impones in-caput Jehoſuæ filii Jehotzadak, Sacerdotis maximi.

12 Et-loqueris ad eum, dicendo; ſic ait DOMINUS exercituum, dicendo: Ecce virum GERMEN nomen-ejus (*eſt*) è-loco-ſuo germinabit, &-ædificabit templum DOMINI.

13 Ipſe ædificaturus eſt Templum DOMINI, ipſe portabit decorem, &-ſeſſurus ac-dominaturus in ſolio ſuo; eritque ſacerdos ſuper ſolio, &-conſilium pacis erit inter utroſque illos.

Ejuſdem, *De ingreſſu Chriſti in urbem Hieroſolymam, cap. 9. ℣. 9.10.*

9 גִּילִי מְאֹד בַּת־צִיּוֹן הָרִיעִי בַּת־יְרוּשָׁלִים הִנֵּה
מַלְכֵּךְ יָבוֹא לָךְ צַדִּיק וְנוֹשָׁע הוּא עָנִי וְרֹכֵב עַל־
חֲמוֹר וְעַל־עַיִר בֶּן־אֲתֹנוֹת׃

2 Tu-autem-Bethlehem Ephratæ, minima utſis in-millibus Jehudæ, ex-te mihi prodibit, ut-ſit Dominator in-Iſraele, & exortus-ejus (*ſunt*) ab-antiquo, à diebus ſeculi.

Haggæi, *de gloria Meſſiæ, cap.* 2.7.

7 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עוֹד אַחַת מְעַט הִיא
וַאֲנִי מַרְעִישׁ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־הַיָּם
וְאֶת־הֶחָרָבָה׃
8 וְהִרְעַשְׁתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וּבָאוּ חֶמְדַּת כָּל־הַגּוֹיִם
וּמִלֵּאתִי אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה כָּבוֹד אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃
9 לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃
10 גָּדוֹל יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִן־
הָרִאשׁוֹן אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וּבַמָּקוֹם הַזֶּה אֶתֵּן שָׁלוֹם
נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃

7 Utique ſic ait DOMINUS exercituum, adhuc unum parum illud (*eſt*) &-ego commoturus-ſum cœlum &-terram, &-ſiccum:

8 Et commovebo omnes gentes, &-veniet deſiderium omnium - gentium, & - repleturus-ſum domum hanc gloriâ, ait DOMINUS exercituum.

9 Meum (*eſt*) argentum, &-meum (*eſt*) aurum, dicit DOMINUS exercituum.

10 Major futura eſt gloria domus hujus poſterioris, quam prioris, ait DOMINUS exercituum, & in-loco hoc diſponam pacem, dicit DOMINUS exercituum.

Danielis, *de tempore Adventus Chriſti, & effectus illius, cap. 9. ℣, 24.*

24. שָׁבֻעִים שִׁבְעִים נֶחְתַּךְ עַל־עַמְּךָ וְעַל־עִיר
קָדְשֶׁךָ לְכַלֵּא הַפֶּשַׁע וּלְחָתֵם חַטָּאוֹת וּלְכַפֵּר עָוֺן
וּלְהָבִיא צֶדֶק עֹלָמִים וְלַחְתֹּם חָזוֹן וְנָבִיא וְלִמְשֹׁחַ
קֹדֶשׁ קָדָשִׁים׃

25 וְתֵדַע וְתַשְׂכֵּל מִן־מֹצָא דָבָר לְהָשִׁיב וְלִבְנוֹת
יְרוּשָׁלַם עַד־מָשִׁיחַ נָגִיד שָׁבֻעִים שִׁבְעָה וְשָׁבֻעִים שִׁשִּׁים
וּשְׁנַיִם תָּשׁוּב וְנִבְנְתָה רְחוֹב וְחָרוּץ וּבְצוֹק הָעִתִּים׃

24 Septimanæ ſeptuaginta deciſæ-ſunt ſuper populum-tuum, &-ſuper civitatem ſanctam-tuam ad-cohibendam defectionem, &-ad-obſignandum peccata, &-ad-expiandum iniquitatem, &-ad-adducendum juſtitiam ſeculorum, &-ad-obſignandum viſionem &-prophetam, &-ad-ungendum Sanctum ſanctorum.

25 Ergo-cognoſcito &-intelligito, ab-enunciatione verbi ad-reſtituendum &-ædificandum Jeruſalem, uſque-ad Chriſtum principem (*erunt*) ſeptimanæ ſeptem &-ſeptimanæ ſexaginta &-duæ, &-rurſus ædificabitur platea &-foſſa, idque-in-anguſtia temporum.

Micheæ, *de ſolo natali Chriſti, cap. 5.2.*

2 וְאַתָּה בֵּית־לֶחֶם אֶפְרָתָה צָעִיר לִהְיוֹת בְּאַלְפֵי
יְהוּדָה מִמְּךָ לִי יֵצֵא לִהְיוֹת מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל וּמוֹצָאֹתָיו
מִקֶּדֶם מִימֵי עוֹלָם׃

5. Eritque juſtitia, cingulum lumborum-ipſius; &-fides cingulum renum-ipſius.

Jeremiæ, *De Chriſto germine Davidis, & juſtitiâ noſtrâ, cap. 23. v. 5.*

5 הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וַהֲקִמֹתִי לְדָוִד צֶמַח
צַדִּיק וּמָלַךְ מֶלֶךְ וְהִשְׂכִּיל וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ׃
6 בְּיָמָיו תּוּשַׁע יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁכֹּן לָבֶטַח וְזֶה־
שְּׁמוֹ אֲשֶׁר־יִקְרְאוֹ יְהוָה צִדְקֵנוּ׃

5 Ecce dies venturi ſunt, dixit Dominus, &-excitabo Davidi Germen juſtum, & regnabit rex, &-ſecundabitur, atque exercebit jus &-juſtitiam in-terra.

6 In-diebus-ejus ſervabitur Jehuda, &-Iſrael habitabit ſecurè: atq;-hoc nomen-ejus (*eſt*) quo vocabit-eum (*quisq;*) Dominus juſtitia-noſtra.

Ezechielis, *De Chriſto Eccleſiæ paſtore, cap. 34. 23.*

23 וַהֲקִימֹתִי עֲלֵיהֶם רֹעֶה אֶחָד וְרָעָה אֶתְהֶן אֵת
עַבְדִּי דָוִד הוּא יִרְעֶה אֹתָם וְהוּא יִהְיֶה לָהֶן לְרֹעֶה׃
24 וַאֲנִי יְהוָה אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים וְעַבְדִּי דָוִד
נָשִׂיא בְתוֹכָם אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי׃

23 Et-ſuſcitabo ſuper-eos paſtorem unum, &-paſcet eas (*oves*) nempe ſervum-meum Davidem: ipſe paſcet eas, &-ipſe erit eis Paſtor.

24 Ego verò Dominus ero eis in-Deum, & ſervus meus David princeps in medio-eorum, ego Dominus elocutus ſum.

Danie-

gno-ejus, ſtabiliendo illud &-fulciendo-illud jure &-juſtitiâ, à-nunc &-uſque in ſeculum. Zelus DOMINI exercituum faciet illud.

Ejuſdem, *de genere, & officio Chriſti regio, cap.* II. *verſ.* I.

1 וְיָצָא חֹטֶר־מִגֵּזַע יִשָׁי וְנֵצֶר מִשָּׁרָשָׁיו יִפְרֶה׃

2 וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה
וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְהוָה׃

3 וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת יְהוָה וְלֹא־לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט
וְלֹא־לְמִשְׁמַע אָזְנָיו יוֹכִיחַ׃

4 וְשָׁפַט בְּצֶדֶק דַּלִּים וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעַנְוֵי־אָרֶץ
וְהִכָּה־אֶרֶץ בְּשֵׁבֶט פִּיו וּבְרוּחַ שְׂפָתָיו יָמִית רָשָׁע׃

5 וְהָיָה צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו וְהָאֱמוּנָה אֵזוֹר חֲלָצָיו׃

1 Et-prodibit virgula è-trunco-ſucciſo Jiſchai, &-ſurculus è-radicibus ejus effloreſcet.

2 Et-quieſcet ſuper-eo Spiritus DOMINI, Spiritus ſapientiæ &-intelligentiæ, Spiritus conſilii &-potentiæ, Spiritus ſcientiæ &-reverentiæ DOMINI.

3. Et-odoratus ejus (*erit*) cum-reverentia DOMINI: & - non ad - aſpectum oculorum - ſuorum judicabit, neque ad-auditum aurium-ſuarum corripiet.

4 Et judicabit in juſtitia tenues, &-corripiet inæquitate manſuetos terræ: &-percutiet terram virgâ oris - ſui, & ſpiritu labiorum - ſuorum interficiet impium.

11 Pete tibi ſignum à DOMINO DEO-tuo, profundato petendo, aut exalta ſurſum, *id eſt, è profundis pete, aut ex rebus altiſſimis.*

12. Et-dixit Achas : non petam neque tentabo DOMINUM.

13 Et dixit (*propheta* :) Audite nunc domus Davidis : An-parùm eſt-vobis fatigare homines, quòd fatigatis etiam Deum-meum ?

14 Ergo dabit Dominus ipſe vobis ſignum: Ecce virgo concipiet &-pariet filium, & vocabit nomen ejus, Immanuelem.

Ejusdem, *de Perſona & Officio Chriſti, cap. 9. ℣. 6.*

6 כִּי־יֶלֶד יֻלַּד־לָנוּ בֵּן נִתַּן־לָנוּ וַתְּהִי הַמִּשְׂרָה עַל־
שִׁכְמוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר אֲבִי־עַד
שַׂר־שָׁלוֹם׃

7 לְםַרְבֵּה הַמִּשְׂרָה וּלְשָׁלוֹם אֵין קֵץ עַל־כִּסֵּא
דָוִד וְעַל־מַמְלַכְתּוֹ לְהָכִין אֹתָהּ וּלְסַעֲדָהּ בְּמִשְׁפָּט
וּבִצְדָקָה מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם קִנְאַת יְהוָה צְבָאוֹת
תַּעֲשֶׂה־זֹּאת׃

6 Nam puer natus-eſt nobis, filius datus-eſt nobis, eritque principatus ſuper humerum-ejus, & vocabit (*id eſt vocabitur*) nomen ejus admirabilis, Conſiliarius, Deus fortis, Potens, Pater-æternitatis, Princeps pacis.

7 Amplitudini illius-principatus, & paci nullus (*erit*) finis, ſuper ſolio Davidis &-ſuper regno-

milem-mei ſuſcitabit tibi DOMINUS Deus-tuus, ei auſcultabitis:

16 Secundùm-omnia quæ petiiſti à Domino Deo-tuo in-Choreb, in-die congregationis, dicendo: non pergam audire vocem Domini Dei mei, & ignem maximum iſtum non videbo ampliùs, & non moriar.

17 Et-dixit DOMINUS ad-me, benè-fecerunt, quod locuti-ſunt.

18 Prophetam ſuſcitabo eis, è-medio fratrum-ipſorum, ſicut-te, &-dabo verba-mea in os-ejus, &-loquetur ad-eos omnia, quæ præcepero-ei.

19 Eritque vir-ille, qui non auſcultaverit ad verba-mea, quæ locuturus eſt in-nomine-meo, ego repoſcam ab illo.

Jeſajæ, *de conceptione & nativitate Chriſti, cap. 7. verſ. 10.*

10 וַיּוֹסֶף יְהוָה דַּבֵּר אֶל־אָחָז לֵאמֹר׃

11 שְׁאַל־לְךָ אוֹת מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַעְמֵק שְׁאָלָה
אוֹ הַגְבֵּהַ לְמָעְלָה׃

12 וַיֹּאמֶר אָחָז לֹא־אֶשְׁאַל וְלֹא־אֲנַסֶּה אֶת־יְהוָה׃

13 וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ־נָא בֵּית דָּוִד הַמְעַט מִכֶּם הַלְאוֹת
אֲנָשִׁים כִּי תַלְאוּ גַּם אֶת־אֱלֹהָי׃

14 לָכֵן יִתֵּן אֲדֹנָי הוּא לָכֶם אוֹת הִנֵּה הָעַלְמָה
הָרָה וְיֹלֶדֶת בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ עִמָּנוּ אֵל׃

10 Et-perrexit DOMINUS eloqui ad Achaſum, dicendo:

10 לֹא־יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה וּמְחֹקֵק מִבֵּין רַגְלָיו עַד
כִּי־יָבֹא שִׁילֹה וְלוֹ יִקְּהַת עַמִּים׃

Jehuda tu, celebrabunt-te fratres tui, manus-tua (*erit*) in-cervice inimicorum-tuorum: incurvabunt ſe coram-te filii patris tui: Catule leonis Jehuda, à præda fili-mi aſcendiſti: (*ubi*) in crura-ſe-demiſerit, (&) procubuerit tanquam-leo, & ſicut-immanis-leo, quis-excitet-illum? Non recedet ſceptrum à-Jehuda, & legiſlator è-medio pedum-ejus, uſquedum venturus-erit SCHILO, i. e. filius-ejus, & ei (*erit*) obedientia populorum.

Moſis, *De* CHRISTO *Propheta & Mediatore*, *Deut.* 18. ℣. 15. & *ſeqq.*

15 נָבִיא מִקִּרְבְּךָ מֵאַחֶיךָ כָּמֹנִי יָקִים לְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֵלָיו תִּשְׁמָעוּן׃
16 כְּכֹל אֲשֶׁר־שָׁאַלְתָּ מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב
בְּיוֹם הַקָּהָל לֵאמֹר לֹא אֹסֵף לִשְׁמֹעַ אֶת־קוֹל יְהוָה
אֱלֹהָי וְאֶת־הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת לֹא־אֶרְאֶה עוֹד
וְלֹא אָמוּת׃
17 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָי הֵיטִיבוּ אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ׃
18 נָבִיא אָקִים לָהֶם מִקֶּרֶב אֲחֵיהֶם כָּמוֹךָ וְנָתַתִּי
דְבָרַי בְּפִיו וְדִבֶּר אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּנּוּ׃
19 וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע אֶל־דְּבָרַי אֲשֶׁר
יְדַבֵּר בִּשְׁמִי אָנֹכִי אֶדְרֹשׁ מֵעִמּוֹ׃

15 Prophetam è-medio-tui è fratribus tuis, ſimilem-

Promiſſiones de Meſſia ſive de Chriſto : De ſemine mulieris benedicto, quod eſt CHRISTUS, *Geneſ.* 3. *verſ.* 14. 15.

14 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים ׀ אֶל־הַנָּחָשׁ כִּי־עָשִׂיתָ
זֹּאת אָרוּר אַתָּה מִכָּל־הַבְּהֵמָה וּמִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה
עַל־גְּחֹנְךָ תֵלֵךְ וְעָפָר תֹּאכַל כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ׃
15 וְאֵיבָה ׀ אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זַרְעֲךָ
וּבֵין זַרְעָהּ הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב׃

VERSIO LATINA.

14. Tum-dixit DOMINUS Deus ad ſerpentem : Cùm feceris iſtud, maledictus ſis tu præ-omni jumento &-præ-omni beſtiâ agri : ſuper ventrem-tuum ito & pulverem commedito omnibus diebus vitæ-tuæ :

15 Præterea-inimicitiam ponam inter te, &-inter mulierem-hanc, interque ſemen-tuum & inter ſemen ejus : illud conteret tibi caput, tu-autem conteres-ipſi calcaneum.

Jacobi Patriarchæ, *De* SCHILO, *id eſt, Chriſto ex tribu Jehuda orituro, Gen.* 49. *v.* 8. 9. 10.

6 יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ יָדְךָ בְּעֹרֶף אֹיְבֶיךָ
יִשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי אָבִיךָ׃
9 גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה מִטֶּרֶף בְּנִי עָלִיתָ כָּרַע רָבַץ
כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיא מִי יְקִימֶנּוּ׃
10 לֹא־

Dicitur etiam לָךְ pro לְךָ : Sic מִמֶּךָּ · אוֹתָךְ, quando pauſa à litera ך ad præcedentem rejicitur.

In verbis pluralibus in ו, item in fœmininis ſiugularibus in ה vel י finitis, ſi pauſa ad penultinam rejicitur, tunc pro Schéva redit illic ea vocalis, quam vox maſculina aut ſingularis in eo Tempore habuit, quæ ſi fuerit Pathach, tum producitur illud in Kametz. Hinc ex פָּקְדוּ fit פָּקָדוּ à פָּקַד. Sic גָּבָרוּ à גָּבַר : item יָכֹלוּ à יָכֹל. In Imperativo, שְׁמָעוּ à שְׁמַע : עֲמֹודוּ ab עֲמוֹד. In Futur. תִּפְקֹדוּ à תִּפְקֹד & ita deinceps per omnes conjugationes.

Pauſa etiam facit, ut ו copula ante monoſyllaba & penacuta, notetur cum Kametz, cùm aliàs poſceret Scheva : ut, וָקָם · וָמֵתוּ &c.

F I N I S.

TEXTUS BIBLICI.

Quandoquidem libros Biblicos Hebræos non ſemper ad manum habent, aut habere poſſunt tyrones, commodum viſum fuit, materiam hìc quoque ſuppeditare, in qua legendo & interpretando ſe exerceant, atque præcepta ſimul ad uſum utcunque accommodare diſcant, donec exercitatiunculis hiſce præculti, Theſaurum noſtrum Grammaticum tractare, & utiliter pervolvere poſſint.

Promiſſio-

עִמָּם · עִמִּי *Mecum*, עִמְּךָ *Tecum*, &c.

Inſeparabiles tres בכל ante Nomina, ſæpiſſimè articulum ה extrudunt, ac ſuſcipiunt ejus vocalem: ut, כַּמּוֹץ *Sicut gluma*, pro כְּהַמּוֹץ.

VARIATIO PUNCTORUM
Vocalium propter Accentus.

Tripliciter id potiſſimùm fit: 1. Quando legitimus accentus à voce aufertur: 2. Quando à proprio loco tranſponitur: 3. Quando pauſa ſyllabam occupat.

De primo & ſecundo, vide cap. 5.

3. Pauſæ majores *Athnach* & *Silluk* communiter producunt Pathach & Sægol in Kametz:

Pathach in qualibet voce: ut, שָׁמָיִם *Cœlum*, Geneſ. 1. 8. אָמָר *Dixit*, Geneſ. 21. 1. & ſic cum Silluk, pro שָׁמַיִם, אָמַר.

Sægol non quodvis, ſed penultimum in vocibus cum gemino Sægol: ut, חָסֶד pro חֶסֶד *Benignitas*, תִּפְאָרֶת pro תִּפְאֶרֶת *Decus.* Excipiuntur tamen utrinque non pauca, quæ à Maſorethis obſervata ſunt.

Sakephkaton quandoque etiam hoc facit: ut, אָחָז *Corripiet*, Exod. 15. 14. pro אָחַז. Rariſſimè pauſæ minores id agunt.

Pauſa ex ultima ad penultimam rejecta, convertit ibi Scheva ante affixum ךָ in Sægol: ut, דְּבָרֶךָ pro דְּבָרְךָ *Verbum tuum.* Sic etiam Scheva in Nominibus formæ פְּרִי: ut, עַל־הַלֶּחִי *Super maxillam*, 1. Reg. 22. 24. quod aliàs ſcribitur לְחִי.

Dicitur

Præpositiones. Harum quædam aſſumunt י ante Affixa, ſub forma nominum pluralium: אֶל *Ad*, אֵלַי *Ad me*, אֵלֶיךָ *Ad te*: At cum Affixis conſtructis, habet quaſi formam conſtructam, אֲלֵיהֶם *Ad eos*, &c.

אַחַר אַחֲרֵי, unde אַחֲרַי *Poſt me*, אַחֲרֶיךָ *Poſt te*, &c.

לִפְנֵי Præpoſitio eſt orta ex Nomine פָּנִים, quod conſtructè dicitur פְּנֵי, & inde præpoſito ל׳, לִפְנֵי, *Ad conſpectum*, id eſt, *Coram*, *Ante*. Forma conſtructa cum Affixis conſtructis tantum uſurpatur: ut, לִפְנֵיכֶם לִפְנֵיהֶם &c. Aliâs ſemper juxta formam Nominis, לְפָנַי *Coram me*, לְפָנֶיךָ *Coram te*, לְפָנֵינוּ *Coram nobis*, &c.

עַד, עַל eandem formam ſequuntur: עָדַי *Uſq; ad me*, עָלַי *Adverſus me*: עָדֶיךָ, עָלֶיךָ, & ſic deinceps. At cum Affixis conſtructis, עֲלֵיכֶם, עֲדֵיכֶם, &c.

תַּחַת, תַּחְתַּי *Sub me*, תַּחְתֶּיךָ *Sub vel pro te*, תַּחְתָּיו *Pro eo*, תַּחְתֵּיהֶם *Pro eis*, &c.

אֵצֶל, אֶצְלוֹ *Apud eum*, &.

אֵת, אִתִּי *Mecum*, אִתְּךָ *Tecum*, אִתּוֹ *Cum eo*, &c.

בִּלְתִּי abjicit י poſterius, unde tantùm reperiuntur, בִּלְתִּי *Præter me*, בִּלְתְּךָ *Præter te*.

בְּעַד, בַּעֲדִי *Circum me*, בַּעַדְךָ בְּעָדְךָ *Pro te*, *Circa te*, בַּעֲדוֹ *Pro eo*, בַּעַדְכֶם *Pro vobis*, בַּעֲדֵיהֶם *Pro eis*.

לְמַעַן, לְמַעֲנִי *Propter me*, לְמַעַנְךָ, לְמַעֲנֶךָ *Propter te*, &c.

מִן, מִנִּי, מֶנִּי, מִמֶּנִּי *A me*, מִמְּךָ *A te*, מִמֶּנּוּ *Ab eo*, pro quo etiam legitur, מֶנְהוּ & מִנְהוּ *Ab illo*, מֵהֶם, מֵהֶם *Ab eis*, מִכֶּם, מִמְּכֶם *A vobis*, מִמֶּנּוּ *A nobis*.

נֶגֶד, נֶגְדִּי *Coram me*, נֶגְדְּךָ *Coram te*.

Quieſcentia ſecundâ, תְּצוּדֵנִי *Venaris me*, Job. 10. verſ. 16.

Quieſcentia tertiâ, א. יִמְצָאֶה־ *Inveniet eam*, Geneſ. 16. 7.

Quieſcentia tertiâ, ה. תִּרְאֵהוּ *Vidit illum*, Exod. 2. v. 6. abjicitur ſcilicet ה cum præcedenti vocali, ut aliâs.

תִּפְקְדִי, תִּפְקְדוּ, יִפְקְדוּ

Nihil hîc mutatur, ut in Imperativo.

תִּפְקֹדְנָה

Cum Affixis pro hac uſurpatur תִּפְקְדוּ: ut, תַּחְשְׁבֻנִי *Reputant me*, Job. 19. 15, quod ibi eſt fœmininum: תּוֹכִחֻךְ. *Corripiant te*, Jerem. 2. 19. quod ſimiliter fœmininum.

Denique quomodo *Paragoge* & *Apocopa* voces quaſdam Verborum mutet, id ſuis locis paſſim oſtendimus in conjugationibus Verborum.

III. DE PARTICULIS SIVE *voce indeclinabili*.

Adverbia pauca aſſumunt *Affixa*, unde ipſorum quoque forma abſoluta mutatur.

כְּמוֹ. Huic formæ junguntur Affixa conſtructa: ut, כְּמוֹכֶם *Sicut vos*, כְּמוֹהֶם *Sicut illi*. At cum aliis Affixis כ habet Kametz: ut, כָּמוֹנִי *ſicut ego*, כָּמוֹנוּ *Sicut nos*.

הִנֵּה, אַיֵּה literam ה cum præcedente vocali abjiciunt: ut, אַיּוֹ *Ubi eſt ille?* אַיֶּכָּה *Ubi es tu?* אַיָּם *Ubi ſunt illi?* הִנְנִי vel הִנֵּהוּ *Ecce meum*, הִנְּךָ *Ecce te*.

עוֹד & אַיִן non mutantur.

PRÆ-

FUTURUM.

אֶפְקוֹד תִּפְקוֹד יִפְקוֹד נִפְקוֹד

Eodem modo hiſce omnibus Affixa junguntur, omiſſis Affixis ſimilium perſonarum. Exemplum ſit tertia perſona.

			יִפְקְדוֹ	
eos	יִפְקְדֵם	eum	יִפְקְדֵהוּ	3. perſ.
			יִפְקְדֶנּוּ	
			יִפְקְדָהּ	
eas	יִפְקְדֵן	eam	יִפְקְדֶהָ	3. perſ.
			יִפְקְדֶנָּה	
vos m.	יִפְקָדְכֶם	te m.	יִפְקָדְךָ	2. perſ.
vos f.	יִפְקָדְכֶן	te f.	יִפְקְדֵךְ	2. perſ.
nos	יִפְקְדֵנוּ	me	יִפְקְדֵנִי	1. perſ.

Cholem ante ךָ · כֶם · כֶן mutatur in Kametz-chatuph, aliâs in Scheva.

Terminatio Pathach ſe habet ut in Imperativo.

In *Pihel* Tzere corripitur in Scheva, ante כֶן · כֶם · ךָ in Sægol : ut, תְּחַבְּקֵנִי *Amplexabitur me*, Cantic. 2. 6. יְזַמֶּרְךָ *Pſallet tibi*, Pſal. 30. 13.

Rarò eſt נִי pro נִי.

Quandoq; נ per epentheſin Affixo הוּ præmittitur, יְבָרְכֶנְהוּ *Benedicet ei*, Pſal. 72. 15.

Defectiva ſecundâ, יְסֻבֶּנּוּ *Circumdabit eum*, Jerem. 52. v. 21. à יָסוֹב. *Pihel* תְּסוֹבְבֵנִי *Circumdabis me*, Pſal. 32. 7. Hiphil, יְסִבֵּנִי *Circumduxit me*, Ezech. 47. v. 2, à יָסֵב.

Quieſcen-

Quieſcentia tertia א mutantur ut perfecta: בְּקָרְאִי *In clamando me*, Pſal. 4. 2. ex forma קְרוֹא.

Quieſcentia tertiâ ה, ad terminationem וֹת Affixa recipiunt, non ad alteram: ut, בִּבְנוֹתְכֶם *In exſtruendo vos*, Jeſa. 22. 16.

IMPERATIVUS.

פְּקוֹד *Viſita tu vir.*

Servatur forma Infiniti. Affixum ם hic habet ante ſe Tzere: ut, כָּתְבֵם *Scribe ea*, Prov. 3. 3.

Altera forma פְּקַד, mutat Pathach in Kametz: ut, שְׁמָעֵנִי *Audi me*, Gen. 23. 11.

In *Pihel* שַׂמְּחֵנִי *Lætifica me*, Pſalm. 90. v. 15. ex שַׂמַּח.

Defectiva primâ נ, תְּנֵם *Da eos*, Nehem. 4. 4. ex תֵּן.

Defectiva ſecundâ, חָנֵּנִי *Gratiam fac mihi*, ex חֹן: vel חֻקָּהּ *Exara ipſam*, Jeſa. 30. 9. à חֹק.

Quieſcentia primâ י ex terminatione Pathach, דָּעֵהוּ *Cognoſce eum*, Prov. 3. v. 6. Pathach in Kametz producto, ut antè.

Quieſcentia ſecundâ ex *Hiphil*, הֲקִימֵנִי *Suſcita me*, Pſal. 41. 11.

Quieſc. tertiâ ה, נְחֵנִי *Deduc me*, Pſal. 5. 9.

פִּקְדִי פִּקְדוּ

Nihil hîc mutatur.

פְּקוֹדְנָה *Viſitate vos fœm.*

Exempla non occurrunt. Si affixa jungenda ſunt: jungentur ad formam פִּקְדוּ. Sic etiam fit in hac voce Futuri.

metzchatuph correpto, & ad primam tranſlato. Sic differt forma hæc Infiniti à Nominibus formæ כָּבוֹד, quæ Cholem retinent, ut, כְּבוֹדְךָ.

Junguntur etiam affixa formæ paragogicæ Infinitivi, & tunc ה mutatur in ת, ut in Nominibus fœmininis: ut, בְּקָרְבָתָם *Accedentibus ipſis*, Exod. 40. 32. ex forma קָרְבָה.

In altera forma Infiniti, פְּקֹד, Pathach tranſit in Scheva, propter quod convertitur antecedens Scheva in Chirek: ut, עַל־בִּקְעָם *Propter diſſindere ipſos*, Amos 1. 13. Sic adſit gutturalis, tum pro Chirek eſt Pathach, vel Sægol: ut, לְפַעֲמוֹ *Agitare ipſum*, Judic. 13. 25.

In *Niphal* mutatur Tzere in Scheva: ut, בְּהִנָּבְאוֹ *In prophetando ipſum*, Zach. 13. 3.

In *Pihel* tranſit Tzere in Scheva: ut, עַל־צַדְּקוֹ *Propter juſtificare ipſum*, Job. 32. 2.

In *Hiphil* ſemper junguntur Affixa formæ cum Chirek: ut, הַקְרִיבוֹ.

Defectiva primâ נ, mutant duplex Sægol, ut Nomina iſtius formæ: ut, עַד־גִּשְׁתּוֹ *Ad accedere ipſum*, Gen. 33. 3. A תֵּת eſt תִּתִּי.

Defectiva ſecundâ mutant Cholem in Kibbutz ſeq. Dageſch: ut, עַד־תֻּמִּי *Uſq; ad conſumere me* &c.

In *Hiphil* mutatur Tzere prius in Chatephpathach, ultimum in Chirek, ſeq. Dageſch. וְזֶה הַחִלָּם *Et hoc eſt incipere eorum*, Geneſ. 11. v. 6. ex forma הָחֵל. Pathach autem ſub ה eſt loco Chatephpathach, propter ſequentem gutturalem.

Quieſc. primâ י, ſe habent ut Defectiva primâ.

Quieſcen-

Formæ Fœmininæ eadem affixa junguntur: ut, פְּקֻדּוֹתָיו &c.

PARTICIP. PRÆTER.
ſive Pahul.

פָּקוּד *Viſitatus.*

פְּקוּדוֹ Viſitatus ejus, & ſic deinceps, cum Affixis præcedentis Temporis.

INFINITIVUS.

פְּקֹד *Viſitare.*

eos	פָּקְדָם		פָּקְדוֹ	3. perſ.
		eum	פָּקְדֵהוּ	
			פָּקְדֵנוּ	
eas	פָּקְדָן	eam	פָּקְדָהּ	
			פָּקְדֶנָּה	
vos m.	פָּקְדְכֶם	te m.	פָּקְדְךָ	2. perſ.
	פָּקֶדְכֶם		פָּקֶדְךָ	
vos f.	פָּקְדְכֶן	te f.	פָּקְדֵךְ	
	פָּקֶדְכֶן			
nos	פָּקְדֵנוּ	me	פָּקְדִי	1. perſ.
			פָּקְדֵנִי	

In hac forma terminatio Cholem corripitur in Kametzchatuph, & transfertur ad primam radicalem, & ejus Scheva ad ſecundam.

Si ſecunda ſit gutturalis, tum pro Scheva ponitur Chatephkametz: ut, בָּחֳרִי *Eligere me*, Ezech. 20. v. 5. כְּאָהֳבָם *Secundum amare ipſorum*, Hoſ. 9. 10. Forma פָּקֶדְכֶם. פָּקֶדְךָ eſt à פְּקֹד, Cholem in ka-

PARTICIP. PRÆSENS,

ſive Benoni.

פּוֹקֵד *Viſitans ille.*

eos	פּוֹקְדָם	eum	פּוֹקְדוֹ פּוֹקְדֵהוּ
eas	פּוֹקְדָן	eam	פּוֹקְדָהּ
vos m.	פּוֹקֶדְכֶם	te m.	פּוֹקֶדְךָ
vos f.	פּוֹקֶדְכֶן	te f.	פּוֹקְדֵךְ
nos c.	פּוֹקְדֵנוּ	me c.	פּוֹקְדֵנִי

Tzere tranſit in Scheva, & ante affixa ךָ, & כֶם in Sægol vel Pathach propter gutturalem : ut, אֹהַבְךָ Diligentis te, 2. Par. 20. 7.

Ante ךָ reperitur etiam Chirek: ut, אֹסִפְךָ Colligens te, Reg. 22. 20. *Pihel* מְפַקֶּדְךָ מְפַקְּדוֹ &c.

Quieſc. ſecundâ retinent Kametz, ut in tertiis Præteriti, Ex *Hiphil*, מְעִירָם *Suſcito eos*, Joel. 3. 7.

Quieſcentia tertiâ ה, abjiciunt illud cum præcedente Sægol: ut, בּוֹזֵהוּ *Spernens eum*, Prov. 14. 2.

פּוֹקֶדֶת *Viſitans illa.*

Formæ פֹּקְדָה nulla Affixa adjunguntur. Duplex autem Sægol ſe habet, ut in Nominibus : ut, יוֹעַצְתּוֹ *Conſulens ipſi*, 2. Paral. 22. 2.

פּוֹקְדִים · פֹּקְדוֹת *Viſitantes.*

eos	פּוֹקְדֵיהֶם	eum	פּוֹקְדָיו
eas	פּוֹקְדֵיהֶן	eam	פּוֹקְדֶיהָ
vos m.	פּוֹקְדֵיכֶם	te	פּוֹקְדֶיךָ
vos f.	פּוֹקְדֵיכֶן	te f.	פּוֹקְדַיִךְ
nos	פּוֹקְדֵינוּ	me	פּוֹקְדַי

For-

פָּקְדוּ *Viſitarunt illi vel illæ.*

eos	פְּקָדוּם	eum	פְּקָדוּהוּ	Aff. 3. perſ.
eas	פְּקָדוּן	eam	פְּקָדוּהָ	
vos m.	פְּקָדוּכֶם	te m.	פְּקָדוּךָ	2. perſ.
vos f.	פְּקָדוּכֶן	te f.	פְּקָדוּךְ	
nos c.	פְּקָדוּנוּ	me c.	פְּקָדוּנִי	1. perſ.

Kametz & Scheva hìc tranſponuntur, ut in 3. fœmin. ſingulari, aut ſimpliciter ſervatur ratio tertiæ maſculinæ.

Terminatio Tzere manet: ut, יְרֵאוּהוּ *Reverentur ipſum*, Job. 37. 24.

Quieſc. ſecundâ, שָׂמוּךָ *Poſuerunt te*, Pſal. 86. 14. Hiphil, הֱשִׁיבוּם *Referebant ea*, 1. Reg. 14. 28.

Quieſcentia tertiâ ה retinent Kametz: ut, עָשׂוּנִי *Fecerunt me*, Pſal. 119. 73.

פְּקַדְתֶּם פְּקַדְתֶּן *Viſitaſtis nos.*

eos	פְּקַדְתּוּם	eum	פְּקַדְתּוּהוּ	2. perſ.
eas	פְּקַדְתּוּן	eam	פְּקַדְתּוּהָ	
nos	פְּקַדְתּוּנוּ	me	פְּקַדְתּוּנִי	1. perſ.

פְּקַדְנוּ *Viſitavimus.*

eos	פְּקַדְנוּם	eum	פְּקַדְנוּהוּ
eas	פְּקַדְנוּן	eam	פְּקַדְנוּהָ
vos m.	פְּקַדְנוּכֶם	te m.	פְּקַדְנוּךָ
vos f.	פְּקַדְנוּכֶן	te f.	פְּקַדְנוּךְ

Cholem in his mutatur in Kametzchatuph,

פְּקַדְתָּ *Tu vir viſitaſti.*

eos	פְּקַדְתָּם / פְּקַדְתָּמוֹ	eum	פְּקַדְתּוֹ / פְּקַדְתָּהוּ	Affixa 3. perſ.
eas	פְּקַדְתָּן	eam	פְּקַדְתָּהּ	
nos	פְּקַדְתָּנוּ	me	פְּקַדְתָּנִי	1. perſ.

Affixa ſecundæ perſonæ deſunt, ne reciproca fiat ſignificatio.

Terminatio Cholem mutatur in Kametzchatuph.

Quieſc. tertiâ א. מְצָאתָהּ *Inveniſti eam*, Deut. 22, 3.
Quieſcentia tertiâ ה. גְּלִיתוֹ.

פָּקַדְתְּ *Tu fœm. viſitaſti.*

eos	פְּקַדְתִּים	eum	פְּקַדְתִּיו / פְּקַדְתִּיהוּ	Aff. 3. perſ.
eas	פְּקַדְתִּין	eam	פְּקַדְתִּיהָ	
nos	פְּקַדְתִּינוּ	me	פְּקַדְתִּינִי	1. perſ.

Accedit י ante Affixa, tanquam nota fœminina, ex forma אַתִּי, unde & perſonæ ſeparatæ quandoque additum legitur: vide Ezech. 16. 18. Jer. 4. v. 19. י tamen illud quandoque excidit: ut, רִמִּיתַנִי *Decepiſti me*, 1. Sam. 19. 17. Cholem mutatur in Kametzchatuph.

פְּקַדְתִּי *Viſitavi.*

Forma eadem hîc eſt, quæ in præcedenti voce, niſi quòd pro Affixis primæ perſonæ, hîc adhibentur Affixa ſecundæ perſonæ. Cholem in Kametz chatuph: ut, יְכָלְתִּיו *Prævalui ipſi*, Pſal. 13. v. 5.

פְּקַדוּ

Quieſcentia ſecundâ ſemper retinent Kametz: ut, שָׂמְךָ, שָׂמַנִי, שָׂמוֹ, &c.

Quieſcentia tertiâ א, ultimum Kametz retinent: ut, קְרָאוֹ &c.

Quieſcentia tertiâ ה, illud ante Affixa ſemper abjiciunt, unde Kametz ultimum in Kal ſuccedit ſub primam radicalem: ut, עָשָׂהוּ Fecit illud, Pſal. 95.5, pro עֲשָׂהָהוּ; aut (ſi mavis) ה cum præcedente ſuo Kametz abjiciunt, unde propter contractionem Kametz primum manet, qualis ratio & in Nominibus obſervata.

פָּקְדָה *Illa Viſitavit.*

eos	פְּקָדָתָם	eum	פְּקָדַתְהוּ	Affixa 3. perſ.
	פְּקָדַתַם		פְּקָדַתּוּ	
eas	פְּקָדָתָן	eam	פְּקָדַתְהָ	
	פְּקָדַתַן		פְּקָדַתָּה	
vos m.	פְּקָדַתְכֶם	te m.	פְּקָדַתְךָ	2. perſ.
vos f.	פְּקָדַתְכֶן	te f.	פְּקָדַתֵךְ	
nos c.	פְּקָדַתְנוּ	me c.	פְּקָדַתְנִי	1. perſ.

Hîc vocalium Kametz, & Scheva ab initio fit tranſpoſitio: terminatio אָה mutatur in תַ, præterquam ante affixa ם & ן, ubi mutatur in Kametz.

Terminatio Tzere & hîc manet: ut אֲהֵבַתְהוּ Amavit illum, 1. Sam. 18. 28.

Quieſcentia ſecundâ & hîc Kametz prius retinent: ut, שָׂמַתְהוּ & ſic reliqua juxta præcedentis perſonæ formam.

נִ Præterito jungitur : נִי reliquis Temporibus. נּוּ נָּה non conjungitur Præterito; reliquis rectè. ם ן Imperativo & Futuro : aliis ם ן. הוּ Præterito; הוּ reliquis.

Vocibus in vocalem immediatè finitis, nudum Affixum adjungitur.

PRÆTERITUM KAL.

פָּקַד *Ille viſitavit.*

eos	פְּקָדָם / פְּקָדָמוֹ	eum	פְּקָדוֹ / פְּקָדָהוּ	Affixa 3. perſ.
eas	פְּקָדָן	eam	פְּקָדָהּ	
vos m.	פְּקַדְכֶם	te m.	פְּקָדְךָ	2. perſ.
vos f.	פְּקַדְכֶן	te f.	פְּקָדֵךְ	
nos c.	פְּקָדָנוּ	me c.	פְּקָדַנִי	1. perſ.

Kametz penultimum per totum Præteritum mutatur in Scheva, Pathach in Kametz, exceptis, כֶם, כֶן, ante quæ manet.

Terminatio altera *Tzere*, manet: אֲהֵבוֹ אֲהֵבְךָ &c.

Cholem tertia terminatio manere poteſt: at ſequente Schevâ, corripitur in Kametzchatuph.

In Pihel mutatur Tzere in Scheva, ut, פִּקְדוֹ. Sequente alio Scheva, tranſit in Sægol vel Pathach.

Defectiva ſecundâ in Hiphil mutant Tzere prius in Scheva, alterum in Chirek; ut, הֲדִמָּנוּ *Silere fecit nos*, Jerem. 8. 14.

Quieſcen-

Cholem *penultimæ ſyllabæ* mutatur in Kametz-chatuph aut Kibbutz : ut, קֹדֶשׁ *Sanctitas*, קָדְשׁוֹ *Sanctitas ejus*. Excipe גֻּלְגֹּלֶת unde גֻּלְגָּלְתּוֹ *Cranium ejus*, Jud. 9.53.

At ſequente Kametz vel Tzere, invariatum manet: ut, אוֹצָרוֹ *Theſaurus ejus*, Deut. 28. 12. ab אוֹצָר.

Cholem *ultimæ ſyllabæ* manet, exceptis quibusdam ex defectivis ſecundâ radicali derivatis, in quibus corripitur in Kibbutz: ut, מָעוֹז *Robur*, מָעֻזּוֹ *robur ejus*.

Pathach ultimæ ſyllabæ in quibuſdam defectivis mutatur in Chirek ſequente Dages: ut, פַּת *Buccella*, מִפִּתּוֹ *De buccella ejus*, 2. Sam. 12. 3. Sed à דְּבַשׁ eſt דִּבְשִׁי *Mel meum*, Cantic. 5. 1.

Pathach & Chirek in forma זַיִת contrahuntur in Tzere: ut, זַיִת *Oliva*, זֵיתְךָ *Olivæ tuæ*, Deuter. 24. v. 20. Huc pertinent, בַּיִת · חַיִל · יַיִן & ſimilia.

Scheva & Chirek in forma פְּרִי quaſi transponuntur, aſſumpto ab initio Chirek vel Sægol, unde deinceps י fit mobile: ut פְּרִי, *Fructus*, פִּרְיוֹ & פֶּרְיוֹ.

II. DE VERBIS.

Quomodo verba mutentur propter flexionem, id ipſa conjugandi norma indicat, quæ idcirco cuique nota eſſe debet.

At Pronominum inſeparabilium ſive Affixorum cum ipſis ſtructura & conjunctio, longè maximam mutationem efficit, quam hîc breviter delineatam accipe.

In genere obſervetur.

Monoſyllaba variant: in his manet, דֵּעַ · גֵּר · אֵל, אֵיד · שֵׂחַ · רֵאשׁ · רֵישׁ · רֵעַ · עֵץ · עֵד · נֵר · זֵר.

שֵׁם · בֵּן mutant in Scheva: ut, שְׁמִי *nomen meum.* Sequente alio Scheva, prius pro more tranſit in Chirek: ut, שִׁמְךָ *nomen tuum*, quod in pauſa dicitur שְׁמֶךָ.

Quædam commutant illud in Chirek ſequente, dages: ut, עִתִּי ab עֵת *Tempus.* Sic, קֵן · קֵץ · עֵז · נֵס, שֵׁן · תֵּל · אֵב · אֵשׁ · חֵן · חֵץ · לֵב. At à גֵּו eſt גֵּוְךָ *Tergum tuum.*

Sᴁɢᴏʟ tam *penultimæ* quàm *ultimæ* ſyllabæ mutatur in Scheva, unde prius vertitur in Chirek: ut, בֶּגֶד *Veſtis*, בִּגְדוֹ *Veſtis ejus*, בִּגְדִי *Veſtis mea*: ſic סִפְרִי à סֵפֶר.

Quædam pro Chirek habent pathach, maximè quando prima aut ſecunda eſt gutturalis aut ב ut, אֶבֶן *Lapis*, אַבְנוֹ *Lapis ejus.* Eam formam etiam ſequuntur, לֶדֶת · גֶּפֶן · קֶשֶׁת · צֶמֶר · צֶלַע · צֶלֶם, פֶּלֶג · סֶלַע · נֶפֶשׁ · מֶלֶךְ · כֶּסֶף · כֶּלֶב · שֶׁמֶן · שֶׁוַע · טֶנֶא. Sic à חֵלֶק eſt חֶלְקוֹ *pars ejus*: à תִּפְאֶרֶת eſt תִּפְאַרְתּוֹ *Gloria ejus.*

Sægol primum poſt ſe Scheva habens, manet: ut, אֶצְבַּע *Digitus*, אֶצְבָּעוֹ *Digitum ſuum*, Levit. 4 6.

Terminatio הֶ abjicitur: ut, מִקְנֶה *poſſeſſio*, מִקְנֵהוּ *poſſeſſio ejus*, Job. 1. 3. Attamen ante ה Sægol manet: ut, מִקְרֶהָ *Accidens ejus*, à מִקְרֶה Ruth. 2. 3.

פֶּה & שֶׂה ſpecialem anomaliam habent, in mutatione ה in י: ut, שֵׂיוֹ *pecudem ejus*, Deut. 21. 1. שֵׂיהוּ *pecus ſuum*: 1. Sam. 14. 34. A פֶּה eſt פִּי *Os meum*, פִּיךָ *Os tuum*, פִּיו & פִּיהוּ *Os ejus.*

Cʜᴏ-

mam conſtructam: ut, צִדְקוֹתַי *Juſtitiæ meæ*, צִדְקוֹתֶיךָ *tuæ*, &c.

Excipe multa ex Quieſcentibus & Defectivis ſecundâ orta, quæ prius Kametz retinent, qualia ſunt, קָצֶה *Extremitas*, רָעָה *Malum*, מָעוֹז *robur*, מָגֵן *clypeus*, רָמוֹת *altitudo*: ut, קָצֵהוּ *Finis, ejus*, &c. Hinc quoque בָּנִים & פָּנִים Kametz retinent, quaſi ex forma בָּנֶה & פָּנֶה.

תָּוֶךְ · מָוֶת · אָוֶן contrahuntur in Cholem: תּוֹכוֹ medium ejus, à תָּוֶךְ.

אָב אָח חָם Kametz in ſingulari retinent: אָבִי *Pater meus*. Sic, דָּם *Sanguis*, יָד *manus*, עָב *nubes*, צָר *hoſtis*, שָׂר *princeps*, & ſic quæ alia ſimilia.

קָו · גָּן · גָּג mutant Kametz in Pathach & Dageſch: ut, גַּגִּי *tectum meum.* Sic à מִשְׂגָּב eſt מִשְׂגַּבִּי *Locus editus meus.*

Tzere *penultimæ ſyllabæ*, mutatur in Scheva: ultimæ partim manet, partim mutatur: ut, לְבָבִי *Cor meum*, à לֵבָב *Cor*: עֲצָתָם ab עֵצָה *Conſilium.*

Formam סֵפֶר vide in Sægol.

Manet in his & ſimilibus, נִבְלָה · הֵיכָל · אֵיתָן, תְּאֵנָה · שֵׂיבָה · שְׁאֵרִית · שְׁאֵלָה · רֵאשִׁית · צֵאָה · עֵדוּת, אֵיכָה. In בְּהֵמָה ſemper mutatur in Sægol, בְּהֶמְתְּךָ *Jumentum tuum.*

Ultimæ ſyllabæ in Nominibus formæ זָקֵן & פְּאֵר manet.

In forma שׁוֹמֵר mutatur in Scheva: שׁוֹמְרֵנִי Cuſtodiens me.

Ante ךָ tranſit in Sægol vel Chirek; aut pathah propter gutturalem: ut, שׁוֹמֶרְךָ · אֹיִבְךָ. In pauſa autem dicitur שׁוֹמְרֶךָ.

Mo-

Pathach & Chirek (non intercedente Dageſch) contrahuntur in Tzere: ut בַּיִת à בֵּית, *Domus.*

Variatio ob AFFIXA.

Affixa dicuntur pronomina inſeparabilia à fine Nominibus adjuncta. Hic in genere obſervetur, Affixa quatuor כֶם כֶן הֶם הֶן formæ Nominis conſtructæ in utroque genere & numero ſemper adjungi, ac propterea *Affixa conſtructa* mihi vocari. Deinde affixum הו tantùm Nominibus in ה finitis adjungi, item Nomini אָב. Reliqua mutatio talis.

Kametz penultimæ ſyllabæ in ſingulari numero in utroque genere mutatur in Scheva: ultimæ manet, præterquam ante Affixa conſtructa כֶם, כֶן, הֶם, הֶן.

Maſculina, דָּבָר: *Verbum*, דְּבָרִי *Verbum meum*, דְּבָרְךָ *tuum*, דְּבָרוֹ *ejus*, דְּבָרָם *eorum*, דְּבָרֵנוּ *noſtrum*, דְּבַרְכֶם *veſtrum.*

Fœminina in ה præter mutationem primi Kametz, commutant etiam ה in ת: ut, צִדְקָתִי *Juſtitia mea*, צִדְקָתְךָ *tua*, צִדְקָתוֹ *ejus*, צִדְקָתָם *eorum*, צִדְקַתְכֶם *veſtra*, à צְדָקָה. Cum litera Heemantica ab initio, immutata manent. Recipiunt autem Affixa ad formam in ת: ut, תִּפְאֶרֶת *Gloria*, תִּפְאַרְתּוֹ *gloria ejus*

In plurali maſc. Kametz hocce manet: ut, דְּבָרַי Verba mea, דְּבָרֶיךָ tua, דְּבָרָיו ejus, דְּבָרֶיהָ ejus fœm. דְּבָרֵינוּ noſtra, דִּבְרֵיכֶם veſtra, à דְּבָרִים.

Fœminina pluralia aſſumunt Affixa ad for-

præterea in ת: ut צִדְקַת à צְדָקָה; nempe prius Kametz mutatur in Scheva, propter quod antecedens Scheva convertitur in Chirek: ultimum verò in Pathach, & ה in ת. Fœmininum plurale, צִדְקוֹת à צְדָקוֹת.

Tria monoſyllaba חָם, אָח, אָב mutant Kametz in Chatephpathach, & aſſumunt præterea ad finem literam י: ut, אֲבִי אֲחִי.

Excipiuntur aliquàm multa ex Quieſcentibus & Defectivis ſecundâ radicali nata, quæ prius Kametz retinent, qualia ſunt צָרָה, מָגֵן, מָעוֹן, בָּמָה, קָמָה & his ſimilia.

Tzere invariatum manet, niſi quando antecedit vel ſequitur Kametz, tunc penultimæ ſyllabæ mutatur in Scheva, ultimæ in pathach: ut, שְׁנַת à שֵׁנָה *Somnus:* עֲצַת ab עֵצָה *Conſilium.* Excipe, ſi poſt Tzere ſit litera quieſcens.

In pluralibus Tzere penultimæ ſyllabæ tranſit in Scheva, propter quod antecedens Scheva convertitur in Chirek, ſicut & antè in forma Kametz: ut, זִקְנֵי à זְקֵנִים *Senes:* חַצְרֵי à חֲצֵרִים *Atria:* גִּדְרוֹת à גְּדֵרוֹת *Caulæ.*

Excipiuntur: אֵיבָה *Inimicitia:* הֵיכָל *Templum*, & pluralia, חֲפֵצִים *Deſiderantes:* זֵיתִים *Oleæ*, & alia, quæ vide in Theſauro noſtro Grammatico. A קֵן reperitur קַן, & à בֵּן cum Chirek ſpeciali anomalia בִּן, Deut. 23. 2. Jonæ 4. 20.

Sægol ultimæ ſyllabæ ante ה mutatur in Tzere: ut, מִקְנֵה צֹאן *Poſſeſſio ovium*, Gen. 26. 14. Excipe, פֶּה; unde פִּי חָכָם *Os ſapientis*, Eccleſ. 10. v. 12. Aliàs immutatum manet.

PA-

5 *Regimen* : 4. *Affixa*. Hic nos adjungemus quintam, *Accentus*.

De prima vide ſuprà cap. 8. de ſecunda cap. 9. & 10. de reliquis duabus hîc breviter agemus.

Variatio ob REGIMEN.

Regimen eſt Syntaxis ſive ſtructura Nominum, quâ unum regit alterum caſu genitivo. Hoc fit plerunque primi Nominis mutatione, cujus formam vocant *Regimen*, *Statum regiminis*, *Statum conſtructum* : formam autem integram appellant *Statum abſolutum*.

In genere notandum, ab initio vocis duo Scheva conſiſtere non poſſe, unde cum aliqua ratio duo poſtulat, tum prius mutatur in Chirek, aut in Pathach vel Sægol propter gutturalem vel ר, ut dictum cap. 4. & in ſequentibus ampliùs patebit.

Mutatio vocalium ob regimen fit vel in *penultima* vel in *ultima* ſyllaba, vel *utrobique* ſimul.

KAMETZ penultimæ ſyllabæ, in utroque genere & numero, mutatur in Scheva, aut Scheva compoſitum ſub gutturali : ultimæ verò (non ſequente א) tranſit in Pathach : ut, דְּבַר הַמֶּלֶךְ *Verbum regis*, *à* דָּבָר.

Pluralia maſculina etiam ים commutant in ֵי. ut, דִּבְרֵי ex דְּבָרִים ſcilic. Kametz in Scheva mutato, propter quod antecedens Scheva tranſit in Chirek, ut dictum. Sub prima gutturali eſt pathach vel ſægol : ut, עַבְדֵי ex עֲבָרִים. Sic & alia quædam : ut, מַלְכֵי *reges*.

Fœminina ſingularia in ה, commutant illud præte-

Faſtidientis, abominantis, חָלִילָה Abſit, 2. Samuel. 20. v. 20,

Gaudentis, exſultantis cum ironico gemitu, הֶאָח הֶאָח Euge euge, Ha ha he, Pſal. 35, 21.

Hortantis, הָבָה Ejà, agè: הָבוּ Agitè.

Optantis, לוּ Utinam, ô utinam, Gen. 17. 18. לוּא idem, Jeſa. 64. 1. אַחֲלַי · אַחֲלֵי idem: אָמֵן Amen.

Vocantis, הוֹי Heus.

APPENDIX BREVIS DE MUtatione vocum & Punctorum Vocalium.

MUtatio punctorum vocalium in linguâ Hebræa, res eſt ſolicita & operoſa, in qua juventus cum multo ſudore ſe torquet, ſed cum exiguo ſæpè fructu, ita ut ſe expedire neſciens nauſeam concipiat, ac ſtudium tandem abjiciat. Ergo laborem & hîc ipſi minuamus, & quæ intricata tantopere videntur, ſenſim extricemus, ne cœptum ſtudii iter hiſce ſalebris impediatur.

Cauſæ mutationis quædam ſunt *generales*, quædam *ſpeciales*. Generales, quæ omnibus omninò vocibus communes ſunt, ut Pronomina affixa & Accentus: Speciales, quæ Nominibus vel Verbis in ſpecie conveniunt. Nos ſingulas voces ſeorſim & universè hic conſiderabimus.

I. DE NOMINIBUS.

ELias Grammaticus in Libro, *Habbachur, Orat.* 3. *cap.* 2. quatuor ponit cauſas, ob quas Nomina mutentur: eſt *Motio* è maſculino in fœmininum. 2. *Flexio* è ſingulari in pluralem:

3. *Regi-*

Diſcretiva ſive *Adverſativa*, אַךְ Verùm, Verumtamen: אֲבָל At, aſt, ſed, verùm, verumtamen: גַּם כִּי Etiamſi: כִּי אִם Sed: אוּלָם Veruntamen. Sæpè etiam inſeparabile ו adverſativè ſumitur, ut dictum.

Disjunctiva, אוֹ Aut, vel, ſive, ſeu: לֹא־כֵן Non ſic, ſecus. Sed & inſeparabile ו disjunctivè ſumitur, ut Exod. 21.15. & alibi.

Cauſalis, כִּי Nam, quia, quòd, quoniam, enim, etenim: אֲשֶׁר Quòd, quia, quum: עֵקֶב, יַעַן כִּי, יַעַן אֲשֶׁר, עֵקֶב אֲשֶׁר, יַעַן Quia, eò quòd, quandoquidem: לְמַעַן, בַּעֲבוּר Ut, propterea ut, לְבִלְתִּי Ut non.

Rationalis, עַל־כֵּן, לָכֵן Quare, quamobrem, quapropter, ergò, ideo, igitur, idcirco, quocirca, itaque.

CAP. XLI.

De Interjectione.

INterjectio eſt, quæ per ſe in oratione poſita, animi affectum cum ſingulari commotione indicat.

Blandientis, נָא, אָנָּא, בִּי Quæſò, obſecrò, amabò.

Comminantis, הוֹי, אוֹי Væ: ſic אִי Eccleſ. 4. 10.

Demonſtrantis, הֵא, הִנֵּה, הֵן He, En, Ecce.

Dolentis, אוֹיָה, הוֹי, אוֹי ô, hei, heu, eheu. הָהּ Ah: אֲהָהּ Ahah, ah: אָח Ah, Ezech. 6. 11.

Ejulantis, אַלְלַי Hei, væ, Job. 10. 15.

Exclamantis, הוֹי הוֹי ô ô, Zach. 2. 6. Inſeparabile ה ſequente Dageſch, ante Nomina ſic quoque ſæpe uſurpatur, & Vocativum denotat.

Faſtidien-

Quædam privationem cauſæ adjuvantis: ut, בְּלִי , בְּלֹא בִּלְעֲדֵי , בִּלְתִּי , מִבְּלִי Abſque, præter, ſine: זוּלַת , מִלְּבַד , לְבַד Præter.

Inſeparabiles quatuor ſunt, quæ vulgò literæ בְּכַלֵּם vocantur: בְּ In, Propter: כ Secundùm, juxta: לְ Ad, eſtque ex אֶל deciſum: Hæ tres regulariter notantur cum Scheva, aut Chirek, ſi aliud Scheva ſequatur, aut proprietati gutturalium obſequuntur: ſæpè etiam extrudunt articulum ה, & ſuſcipiunt ejus vocalem. מ A, ab, abs, de, è, ex, eſtque deſumptum ex מִן, unde & cum Chirek ſequente Dages vocibus præfigitur: Dageſch ejectum, compenſatur per Tzere.

Cap. XL.

De Conjunctione.

Conjunctio eſt quæ multiplices orationis partes conjungit.

Copulativa, אַף , גַּם Etiam.

Inſeparabiles duæ ſunt, quæ vocibus præfiguntur, וְ Et, שֶׁ Quòd. *Illud* copulativum eſt, & ante literas בומף ac ſchevatam quamlibet notatur cum Schurek: ſi duo Nomina copulet, quorum poſterius eſt monoſyllabum, aut biſyllabum, tum habet Kametz. *Hoc* poſt ſe habet Dageſch, & eſt loco אֲשֶׁר Quòd.

Connexiva, ſive *Conditionalis*, אִם Si, ſin, ſiquidem, quum, quandoquidem: כִּי אִם Quòd ſi, אִם לֹא Si non, ni, niſi, לוּ אִלּוּ Si: לוּלֵא Niſi.

turalem non cum Kametz notatam ; Hoc regulariter eſt cum Scheva, quod ante aliud Scheva tranſit in Chirek: ante Scheva compoſitum, habet brevem gutturali reſpondentem : ante Nomina communiter extrudit articulum ה & ſuſcipit ejus vocalem: ut, כַּשֶּׁמֶן, pro כְּהַשֶּׁמֶן &c.

Cap. XXXIX.

De Præpoſitione.

PRæpoſitio eſt vox indeclinabilis, Verbo Nomen, tanquam terminum vel cauſam motus aut quietis, adjungens.

Terminus : אֶל אֱלֵי Ad, ſecus, juxta, erga : אֵצֶל Apud, juxta, penes, propè: עַד, עֲדֵי Ad, uſque ad, נֶגֶד Coram, contra, ante: נֹכַח, לְנֹכַח Eregione, ex adverſo, contra : לְעֻמַּת, מוּל, מִמּוּל, idem : בֵּין inter, intra : מִן, מִנִּי, מִנֵּי a, ab, abs, de; e, ex ; Propter: præ, comparativè : לִפְנֵי ante, coram, præ : עַל, עֲלֵי ſuper, ſupra, contra, adverſus : חוּץ Extra : סָבִיב Circùm, circa : עֵבֶר Cis, מֵעֵבֶר Trans, ultra : הָלְאָה Ultra : אַחַר, אַחֲרֵי Poſt: תַּחַת Subter, ſub, infrà.

Cauſam : בִּגְלַל, לְמַעַן, בַּעֲבוּר, מִפְּנֵי: עַל Propter, חֵלֶף, תַּחַת, בְּעַד Pro : לְפִי כְּפִי Secundùm, juxta.

Quædam terminum loci ſignificantia, aliquando temporis ſunt : ut, עַד Uſque ad : מִן Ab, לִפְנֵי Ante, אַחַר Poſt בֵּין inter. Inter quatuor inſeparabiles, ב, כ, ל, מ.

Quædam comitatum, cauſam comitantem ſeu adjuvantem denotant: ut, עִם אֵת עִמָּד Cum.

Quædam

Affirmationis, כֵּן Sic, ita, quod & ſimilitudinis: אָכֵן Verè, profectò, certè: אַךְ omninò: אוּלָם אָמְנָם Verè, reverà.

Negationis, *Prohibitionis*, לֹא Non: בַּל non, nequaquam: אַל ne; פֶּן ne fortè, ut non; אַיִן · אֵין Non.

Dubitationis, אוּלַי Fortaſſis.

Qualitatis, רֵיקָם Inaniter, fruſtrà: שָׁוְא Vanè: חִנָּם Gratis, immeritò: יְהוּדִית Judaicè.

Congregationis, יַחַד · יַחְדָּיו Unà, ſimul, pariter.

Separationis, *Excluſionis*, לְבַד Seorſim, ſeparatim: אַךְ · רַק Tantùm, tantummodò, duntaxat: בִּלְעֲדֵי præterquam.

Intenſionis, יוֹתֵר Nimiùm, ampliùs, magis, potiùs, מְאֹד Valdè, vehementer: רַב Multùm, Satis: אַף־כִּי Quantò magis, Quantò minùs; illud in oratione affirmativa ſignificat, hoc in negativa.

Remiſſionis & dimiſſionis, אַט Senſim, lentè, leniter: מְעַט parum: מְעַט מְעַט Minimùm, paulatim: כִּמְעַט penè: כְּאַיִן ferè.

Similitudinis, כֹּה · כֵּן Sic, ita: כְּמוֹ־כֵן Similiter: כְּמוֹ Sicut: כָּכָה taliter, eo modo, hoc modo.

Numeri, אַחַת Semel, שֵׁנִית ſecundò, שְׁלִשִׁית tertiò: רְבִיעִית quartò. Hæc ex Nominibus adverbiaſcunt.

Inſeparabilia Adverbia duo ſunt, quæ aliis vocibus ab initio ſemper adjunguntur; כ ſimilitudinis, ה admirationis & interrogationis. Id regulariter habet Catephpathach: ante Scheva pathach nudum: ut, הֲבַת *Num filia*, Geneſ. 17.17. הַכְזוֹנָה *Num tanquam cum ſcorto?* Gen. 34.31. Sic ante gut-

anomaliâ dicitur יִשְׁתַּחוּ procumbat, *Geneſ.* 48. 12. *pro* יִשְׁתַּחֲוֶה, *ubi Apocopæ ratio poſtulabat* יִשְׁתַּחַו, *ſed euphoniæ causâ ſumptum in fine eſt Schurek.*

CAP. XXXIIX.

De Voce indeclinabili, & primùm de Adverbio.

Expoſita eſt vox declinabilis.

VOx indeclinabilis eſt, quæ genere & numero flecti non poteſt: eſtque vel *Adverbium* aut *Præpoſitio*: vel *Conjunctio* aut *Interjectio*, quæ in univerſum vulgò *Particulæ* Hebræis מִלּוֹת nominantur.

Adverbium eſt vox indeclinabilis, quæ alii voci adjungitur, ad explicandam circumſtantiam vel qualitatem aliquam: ut,

Loci, אֵי · אַיֵּה *Ubi?* אֵיכֹה · אֵיפוֹא · אֵיפֹה *Ubinam?* אָן · אָנָה *Quò? Ubi?* מֵאַיִן *undenam?* פֹּה · פֹּא *hic, huc,* מִפֹּה · מִפּוֹ *hinc, inde, illinc:* הֵנָּה *huc:* הֲלוֹם huc, hîc: שָׁם ibi, illic, illuc, eò: מִשָּׁם inde: פְּנִימָה · מִבַּיִת · מִבֵּית Intrinſecùs, Intus, Intrò: חוּץ foris, foràs: מַעְלָה ſuprà, מִלְמַעְלָה ſupernè: מַטָּה Infrà, Infimè: אָחוֹר retrò, retrorſum.

Temporis, מָתַי Quando? עַד־מָה Uſquequò? עַד־אָן quouſque? עַתָּה nunc: מָחָר Cras: יוֹמָם interdiu: אֶתְמוֹל · תְּמוֹל heri: שִׁלְשֹׁם nudius tertius: מִלְּפָנִים ante, antea, antehac: תָּמִיד jugiter: עַד־אִם · עַד־כִּי donec, uſquedum: טֶרֶם antequam: מַהֵר · מְהֵרָה citò: אָז · אָזַי Tunc.

Interrogationis, אִם An, הַאִם An verò? הֲלֹא nonne, annon? אֵיךְ quomodo? מַדּוּעַ quare? לָמָּה ut quid?

Affirma-

f. הִתְגַּלִּי הִתְגַּלֶּינָה

Futurum.

fœm.	masc.	
	אֶתְגַּלֶּה	1
תִּתְגַּלִּי	תִּתְגַּלֶּה	2
תִּתְגַּלֶּה	יִתְגַּלֶּה	3
Plural,		
	נִתְגַּלֶּה	1
תִּתְגַּלֶּינָה	תִּתְגַּלּוּ	2
	יִתְגַּלּוּ	3

NOTÆ.

Præterit. הִתְגַּלָּה) *Unicum à* י *incipiens illud in* ו *commutat, quæ forma etiam ſuprà cap. 25. notata eſt; ut,* הִתְוַדָּה Confeſſus fuit, *Levit.* 5. 5. *A* שָׁחָה *ſpeciali anomaliâ hìc dicitur* הִשְׁתַּחֲוָה Incurvavit ſe honoris cauſâ: *ubi* ו *vel per epentheſin inſertum, aut tertia radicalis* ה *mutata eſt in* ו, *quæ commutatio & in Nominibus fit, ut quandò à* גָּאָה Superbivit, *fit* גַּאֲוָה Superbia: *Deinde perdit Dageſch, ac literæ* ת *& primæ radicalis fit tranſpoſitio: ut,* הִשְׁתַּחֲוָה Incurvavit ſe, *& ſic deinceps flectitur.*

Imperat. הִתְגַּלֵּה) *Per Apocopam,* הִתְחַל Ægrotum age, 2. *Sam.* 13. 5.

Futur. אֶתְגַּלֶּה) *Cum ſyncopa literæ formativæ* ת, אֲדַמֶּה Æquabo me, *Jeſa.* 14. 14. *pro* אֶתְדַּמֶּה. יִתְגַּלּוּ) *Huc pertinet defectè ſcriptum* וַיִּשְׁתַּחֲוֻ Et procumbent, *Geneſ.* 27. 29. *pro* יִשְׁתַּחֲווּ *Apocopa, ut in Imperativo:* וַיִּתְגַּל Et retexit ſe, *pro* יִתְגַּלֶּה *Geneſ.* 9. *v.* 21. *Speciali*

AD HOPHAL.

Præterit. הֻגְלָה) *Deficiente primâ* נ. הוּכָּה Percuſſum eſt, *Pſal.* 102. 5. הֻכֵּיתִי *Percuſſus ſum*, *Zach.* 13. 6.

Particip. *Participium præſens inuſitatum eſt: ſi quis formare velit, deſinet à Præterito in Sægol: ut*, מֻגְלֶה, *Deficiente primâ* נ, מֻכֶּה Percuſſus.

Cap. XXXVII.

De Conjugatione Hithpahel, *Quieſcentium tertiâ* ה.

Præteritum.

	fœm.	*maſc.*
3	הִתְגַּלְּתָה	הִתְגַּלָּה
2	הִתְגַּלֵּית	הִתְגַּלִּיתָ
1		הִתְגַּלֵּיתִי

Plural.

3		הִתְגַּלּוּ
2	הִתְגַּלֵּיתֶן	הִתְגַּלֵּיתֶם
1		הִתְגַּלֵּינוּ

Participium præſens.

	plur.	*ſing.*
m,	מִתְגַּלִּים	מִתְגַּלֶּה
f.	מִתְגַּלּוֹת	מִתְגַּלָּה

Infinitivus.

הִתְגַּלּוֹת

Imperativus.

	plur.	*ſing.*
m.	הִתְגַּלּוּ	הִתְגַּלֵּה
f.		הִתְגַּלִּי

Plural.			Plural.		
com.	נָגְלֶה	1	com.	נַגְלֶה	1
תָּגְלֶינָה }	תָּגְלוּ	2	תַּגְלֶינָה }	תַּגְלוּ	2
	יָגְלוּ	3		יַגְלוּ	3

NOTÆ AD HIPHIL.

Præterit. הִגְלָה) *Alibi eſt*, הֶגְלָה Deportavit, *Eſth.* 2. *v.* 6. *Deficiente primâ* נ, הִזָּה Aſperſit, הִכָּה Percuſſit. *Ex anomalia primæ quieſcentis* י, הוֹגָה Mœrore affecit, הוֹנָה Oppreſſit, הוֹרָה Docuit, *quæ ſic quoq; deinceps flectuntur.* הִגְלְתָה) *Contractè,* הִרְצָת *Aquieſcit*, Levit. 26. 34. הֶלְאָת *Fatigavit,* Ezech. 24. 12. הִגְלִיתָ) *Et per Chirek in medio* הִגְלִיתָ Deportaſti, 2. *Reg.* 17. 26. *& ita in aliis perſonis.* Deficiente primâ Nun: וְהִזִּיתָ *Et aſperges*: Primâ Jod; הוֹרֵתָ *Docuiſti*, Exod. 17. 5.

Imperat. הַגְלֵה) *Per apocopam* הֶרֶף Deſiſte, *Deuter.* 9. 14. *pro* הַרְפֵּה. *Propter gutturalem duplex Pathach eſt,* הַעַל Aſcendere fac, *Exod.* 33. *v.* 12. *Deficiente primâ* נ, הַכֵּה Percute, *unde per apocopam* הַךְ, 2. *Reg.* 6. *v.* 18. *à* נָכָה.

Futur. אַגְלֶה) *Ex deficiente primâ* נ, אַטֶּה Extendam, *Jerem.* 6, 12. *Ex quieſcente primâ* י, אוֹדֶה Celebrabo, *Pſal.* 9. 2. *& ſic deinceps. Hinc cum expreſſo* ה *characteriſtico, quòd Chaldæis familiare,* יְהוֹדֶה Celebrabit, *Nehem.* 11. 7. Apocopa, יֶפֶר Fœtificare fecit, *Pſal.* 105. 24. *pro* יַפְרֶה *propter gutturalem:* וַיַּעַל Et obtulit, *Num.* 23. *v.* 2. *Et in duplex Scheva, ut in Kal,* יַרְדְּ Dominari fecit, *Jeſa.* 41. 2. *Ex defectivis primâ* נ, וָאַט Et admovi, *Hoſeæ* 11. 4. *pro* וָאַטֶּה: *Sic* יַךְ *pro* יַכֶּה.

Præter. Hophal.

fæm.	*maſc.*	
הָגְלְתָה	הָגְלָה	3
הָגְלֵית	הָגְלֵיתָ	2
com.	הָגְלֵיתִי	1

Plur.

com.	הָגְלוּ	3
הָגְלֵיתֶן	הָגְלֵיתֶם	2
com.	הָגְלֵינוּ	1

Partic. præter. Pahul.

Plur.	*Sing.*	
מָגְלִים	מָגְלֶה	*m.*
מָגְלוֹת	מָגְלָה	*f.*

Infinitivus.

הָגְלֵה

Imperativ. caret.

Futurum.

fæm.	*maſc.*	
com.	אָגְלֶה	1
תָּגְלִי	תָּגְלֶה	2
תָּגְלֶה	יָגְלֶה	3

Præter. Hiphil.

fæm.	*maſc.*	
הִגְלְתָה	הִגְלָה	3
הִגְלֵית	הִגְלֵיתָ	2
com.	הִגְלֵית	1

Plur.

com.	הִגְלוּ	3
הִגְלֵיתֶן	הִגְלֵיתֶם	2
com.	הִגְלֵינוּ	1

Partic. præſens Ben.

Plur.	*Sing.*	
מַגְלִים	מַגְלֶה	*m.*
מַגְלוֹת	מַגְלָה	*f.*

Infinitivus.

הַגְלֵה vel הַגְלוֹת

Imperativus.

Plur.	Sing.	
הַגְלוּ	הַגְלֵה	*m.*

Futurum.

fæm.	*maſc.*	
com.	אַגְלֶה	1
תַּגְלִי	תַּגְלֶה	2
תַּגְלֶה	יַגְלֶה	3

Plural.

תְּגֻלִּי	תְּגֻלֶּה	2	תְּגַלִּי	תְּגַלֶּה	2
תְּגֻלֶּה	יְגֻלֶּה	3	תְּגַלֶּה	יְגַלֶּה	3
plural.			plural.		
com.	נְגֻלֶּה	1	com.	נְגַלֶּה	1
תְּגֻלֶּינָה }	תְּגֻלּוּ	2	תְּגַלֶּינָה }	תְּגַלּוּ	2
	יְגֻלּוּ	3		יְגַלּוּ	3

NOTÆ AD PIHEL.

Præter. גִּלִּיתָ) *In medio promiſcuè Chirek eſt : ut,* גִּלִּית Retexiſti. *Jeſa.* 57. 8. Sic in reliquis perſonis.

Imperat. גַּלֵּה) *Præter normam eſt* רַבֵּה Multiplica, *Jud.* 9. 29. *Per Apocopam,* גַּל Retege, *Pſal.* 119. 8.

Futur. אֲגַלֶּה) Apocope, תְּכַס Obtegas, *pro* תְּכַסֶּה, *Neh.* 4. 5. וַתְּגַל Et diſcooperuit, *Ezech.* 23. 18. יְקַו Exſpectet, *Job.* 3. 9. *pro* יְקַוֶּה.

AD PYHAL.

Præterit. גֻּלָּה) Excidens Dages per Cholem compenſatur : ut, הֹרָה Conceptus eſt, Job. 2. v. 3. גֻּלּוּ) *Et cum Kametzchatuph,* כָּלּוּ Finiuntur, *Pſalm.* 72. *v,* 20. כָּסּוּ Operti ſunt, *Pſal.* 80. 11. *Compenſato Dages,* דֹּחוּ Impelluntur, *Pſal.* 36. 13.

Participium) *Quidam etiam hîc participium præſens formant,* גֻּלֶּה, *ex duobus exemplis, de quibus vide Theſaurum noſtrum.*

CAP. XXVI.

De Conjugatione HIPHIL *&* HOPHAL *Quieſcentium tertiâ* ה.

CAP. XXXV.
De Conjugatione PIHEL *&* PYHAL *Quieſcentium tertiâ* ה.

Præter. Pyhal.

fœm.	*maſc.*	
גֻּלְּתָה	גֻּלָּה	3
גֻּלֵּית	גֻּלֵּיתָ	2
com.	גֻּלֵּיתִי	1
plural.		
com.	גֻּלּוּ	3
גֻּלֵּיתֶן	גֻּלֵּיתֶם	2
com.	גֻּלֵּינוּ	1

Partic. præt. ſive Pahul.

Plur.	*Sing.*	
מְגֻלִּים	מְגֻלֶּה	*m.*
מְגֻלּוֹת	מְגֻלָּה	*f.*

Infinitivus.

גֻּלֵּה vel גֻּלּוֹת

Imperat. caret.

Futurum.

fœm.	*maſc.*	
com.	אֲגֻלֶּה	1

Præter. Pihel.

fœm.	*maſc.*	
גִּלְּתָה	גִּלָּה	3
גִּלִּית	גִּלִּיתָ	2
com.	גִּלִּיתִי	1
plur.		
com.	גִּלּוּ	3
גִּלִּיתֶן	גִּלִּיתֶם	2
com.	גִּלִּינוּ	1

Partic. præſens Ben.

Plur.	*Sing.*	
מְגַלִּים	מְגַלֶּה	*m.*
מְגַלּוֹת	מְגַלָּה	*f.*

Infinitivus.

גַּלֵּה גַּלֵּה גַּלּוֹת

Imperativus.

Plur.	*Sing.*	
גַּלּוּ	גַּלֵּה	*m.*
גַּלֶּינָה	גַּלִּי	*f.*

Futurum.

fœm.	*maſc.*	
com.	אֲגַלֶּה	1
	תְּגַלֶּה	2

Imperat. גְּלוּ) *At in* בְּעָיוּ Quærite, *Jeſa*, 21. *v.* 12. אֵתָיוּ Venite, *ibidem*, *pro tertia radicali* ה *eſt* י, *ut ante in Præterito.*

Futur. אֶגְלֶה) *Si prima radicalis hic ſit* נ *dicitur defectè* אֶטֶּה תִּטֶּה *&c.* יִגְלוּ) *At,* יִשְׁלָיוּ Tranquilli ſunt, *Pſal.* 121. 9. *ut paulò antè, in Imp. & Præt.*

Apocopæ *forma hic diligenter eſt notanda, quæ varia:* יִגֶל *pro* יִגְלֶה: *propter gutturalem vel* ר *in fine eſt pathach: ut,* וַיִּחַן Et caſtrametatus eſt, *Geneſ.* 26. *v.* 17. *aut duplex pathach* וָאַעַן Et reſpondi, *Zach.* 4. *v.* 11. *pro* אֶעֱנֶה. Secunda, יֵרֶא *pro* יִרְאֶה: *Eſt & hic in fine pathach propter gutturalem: ut,* וַתֵּתַע Et errabat, *Geneſ.* 21. *v.* 14. *pro* תִּתְעֶה. Tertia, יֵרְדְּ Dominabitur, *pro* יִרְדֶּה, *idq; quando ſecunda radicalis fuerit una ex* בגד כפת. Quarta, *ex Verbis* הָיָה *&* חָיָה *peculiari forma dicitur* אֱהִי *pro* אֶהְיֶה: *ſic in aliis perſonis*, תְּהִי · יְהִי. Quinta, תֵּט *pro* תִּטֶּה ׀ יֵז *pro* יִזֶּה. *Hæc eſt propria Verborum à* נ *hic incipientium, quæ unicam tantùm radicalem ſervant.*

AD NIPHAL.

Præterit. נִגְלָה) Ante primam gutturalem, נַעֲשָׂה *Factum eſt*, Eccleſ. 9. 3. *Deficiente primâ* נ, נִקָּה Innocentem aſſeruit ſe, *Zachar.* 5. 9. *& ſic in reliquis perſonis.* נִגְלֵיתָ) *Hic & in prima perſona utriuſq; numeri promiſcuè etiam eſt Chirek in penultima.*

Futur. אֶגָּלֶה) Primâ gutturali, אֵעָנֶה *Exaudiar,* Jobi 19. 7.

Apocope hic tantùm literam ה cum præced. vocali tollit: ut, וָאֶפַּת *Et pellectus ſum*, *pro* אֶפָּתֶה, Jer. 20. v. 7. תִּגָּל *pro* תִּגָּלֶה Retegetur, *Jeſa.* 47. 3.

CAP.

Infinitivus.

הִגָּלֵה vel הִגָּלוֹת

Imperativus.

Plur.	Sing.	
הִגָּלוּ	הִגָּלֵה	m.
הִגָּלֶינָה	הִגָּלִי	

Futurum.

fœm.	maſc.	
com.	אֶגָּלֶה	1
תִּגָּלִי	תִּגָּלֶה	2
תִּגָּלֶה	יִגָּלֶה	3

Plural.

com.	נִגָּלֶה	1
תִּגָּלֶינָה	תִּגָּלוּ	2
	יִגָּלוּ	3

Infinitivus.

גָּלֹה גְּלֵה גָּלוֹת גְּלוֹת

Imperativus.

Plur.	Sing.	
גְּלוּ	גְּלֵה	m.
גְּלֶינָה	גְּלִי	f.

Futurum.

fœm.	maſc.	
com.	אֶגְלֶה	1
תִּגְלִי	תִּגְלֶה	2
תִּגְלֶה	יִגְלֶה	3

Plural.

com.	נִגְלֶה	1
תִּגְלֶינָה	תִּגְלוּ	2
	יִגְלוּ	3

NOTÆ AD KAL.

Præterit. גָּלִתָה) Hîc tertia radicalis mutatur in in Thau, ne duæ aſpirationes concurrentes, difficiliorem pronunciationem pariant. *Pro* ת *quandoq; eſt* ו *ut*, חָסָיָה Coufidit, *Pſal.*57.2. *Sic in tertia plur.* נָטָיוּ Declinarunt, *Pſal.*73. 2. *Kametz in penult. in his duobus exemplis eſt propter pauſam accentus.* Eſt & hic contracta forma, ut, עָשָׂת *Fecit*, Levit. 25. v. 21. קָרָאת *Obveniat*, Deut. 31. 29.

Particip. גּוֹלֶה) Quædam in Tzere deſinunt, ut עֹשֵׂה *Faciens*, Exod. 15. 11.

Imperat,

copa. Denique non raro præcedentis generis Quieſcentium tertiâ א formam aſſumunt. Quatuor Verba analogiam imitantur, quæ ob id cum Mappik in ה notantur: nempe גָּבַהּ *Excelluit*, כָּמַהּ *Concupivit*, נָגַהּ *Splenduit*, תָּמַהּ *Admiratus fuit* Poſtremo occurrunt hîc etiam Verba duplicis Anomaliæ, nempe quorum prima radicalis eſt נ vel י, quæ ſuorum generum formam hîc quoque imitantur, ut ſuis locis videbitur.

Præter. Niphal.

fœm.	*maſc.*	
נִגְלְתָה	נִגְלָה	3
נִגְלֵית	נִגְלֵיתָ	2
com.	נִגְלֵיתִי	1

Plural.

com.	נִגְלוּ	3
נִגְלֵיתֶן	נִגְלֵיתֶם	2
com.	נִגְלֵינוּ	1

Partic. præſens.

Plur.	*Sing.*	
נִגְלִים	נִגְלֶה	*m.*
נִגְלוֹת	נִגְלָה	*f.*

Præter. Kal.

fœm.	*maſc.*	
גָּלְתָה	גָּלָה	3
גָּלִית	גָּלִיתָ	2
cm..	גָּלִיתִי	1

Plural.

com	גָּלוּ	3
גְּלִיתֶן	גְּלִיתֶם	2
com.	גָּלִינוּ	1

Partic. præſens Ben.

Plur.	*Sing.*	
גּוֹלִים	גּוֹלֶה	*m.*
גּוֹלוֹת	גּוֹלָה	*p.*

Part. præt. ſive Pahul.

Plur.	*Sing.*	
גְּלוּיִם	גָּלוּי	*m*
גְּלוּיוֹת	גְּלוּיָה	*f.*

Infini-

NOTÆ.

Præterit. הִתְמַצְּאוּ) Hinc per ſyncopam literæ characteriſticæ, & formâ ex Hophal compoſitâ, הֻטַּמָּאָה *Polluta eſt*, Deuter. 24. 4. הִתְמַצְּאוּ) *Hinc itidem per ſyncopam literæ characteriſticæ* ת, הִנַּבְּאוּ Prophetarunt, *Jer.* 23. 13. *pro* הִתְנַבְּאוּ.

Futur. יִתְמַצֵּא) *Syncopa ut antè* וַיִּשָּׂא Et elatus eſt, 2. *Paral.* 32. 23. *Sic* תִּטַּמְּאוּ Polluetis vos, *Levit.* 11. *v.* 43. *pro* תִּתְטַמְּאוּ.

CAP. XXXIV.

De Quieſcentibus tertiâ radicali ה, *& prima ipſorum Conjugatione* KAL *&* NIPHAL.

QUartum genus Verborum Quieſcentium eſt, quorum tertia radicalis eſt ה, & *Quieſcentia Lamed He* vulgò vocantur, habentque commune paradigma, גָּלָה *Revelavit.* Horum anomalia communis per omnes Conjugationes triplex eſt: primò ה quieſcit: ſecundò abjicitur: tertiò in aliam literam commutatur. Deinde ſingula ferè Tempora habent terminationem propriam, ab analogia diſcrepantem. Præteriti prima vox per omnes conjugationes deſinit in Kametz: participium utrumque (excepto Pahul in Kal) ſemper in Sægol: Infinitivus in Cholem vel וֹת: Imperat. in Tzere: Futur. in Sægol. Præterea Imperativo ſingulari (præterquam in Kal & Niphal) & Futuro omnium Conjugationum ſæpiſſimè accidit Apocopa,

com.	הִתְמַצֵּאתִי	1

Plural.

com.	הִתְמַצְּאוּ	3
הִתְמַצֵּאתֶן	הִתְמַצֵּאתֶם	2
com.	הִתְמַצֵּאנוּ	1

Participium præſens.

Plur.	*Sing.*	
מִתְמַצְּאִים	מִתְמַצֵּא	*m.*
מִתְמַצְּאוֹת	מִתְמַצְּאָה	*f.*

Infinitivus.

הִתְמַצֵּא

Imperativus.

fœm.	*maſc.*	
הִתְמַצְּאוּ	הִתְמַצֵּא	*m.*
הִתְמַצֶּאנָה	הִתְמַצְּאִי	*f.*

Futurum.

fœm.	*maſc.*	
com.	אֶתְמַצֵּא	1
תִּתְמַצְּאִי	תִּתְמַצֵּא	2
תִּתְמַצֵּא	יִתְמַצֵּא	3

Plural.

com.	נִתְמַצֵּא	1
תִּתְמַצֶּאנָה }	תִּתְמַצְּאוּ	2
	יִתְמַצְּאוּ	3

NOTÆ

2	תִּמָּצֵא	תִּמָּצְאִי		2	תַּמְצִיא	תַּמְצִיאִי	
3	יִמָּצֵא	תִּמָּצֵא		3	יַמְצִיא	תַּמְצִיא	
	Plural.				Plural.		
1	נִמָּצֵא	com.		1	נַמְצִיא	com.	
2	תִּמָּצְאוּ	}	תִּמָּצֶאנָה	2	תַּמְצִיאוּ	}	תַּמְצֶאנָה
3	יִמָּצְאוּ	}		3	יַמְצִיאוּ	}	

AD HIPHIL.

Præterit. הִמְצִיא) Primâ gutturali, הֶחֱטִיא *Peccare facit*, 1. Reg. 16. 14. *Ex deficiente primâ*, נ, הִשִּׁיא Decepit, *Jerem.* 49. 16. *Ex quieſcente primâ* י, הוֹצִיא Eduxit. *Ex quieſcente mediâ*, הֵבִיא Adduxit.

Particip. מַמְצִיא) *Ex anomalia primæ quieſcentis*, מוֹצִיא Educens, *Pſalm.* 68. *v.*7. *Ex ſecundâ*, מֵבִיא Adducens, *Levit.* 18.3. *& ſic deinceps per reliqua Tempora.*

AD HOPHAL.

Pauciſſima hîc uſitata leguntur. A בּוֹא *eſt* הוּבָא Adductus fuit, *& ſic deinceps. A* יָצָא *eſt* הוּצָא Eductus: *inde participium plurale* מוּצָאִים Educti, *Ezech.* 14.22.

CAP. XXXIII.

De Conjugatione HITHPAHEL *Quieſcentium tertiâ* א.

Præter.

	maſc.	*fœm.*
3	הִתְמַצֵּא	הִתְמַצְּאָה
2	הִתְמַצֵּאתָ	הִתְמַצֵּאת

com.

Cap. XXXII.

De Conjugatione Hiphil & Hophal Quieſcentium tertiâ א.

Præter. Hophal.

	maſc.	fœm.
3	הָמְצָא	הָמְצְאָה
2	הָמְצֵאתָ	הָמְצֵאת
1	הָמְצֵאתִי	

Plural.

3	הָמְצְאוּ	
2	הָמְצֵאתֶם	הָמְצֵאתֶן
1	הָמְצֵאנוּ	

Partic. præter. Pahul.

	Sing.	Plur.
m.	מָמְצָא	מָמְצָאִים
f.	מָמְצָאָה	מָמְצָאוֹת

Infinitivus.

הָמְצֵא vel הָמְצֵאת

Imperat. caret.

Futurum.

	maſc.	fœm.
1	אָמְצָא	com.

Præter. Hiphil.

	maſc.	fœm.
3	הִמְצִיא	הִמְצִיאָה
2	הִמְצֵאתָ	הִמְצֵאת
1	הִמְצֵאתִי	

Plural.

3	הִמְצִיאוּ	
2	הִמְצֵאתֶם	הִמְצֵאתֶן
1	הִמְצֵאנוּ	

Partic. præſens Ben.

	Sing.	Plur.
m.	מַמְצִיא	מַמְצִיאִים
f.	מַמְצִיאָה	מַמְצִיאוֹת

Infinitivus.

הַמְצִיא vel הַמְצֵא

Imperativus.

	Sing.	Plur.
m.	הַמְצֵא	הַמְצִיאוּ
f.	הַמְצִיאִי	הַמְצֶאנָה

Futurum.

	maſc.	fœm.
1	אַמְצִיא	com.

Infinitivus.			Infinitivus.		
מֻצֵּאת vel מֻצּוֹא			מַצֵּאת vel מַצֵּא		
			Imperativus.		
Imperat. caret.			Plur.	Sing.	
			מַצְּאוּ	מַצֵּא	*m.*
			מַצֶּאנָה	מַצְּאִי	*f.*
Futurum.			Futurum.		
fœm.	*maſc.*		*fœm.*	*maſc.*	
com.	אֲמֻצָּא	1	com.	אֲמַצֵּא	1
תְּמֻצְּאִי	תְּמֻצָּא	2	תְּמַצְּאִי	תְּמַצֵּא	2
תְּמֻצָּא	יְמֻצָּא	3	תְּמַצֵּא	יְמַצֵּא	3
plural.			plural.		
com.	נְמֻצָּא	1	com.	נְמַצֵּא	1
תְּמֻצֶּאנָה }	תְּמֻצְּאוּ	2	תְּמַצֶּאנָה }	תְּמַצְּאוּ	2
	יְמֻצְּאוּ	3		יְמַצְּאוּ	3

NOTÆ AD PIHEL.

Præterit. מִצֵּא) *Quædam habent in fine Kametz, ex forma quarti generis quieſcentium tertiâ* ה *:ut,* דִּכָּא Contrivit, מִלָּא Implevit.

AD PYHAL.

Pauciſſima hic uſitata reperiuntur. Ejecto Dages, קֹרָא Vocatum eſt, *Ezech.* 10. *v.* 13. *Inde etiam Particip.* מְקֹרָאִי Vocatus meus, ſive à me, *Jeſa.* 48. 12. מְמֻלָּאִים *Impleti, Cantic.* 5. 14.

CAP.

racteriſtica notatur cum Sægol, vel Pathach, ut, נֶחְבָּא *Abſcondit ſe*, Jud. 9. 5. (נִמְצֵאת) Aliquando contrahitur in ת, ut נִפְלָאת *Admirabile fuit*, Exod. 25. 28. (נִמְצֵאתִי) *At* נִפְלֵיתִי In admirationem traducor, *Pſalm.* 139. 14. *à* פָּלֵא, *ex forma quarti generis,* א *in* ' *commutato.*

Particip. (נִמְצָא) *A* יָרֵא *hic eſt* נוֹרָא Reverendus.

Futur. (אֶמָּצֵא) *A* יָרֵא *hic eſt* אִוָּרֵא, *unde* תִּוָּרֵא *Reverenter colaris, Pſal.* 130. 4.

CAP. XXXI.

De Coniugatione PIHEL *&* PYHAL *Quieſcentium tertiâ* א.

Præter. Pyhal.			Præter. Pihel.		
fœm.	*maſc.*		*fœm.*	*maſc.*	
מצאת	מצא	3	מצאת	מצא	3
מצאת	מצאת	2	מצאת	מצאת	2
com.	מצאתי	1	com.	מצאתי	1
Plural.			Plural.		
com.	מצאו	3	com.	מצאו	3
מצאתן	מצאתם	2	מצאתן	מצאתם	2
com.	מצאנו	1	com.	מצאנו	1
Partic. præter. Pahul.			Partic. præſens.		
Plur.	*Sing.*		*Plur.*	*Sing.*	
ממצאים	ממצא	*m.*	ממצאים	ממצא	*m.*
ממצאות	ממצאת	*f.*	ממצאות	ממצאה	*f.*

Plural.			Plural.		
com.	נִמְצָא	1	com.	נִמְצָא	1
תִּמְצֶאנָה {	תִּמְצְאוּ	2	תִּמְצֶאנָה {	תִּמְצְאוּ	2
	יִמְצְאוּ	3		יִמְצְאוּ	3

NOTÆ AD KAL.

Præterit. מָצָא) *Pauca in Tzere deſinunt, quæ illud in ſecundis & primis perſonis retinent: ut,* מָלֵא מָלֵאתָ. Item, צָמֵא · שָׂנֵא · יָרֵא &c. *Verbum* בּוֹא, *& ſimilia, hîc ſic flectuntur:*

בָּאָה	בָּא
בָּאת	בָּאתָ
&c.	בָּאתִי

Partic. מוֹצֵא) Aliquando deſinunt & in Sægol: ut, חוֹטֶא ,Eccleſ. 8. 12. &c. מוֹצְאָה) *Fœmininum in* ת *hîc ſpecialem formam habet*, מוֹצֵאת Inveniens, *Cant.*8. 10. *&* מוֹצֵאת 2.*Sam.*18. 22. *pro* מוֹצֵאת. *A* בּוֹא *eſt* בָּא בָּאִים *&c.*

Partic. præterit. מָצוּא) *Huc pertinet* נְשׂוּי Levatus, *Pſal.*32.1.*ex forma quarti generis, pro* נָשׂוּא. שְׂאֵת *&* שְׂאת *à* נָשָׂא, *pro* שְׂאֵת : *item* צֵאת Egredi, *à* יָצָא; *deniq;* בּוֹא Venire.

Imperat. מְצָא) *Ex duplici anomalia* שָׂא שְׂאוּ *à* נָשָׂא : צֵא צְאוּ *à* יָצָא : בֹּא בֹּאוּ *à* בּוֹא.

Futur. אֶמְצָא) *Ex duplici anomalia*, אֶשָּׂא תִּשָּׂא *à* נָשָׂא : אִירָא *à* יָרֵא : אֵצֵא *à* יָצָא : אָבוֹא *à* בּוֹא.

Præter. נִמְצָא) *Ex prima* נ *deficiente* וְנִשָּׂא Et portabitur, *Exod.*25.28. Si prima ſit gutturalis, characteri-

2	נמצאת	נמצאת
1	נמצאתי	com.

Plural.

3	נמצאו	com.
2	נמצאתם	נמצאתן
1	נמצאנו	com.

Partic. præſens.

	Sing.	*Plur.*
m.	נמצא	נמצאים
f.	נמצאה	נמצאות

Infinitivus.

המצא

Imperativus.

	Sing.	*Plur.*
m.	המצא	המצאו
f.	המצאי	המצאנה

Futurum.

	maſc.	*fœm.*
1	אמצא	com.
2	תמצא	תמצאי
3	ימצא	תמצא

2	מצאת	מצאת
1	מצאתי	com.

Plural.

3	מצאו	com.
2	מצאתם	מצאתן
1	מצאנו	com.

Partic. præſens.

	Sing.	*Plur.*
m.	מוצא	מוצאים
f.	מוצאה	מוצאות

Partic. præter. Pahul.

	Sing.	*Plur.*
m.	מצוא	מצואים
f.	מצואה	מצואות

Infinitivus.

מצוא, מצוא, מצאת

Imperativus.

	Sing.	*Plur.*
m.	מצא	מצאו
f.	מצאי	מצינה

Futurum.

	maſc.	*fœm.*
1	אמצא	com.
2	תמצא	תמצאי
3	ימצא	תמצא

NOTÆ.

Præterit. הִתְקוֹמֵם) *Eſt & altera forma hîc uſitata, quæ in Pihel poſita, quâ ex media radicali* י *dicitur ad formam analogam* הִתְקַיֵּם *unde eſt illud* הִצְטַיַּרְנוּ In viaticum accepimus, *Joſ. 9. v. 11. in quo præterea* ת *characteriſticum mutatum in* ט *& primæ radicali poſtpoſitum eſt, cujus ratio tradita cap. 16.*

CAP. XXX.

De Verbis Quieſcentibus tertiâ radicali א*, & prima ipſorum Conjugatione* KAL & NIPHAL.

TErtium genus Quieſcentium eſt, quorum tertia radicalis eſt א, & *Quieſcentia Lamed Aleph* vulgò appellantur, habentque commune paradigma מָצָא *Invenit.* Referuntur verò etiam huc Verba quædam primæ vel ſecundæ radicalis anomaliam habentia, ut ex deficiente primâ נ· נָשָׂא Tulit, Quieſcente primâ י· יָצָא *Egreſſus eſt,* יָרֵא *Timuit,* ex Quieſcente mediâ ו· בּוֹא *Venit,* קוֹא *Vomuit.* Hæc ſingula ſui generis anomalias ſequuntur. Quieſcentium tertiâ א anomalia eſt in א utplurimùm in vocali longa, quieſcente. Sæpè verò etiam cum quarto genere Quieſcentium formam commutant.

Præter. Niphal. *fœm.*	*maſc.*		Præter, Kal. *fœm.*	*maſc.*	
נִמְצְאָה	נִמְצָא	3	מָצְאָה	מָצָא	3
				מָצָאתָ	2

Futur. אָקִים□) *Sæpè in Tzere: ut,* תָּשֵׁב Reducito, *Gen.* 24. 8. *Hinc accentu ablato, aut ad penultimam retracto, Tzere pro more corripitur in Sægol: ut,* וַתָּקֶם□ Et præſtitiſti, *Neh.* 9. 8. *aut in Pathach propter gutturalem: ut,* וַתָּעַד Et conteſtatus es, *Neh.* 9. 29. יָסִית Incitabit, *Jerem.* 36. 18. *ut antea in Participio.*

A D H O P H A L.

Præterit. הוּקַם□) *Diſcrepat,* הֻקַם Conſtitutus eſt, 2. *Sam.* 23. 1. *ut antea in Participio.*

CAP. XXIX.

De Conjugatione HITHPAHEL, *Quieſcentium ſecundâ* ו.

HÆc Conjugatio ſolâ ſyllabâ Characteriſticâ הִתְ à Pihel differt.

Præter. Hithpahel.

הִתְקוֹמֵם□ הִתְקוֹמְמָה
הִתְקוֹמַמְתָּ &c.

Participium præſens.

מִתְקוֹמֵם□ &c.

Infinitivus.

הִתְקוֹמֵם□

Imperativus.

הִתְקוֹמֵם□ &c.

Futurum.

אֶתְקוֹמֵם□
תִּתְקוֹמֵם□ &c.

plural.			plural.		
com.	נוּקַם	1	com.	נָקִים	1
תּוּקַמְנָה	תּוּקְמוּ	2	תְּקִימֶנָה	תָּקִימוּ	2
	יוּקְמוּ	3		יָקִימוּ	3

Præterit. הֵקִים) *Characteriſtica in utrâq; forma habet vocalem longam, ob eandem cauſam, quâ* נ *in Niphal cap.* 19. *Tzere ſub characteriſtica* ה. *Eſt & alia forma Præteriti:*

NOTÆ AD HIPHIL.

fœm.	*maſc.*	
הֵקִימָה	הֵקִים	3
הֲקִמֹתְ	הֲקִמֹתָ	2
	הֲקִמֹתִי	1
Plural.		
	הֵקִימוּ	3
הֲקִמֹתֶן	הֲקִמֹתֶם	2
	הֲקִמֹנוּ	1

AD HIPHIL.

Partic. מֵקִים) *Cum Tzere*, מֵפֵר *Irritum faciens*, Jeſa. 4. 25. *Diſcrepat* מַסִּית Incitans, *Jer.* 43. *v.* 3. *pro* מֵסִית : *ſic* מַלִּינִים Murmurantes, *Exod.* 16. *v.* 4. *quæ forma etiam ſuprà ad Futur. Kal, cap.* 19. *& Futur. Hiphil. cap.* 21. *notata eſt.*

Imperat. הָקֵם) *Aphæreſis characteriſticæ hîc frequens eſt, ut,* שִׂים Pone, *Gen.* 24. 2, *Sic* דִּינוּ Judicare, *Jerem.* 21. 12.

Futur.

Præter. Hophal.

	masc.	*fœm.*
3	הוּקַם	הוּקְמָה
2	הוּקַמְתָּ	הוּקַמְתְּ
1	הוּקַמְתִּי	com.

plural.

3	הוּקְמוּ	com.
2	הוּקַמְתֶּם	הוּקַמְתֶּן
1	הוּקַמְנוּ	com.

Partic. præt. ſive Pahul.

	Sing.	Plur.
m.	מוּקָם	מוּקָמִים
f.	מוּקָמָה	מוּקָמוֹת

Infinitum.

הוּקַם

Imperat. caret.

Futurum.

	maſc.	*fœm.*
1	אוּקַם	com.
2	תּוּקַם	תּוּקְמִי
3	יוּקַם	תּוּקַם

Præter Hiphil.

	maſc.	*fœm.*
3	הֵקִים	הֵקִימָה
2	הֲקִימוֹתָ	הֲקִימוֹת
1	הֲקִימוֹתִי	com.

plural.

3	הֵקִימוּ	com.
2	הֲקִימוֹתֶם	הֲקִימוֹתֶן
1	הֲקִימוֹנוּ	&c.

Partic. præſens Ben.

	Sing.	Plur.
m.	מֵקִים	מְקִימִים
f.	מְקִימָה	מְקִימוֹת

Infinitum.

הָקִים vel הָקֵם

Imperativus.

	Sing.	Plur.
m.	הָקֵם	הָקִימוּ
f.	הָקִימִי	הָקֵמְנָה

Futurum.

	maſc.	*fœm.*
1	אָקִים	com.
2	תָּקִים	תָּקִימִי
3	יָקִים	תָּקִים

2	תְּקוֹמַם	תְּקוֹמְמִי	2	תְּקוֹמֵם	תְּקוֹמְמִי
3	יְקוֹמַם	תְּקוֹמַם	3	יְקוֹמֵם	תְּקוֹמֵם
	plural.			plural.	
1	נְקוֹמַם	com.	1	נְקוֹמֵם	com.
2	תְּקוֹמְמוּ	} תְּקוֹמַמְנָה	2	תְּקוֹמְמוּ	} תְּקוֹמֵמְנָה
3	יְקוֹמְמוּ		3	יְקוֹמְמוּ	

NOTÆ AD PIHEL.

Præterit. קוֹמֵם) *Analoga ſunt*, קִיֵּם Stabilivit, *Eſth.* 9.31. קִיְּמוּ Stabiliverunt, *ibid.* וְחִיַּבְתֶּם Erreum peragitis, *Dan.* 1. *v.* 10. *ex media radicali* י. *Hæc forma Rabbinis & Chaldæis frequens eſt.*

Imperat. קוֹמֵם) *Cum* ה *paragog.* כּוֹנְנָה Dirige, *Pſal.* 90.17. *Senſu à tertia fœminina præteriti diſtinguenda eſt.*

AD PYHAL.

Prima vox in uno quoq; Tempore à forma activa differt, reliquæ conveniunt, quæ cautè juxta ſenſum diſtinguenda ſunt.

CAP. XXIIX.

De Conjugatione HIPHIL & HOPHAL *Quieſcentium ſecundâ* ו.

ANomalia in utraque forma eſt in media radicali ejectâ. Characteriſtica ה utrobique notatur cum vocali longa, ob cauſam cap. 19. ad Niphal expoſitam. Pro Chirek in Hiphil etiam Tzere eſt.

Præter.

ut cap. 14. ad præteritum Pihel dictum eſt. Quædam ſervant ἀναλογίαν: ut, קִיֵּם à קוּם. Sic חִיֵּב à חוּב.

Præter. Pyhal.

fœm.	maſc.	
קוֹמְמָה	קוֹמַם	3
קוֹמַמְתְּ	קוֹמַמְתָּ	2
com.	קוֹמַמְתִּי	1

Plural.

com.	קוֹמְמוּ	3
קוֹמַמְתֶּן	קוֹמַמְתֶּם	2
com.	קוֹמַמְנוּ	1

Partic. præt. ſive Pahul.

Plur.	Sing.	
מְקוֹמָמִים	מְקוֹמָם	m.
מְקוֹמָמוֹת	מְקוֹמָמָה	f.

Infinitivus.

קוֹמַם

Imperat. caret.

Futurum.

fœm.	maſc.	
com.	אֲקוֹמַם	1

Præter. Pihel.

fœm.	maſc.	
קוֹמְמָה	קוֹמֵם	3
קוֹמַמְתְּ	קוֹמַמְתָּ	2
com.	קוֹמַמְתִּי	1

Plur.

com.	קוֹמְמוּ	3
קוֹמַמְתֶּן	קוֹמַמְתֶּם	2
com.	קוֹמַמְנוּ	1

Partic. præſens Ben.

Plur.	Sing.	
מְקוֹמְמִים	מְקוֹמֵם	m.
מְקוֹמְמוֹת	מְקוֹמְמָה v. מְקוֹמֶמֶת	f.

Infinitivus.

קוֹמֵם

Imperat.

Plur.	Sing.	
קוֹמְמוּ	קוֹמֵם	m.
קוֹמֵמְנָה	קוֹמְמִי	f.

Futurum.

fœm.	maſc.	
com.	אֲקוֹמֵם	1
	תְּקוֹמֵם	2

re, *hic dicitur* אָבוּשׁ, *& ſic deinceps*, formâ hinc, & à יָבֵשׁ compoſitâ.

AD NIPHAL.

Præterit. נָקוֹם) *Characteriſtica* נ *eſt cum vocali longa, quæ manet, vel mutatur, ut ſuprà cap.* 19. *in Niphal : vide illic.* נְקוּמוֹת) *Cholem ex præcedenti perſona hic tranſit in Schurek, ne duo Cholem ſe conſequantur, quæ tamen interdum concurrunt : unde in plurali,* נְפוֹצוֹתֶם *Diſperſi eſtis, Ezech.* 11, 17.

Particip. נָקוֹם) *Et cum Schurek* נָצוּר, *Obſeſſus, Ezech.* 6. *verſ.* 12. נְקוּמָה) *Et in* ת, נְפוֹצֶת *Sparſum,* 2. *Sam.* 18. 8.

CAP. XXVII.

De Conjugatione PIHEL *&* PYHAL *Quieſcentium ſecundâ vel* ו.

ANomalia eſt in media radicali in Cholem quieſcente, unde loco illius per dages characteriſticum geminandæ, geminatur ultima : ut, קוֹמֵם *Surgere fecit*, id eſt, *Erexit*, *Statuit.* Forma cum defectivis ſecundâ eadem eſt, ſed formationis ratio diverſa. Illic enim litera geminata utraque ad Radicem, hîc geminatæ altera ad Radicem, altera ad formam Conjugationis pertinet. Fiunt quoque hîc verba quatuor literarum, primâ & tertiâ geminatâ, media autem ejectâ : ut à כּוּל fit כִּלְכֵּל. Hæc præterea ἀναλόγως flectuntur, ut cap.

plural.			plural.		
com.	נקום	1	com.	נָקוּם	1
תקומנה	תקומו	2	תְּקוּמֶנָה	תָּקוּמוּ	2
	יקומו	3		יָקוּמוּ	3

NOTÆ AD KAL.

Præterit. קָם) *Eſt quoq; hic terminatio Tzere & Cholem in Verbis analogis*, ut, מֵת *Mortuus eſt*, אור *Illuxit*, בוש *Erubuit: Tzere in tertiis perſonis manet: ut* מֵתָה, מֵתוּ, Cholem ſemper manet, בוש, בוֹשָׁה &c. קָמְתָּ) *Quæ in* ת *deſinunt, illud hic in utroq; numero & in prima ſingulari amittunt, ut & notatum eſt ſuprà cap.12. ad Præteritum:ut,* מַתִּי · מַתֶּם · מַתְּ·

Partic. קָם) *Ex forma Tzere*, עֵר Vigilans *Cant. 5. v. 2.* לָנִים Commorantes, *Neh. 13. 21. Ex Cholem:* ואור Et lucens, *Prov. 4. 18.* קָמָה) *Accentus in ultima diſtinguit hanc vocem à tertia fœminina præteriti.*

Infinit. קום) *Et cum Cholem*, קוֹם, Surgendo *Jerem. 44. 29.*

Imperat. קום) *Cum* ה *paragogico*, שׁוּבָה Revertere, *Jerem. 3. 12. Cum Cholem*, מוֹל Circumcide, *Joſ. 5. 2.*

Futur. אָקוּם) *Cum* ה *paragogico*, אָקוּמָה Surgam, *2. Sam. 17. 1. Et in Cholem*, וְיָרֹם Et exaltabitur, *Num. 24. 7. Hinc Cholem accentu privatum, ſive accentu ad penultimam retracto, corripitur in Kametz-chatuph: ut*, וַתָּשָׁב Et reverſus es, *1. Reg. 13. 22. at ſi ultima fuerit gutturalis vel* ר, *tunc in fine eſt Pathach: ut*, וַתָּגַח Et prodis, *Ezech. 32. 2. A* בוש Erubeſcere, *hic*

2 נְקוּמוֹתָ נְקוּמוֹת
1 נְקוּמוֹתִי com.

plur.

3 נָקוֹמוּ com.
2 נְקוּמוֹתֶם נְקוּמוֹתֶן
1 נְקוּמוֹנוּ com.

Partic. præſens.

Sing.		Plur.
m.	נָקוֹם	נְקוֹמִים
f.	נְקוֹמָה	נְקוֹמוֹת

Infinitivus.

הִקּוֹם

Imperativus.

Sing.		Plur.
m.	הִקּוֹם	הִקּוֹמוּ
f.	הִקּוֹמִי	הִקּוֹמְנָה

Futurum.

	maſc.	*fœm.*
1	אֶקּוֹם	com.
2	תִּקּוֹם	תִּקּוֹמִי
3	יִקּוֹם	תִּקּוֹם

2 קַמְתָּ קַמְתְּ
1 קַמְתִּי com.

plur.

3 קָמוּ com.
2 קַמְתֶּם קַמְתֶּן
1 קַמְנוּ com.

Partic. præſens.

Sing.		Plur.
m.	קָם	קָמִים
f.	קָמָה	קָמוֹת

Partic. præter. Pahul.

Sing.		Plur.
m.	קוּם	קוּמִים
f.	קוּמָה	קוּמוֹת

Infinitivus.

קוּם

Imperativus.

Sing.		Plur.
m.	קוּם	קוּמוּ
f.	קוּמִי	קוּמְנָה

Futurum.

	maſc.	*fœm.*
1	אָקוּם	com.
2	תָּקוּם	תָּקוּמִי
3	יָקוּם	תָּקוּם

Plural.

CAP. XXV.

De Conjugatione Hithpahel.

VErba hîc ἀναλόγως flectuntur : ut, הִתְיַשֵּׁב. Tria excipiuntur, quæ ' commutant in ו conſonam: ut, הִתְוַסֵּר, הִתְוַדַּע, הִתְוַכַּח, à יָדַע, יָכַח, יָסַר. A יָסַר reperitur & נִוַּסְּרוּ, pro נִתְוַסְּרוּ, formâ ex Niphal & Hithpahel compoſitâ. *Futurum*, אֶתְוַדַּע *Notum faciam me*, *Numer.* 12. 6. יִתְוַכָּח *Diſceptabit*, *Mich.* 6. 2.

CAP. XXVI.

De Verbis Quieſcentibus ſecundâ radicali ו, *vel* ', *& primâ Conjugatione* KAL *&* NIPHAL.

SEcundum genus Quieſcentium Verborum eſt ex media radicali ו vel ', quæ *Quieſcentia Ajin*, id eſt, ſecundâ radicali, vulgò nominantur, & paradigma habent קוּם Surgere. Ratio conjugandi utramque formam eadem eſt, unde & unum genus flexionis tantùm conſtituunt, cujus anomalia perpetua eſt in media radicali vel quieſcente vel abjecta. Excipiuntur quæ in ה deſinunt : ea enim mediam radicalem efferunt : ut, קָוָה *Exſpectavit*, הָיָה *Fuit*, & paucula alia : ut, גָּוַע *Expiravit* : אָיַב *Inimicatus eſt*.

Præter. Niphal.			Præter. Kal.		
fœm.	*maſc.*		*fœm.*	*maſc.*	
נְקוֹמָה	נָקוֹם	3	קָמָה	קָם	3
				קַמְתָּ	2

Plur.				Plur.			
1	נוּשַׁב	com.		1	נוֹשִׁיב	com.	
2	תּוּשְׁבוּ	}	תּוּשַׁבְנָה	2	תּוֹשִׁיבוּ	}	תּוֹשֵׁבְנָה
3	יוּשְׁבוּ			3	יוֹשִׁיבוּ		

NOTÆ AD HIPHIL.

Præterit. הוֹשִׁיב) *Forma defecta,* הֵנִּיחַ Manere fecit, *Jud.* 3. 1. *& ſic in aliis Temporibus. Quandoq; ' exprimitur, quieſcens in Tzere: ut,* הֵיטִיב Benefecit, *Geneſ.* 12. 16.

Imperat. הוֹשֵׁב) *Ante* ה *paragog. ſemper eſt Chirek longum: ut,* הוֹשִׁיעָה Serva, *Pſal.* 12. 2. *Cum ' expreſſo,* הֵילִיכִי Abduc, *Exod.* 2. 9.

Futur. אוֹשִׁיב) *Plene cum* ה *Characteriſtico, quod Chaldæis frequens,* יְהוֹשִׁיעַ Servabit, *Pſalm.* 116. 6. *Promiſcuè hic etiam in Tzere deſinunt: ut,* תּוֹרֵד Deſcendere ſines, 1. *Reg.* 2. 6. *Hinc ultima pro more corripitur in Sægol, ſi vox fiat Milhel, id eſt, penacuta: ut,* וַתּוֹשֶׁב Et collocaſti, 2. *Reg.* 17. 26. *Cum ' expreſſo,* תֵּיטִיב *vel* תֵּטִיב Benefacies, *Pſalm.* 49. 19. Ex Defectivis ſunt, יַנִּיחַ, *Relinquet,* Lev. 7. 15. יַצֵּב, *Statuet,* Prov. 15. 25.

AD HOPHAL.

Præter. הוּשְׁבָה) *Unum hic defectivum eſt, & præterea ex forma activa & paſſiva compoſitum,* וְהֻנִּיחָה *Et collocetur, Zach.* 11. 15.

Particip.) Defectivum eſt, מֻצָּב Erecta, Gen. 28. v. 12. (מוּשְׁבָה) *Et in* ת, מוּדַעַת *Notum fiat, Jeſa.* 12. 5. *cum Pathach propter gutturalem.*

CAP.

racteriſtica notatur cum Sægol, vel Pathach, ut, נֶחְבָּא *Abſcondit ſe*, Jud. 9. 5. (נִמְצֵאת) Aliquando contrahitur in ת, ut נִפְלָאת *Admirabile fuit*, Exod. 25. 28. (נִמְצֵאתִי) *At* נִפְלֵיתִי In admirationem traducor, *Pſalm.* 139. 14. *à* פָּלָא, *ex forma quarti generis*, א *in* י *commutato.*

Particip. (נִמְצָא) *A* יָרֵא, *hic eſt* נוֹרָא Reverendus.

Futur. (אֶמָּצֵא) *A* יָרֵא *hic eſt* אִוָּרֵא, *unde* תִּוָּרֵא *Reverenter colaris, Pſal.* 130. 4.

CAP. XXXI.

De Coniugatione PIHEL *&* PYHAL *Quieſcentium tertiâ* א.

Præter. Pyhal.			Præter. Pihel.		
fœm.	*maſc.*		*fœm.*	*maſc.*	
מֻצְּאָה	מֻצָּא	3	מִצְּאָה	מִצֵּא	3
מֻצֵּאת	מֻצֵּאתָ	2	מִצֵּאת	מִצֵּאתָ	2
com.	מֻצֵּאתִי	1	com.	מִצֵּאתִי	1
Plural.			Plural.		
com.	מֻצְּאוּ	3	com.	מִצְּאוּ	3
מֻצֵּאתֶן	מֻצֵּאתֶם	2	מִצֵּאתֶן	מִצֵּאתֶם	2
com.	מֻצֵּאנוּ	1	com.	מִצֵּאנוּ	1
Partic. præter. Pahul.			Partic. præſens.		
Plur.	*Sing.*		*Plur.*	*Sing.*	
מְמֻצָּאִים	מְמֻצָּא	*m.*	מְמַצְּאִים	מְמַצֵּא	*m.*
מְמֻצָּאוֹת	מְמֻצָּאָה	*f.*	מְמַצְּאוֹת	מְמַצְּאָה	*f.*

Plural.			Plural.		
com.	נִמְצָא	1	com.	נִמְצָא	1
תִּמְצֶאנָה	תִּמְצְאוּ	2	תִּמְצֶאנָה	תִּמְצְאוּ	2
	יִמְצְאוּ	3		יִמְצְאוּ	3

NOTÆ AD KAL.

Præterit. מָצָא) *Pauca in Tzere deſinunt, quæ illud in ſecundis & primis perſonis retinent: ut,* מָלֵא מָלֵאתָ. Item, צָמֵא · שָׂנֵא · יָרֵא &c. *Verbum* בּוֹא, *& ſimilia, hic ſic flectuntur:*

בָּא	בָּאָה
בָּאתָ	בָּאת
בָּאתִי	&c.

Partic. מוֹצֵא) Aliquando deſinunt & in Sægol: ut, חוֹטֶא ,Eccleſ. 8. 12. &c. מוֹצְאָה) *Fœmininum in* ת *hic ſpecialem formam habet*, מוֹצֵאת Inveniens, *Cant.* 8. 10. *&* מוֹצֵאת 2. *Sam.* 18. 22. *pro* מוֹצֶאֶת. *A* בּוֹא *eſt* בָּא בָּאִים *&c.*

Partic. præterit. מָצוּא) *Huc pertinet* נְשׂוּי Levatus, *Pſal.* 32. 1. *ex forma quarti generis, pro* נָשׂוּא. שְׂאֵת *&* שְׂאת *à* נָשָׂא, *pro* שֶׂאֶת : *item* צֵאת Egredi, *à* יָצָא; *deniq;* בּוֹא Venire.

Imperat. מְצָא) *Ex duplici anomalia* שָׂא שְׂאוּ *à* נָשָׂא: צֵא צְאוּ *à* יָצָא: בֹּא בֹּאוּ *à* בּוֹא.

Futur. אֶמְצָא) *Ex duplici anomalia*, אֶשָּׂא תִּשָּׂא *à* נָשָׂא: אִירָא *à* יָרֵא: אֵצֵא *à* יָצָא: אָבוֹא *à* בּוֹא.

Præter. נִמְצָא) *Ex prima* נ *deficiente* וְנִשָּׂא Et portabitur, *Exod.* 25. 28. Si prima ſit gutturalis, characteri-

נִמְצֵאת	נִמְצֵאתָ	2
com.	נִמְצֵאתִי	1

Plural.

com.	נִמְצְאוּ	3
נִמְצֵאתֶן	נִמְצֵאתֶם	2
com.	נִמְצֵאנוּ	1

Partic. præſens.

Plur.	*Sing.*	
נִמְצָאִים	נִמְצָא	*m.*
נִמְצָאוֹת	נִמְצָאָה	*f.*

Infinitivus.

הִמָּצֵא

Imperativus.

Plur.	*Sing.*	
הִמָּצְאוּ	הִמָּצֵא	*m.*
הִמָּצֶאנָה	הִמָּצְאִי	*f.*

Futurum.

fœm.	*maſc.*	
com.	אִמָּצֵא	1
תִּמָּצְאִי	תִּמָּצֵא	2
תִּמָּצֵא	יִמָּצֵא	3

מָצָאת	מָצָאתָ	2
com.	מָצָאתִי	1

Plural.

com.	מָצְאוּ	3
מְצָאתֶן	מְצָאתֶם	2
com.	מָצָאנוּ	1

Partic. præſens.

Plur.	*Sing.*	
מוֹצְאִים	מוֹצֵא	*m.*
מוֹצְאוֹת	מוֹצְאָה	*f.*

Partic. præter. Pahul.

Plur.	*Sing.*	
מְצוּאִים	מָצוּא	*m.*
מְצוּאוֹת	מְצוּאָה	*f.*

Infinitivus.

מָצוֹא, מְצֹא, מְצֹאת

Imperativus.

Plur.	*Sing.*	
מִצְאוּ	מְצָא	*m.*
מְצֶאנָה	מִצְאִי	*f.*

Futurum.

fœm.	*maſc.*	
com.	אֶמְצָא	1
תִּמְצְאִי	תִּמְצָא	2
תִּמְצָא	יִמְצָא	3

NOTÆ.

Præterit. הִתְקוֹמֵם) *Eſt & altera forma hîc uſitata, quæ in Pihel poſita, quâ ex media radicali* י *dicitur ad formam analogam* הִתְקַיֵּם *unde eſt illud* הִצְטַיַּרְנוּ In viaticum accepimus, *Joſ.* 9. *v.* 11. *in quo præterea* ת *characteriſticum mutatum in* ט *& primæ radicali poſtpoſitum eſt, cujus ratio tradita cap.* 16.

CAP. XXX.

De Verbis Quieſcentibus tertiâ radicali א*, & prima ipſorum Conjugatione* KAL *&* NIPHAL.

Tertium genus Quieſcentium eſt, quorum tertia radicalis eſt א, & *Quieſcentia Lamed Aleph* vulgò appellantur, habentque commune paradigma מָצָא *Invenit.* Referuntur verò etiam huc Verba quædam primæ vel ſecundæ radicalis anomaliam habentia, ut ex deficiente primâ נ, נָשָׂא Tulit, Quieſcente primâ י, יָצָא *Egreſſus eſt*, יָרֵא *Timuit*, ex Quieſcente mediâ ו, בּוֹא *Venit*, קוֹא *Vomuit.* Hæc ſingula ſui generis anomalias ſequuntur. Quieſcentium tertiâ א anomalia eſt in א utplurimùm in vocali longa, quieſcente. Sæpè verò etiam cum quarto genere Quieſcentium formam commutant.

Præter. Niphal.			Præter. Kal.		
fœm.	*maſc.*		*fœm.*	*maſc.*	
נִמְצְאָה	נִמְצָא	3	מָצְאָה	מָצָא	3
				מָצָאתָ	2

Futur. (אָקִים) *Sæpè in Tzere: ut,* תָּשֵׁב Reducito, *Gen.* 24.8. *Hinc accentu ablato, aut ad penultimam retracto, Tzere pro more corripitur in Sægol: ut,* וַתָּקֶם Et præſtitiſti, *Neh.* 9.8. *aut in Pathach propter gutturalem: ut,* וַתָּעַד Et conteſtatus es, *Neh.* 9.29. יָסִית Incitabit, *Jerem.* 36.18. *ut antea in Participio.*

AD HOPHAL.

Præterit. (הוּקַם) *Diſcrepat,* הֻקַם Conſtitutus eſt, 2.*Sam.* 23.1. *ut antea in Participio.*

CAP. XXIX.

De Conjugatione HITHPAHEL, *Quieſcentium ſecundâ* ו.

HÆc Conjugatio ſolâ ſyllabâ Characteriſticâ הִתְ à Pihel differt.

Præter. Hithpahel.

הִתְקוֹמֵם הִתְקוֹמְמָה

הִתְקוֹמַמְתָּ &c.

Participium præſens.

מִתְקוֹמֵם &c.

Infinitivus.

הִתְקוֹמֵם

Imperativus.

הִתְקוֹמֵם &c.

Futurum.

אֶתְקוֹמֵם

תִּתְקוֹמֵם &c.

	plural.				plural.
1	נוּקַם	com.	1	נָקִים	com.
2	תּוּקְמוּ	תּוּקַמְנָה	2	תָּקִימוּ	תָּקֵמְנָה
3	יוּקְמוּ		3	יָקִימוּ	

Præterit. הֵקִים) *Characteriſtica in utrâq; forma habet vocalem longam, ob eandem cauſam, quâ* נ *in Niphal cap. 19. Tzere ſub characteriſtica* ה. *Eſt & alia forma Præteriti:*

NOTÆ AD HIPHIL.

	maſc.	*fœm.*
3	הֵקִים	הֵקִימָה
2	הֲקִמוֹתָ	הֲקִמוֹתְ
1	הֲקִמֹתִי	

Plural.

3	הֵקִימוּ	
2	הֲקִמֹתֶם	הֲקִמֹתֶן
1	הֲקִמֹנוּ	

AD HIPHIL.

Partic. מֵקִים) *Cum Tzere*, מֵפֵר *Irritum faciens*, Jeſa. 4. 25. *Diſcrepat* מַסִּית Incitans, *Jer.* 43. *v.* 3. *pro* מֵסִית : *ſic* מַלִּינִים Murmurantes, *Exod.* 16. *v.* 4. *quæ forma etiam ſuprà ad Futur. Kal, cap.* 19. *& Futur. Hiphil. cap.* 21. *notata eſt.*

Imperat. הָקֵם) *Aphæreſis characteriſticæ hic frequens eſt, ut,* שִׂים Pone, *Gen.* 24. 2, *Sic* דִּינוּ Judicare, *Jerem.* 21. 12.

Futur.

תְּקוֹמְמִי	תְּקוֹמַם	2	תְּקוֹמְמִי	תְּקוֹמֵם	2
תְּקוֹמַם	יְקוֹמַם	3	תְּקוֹמֵם	יְקוֹמֵם	3
plural.			plural.		
com.	נְקוֹמַם	1	com.	נְקוֹמֵם	1
תְּקוֹמַמְנָה	תְּקוֹמְמוּ	2	תְּקוֹמֵמְנָה	תְּקוֹמְמוּ	2
	יְקוֹמְמוּ	3		יְקוֹמְמוּ	3

NOTÆ AD PIHEL.

Præterit. קוֹמֵם) *Analoga ſunt*, קִיֵּם Stabilivit, *Eſth.* 9.31. קִיְּמוּ Stabiliverunt, *ibid.* וְחִיַּבְתֶּם Er reum peragitis, *Dan.* 1. *v.* 10. *ex media radicali* י. *Hæc forma Rabbinis & Chaldæis frequens eſt.*

Imperat. קוֹמֵם). *Cum* ה *paragog.* כּוֹנְנָה Dirige, *Pſal.* 90.17. *Senſu à tertia fœminina præteriti diſtinguenda eſt.*

AD PYHAL.

Prima vox in uno quoq; Tempore à forma activa differt, reliquæ conveniunt, quæ cautè juxta ſenſum diſtinguenda ſunt.

CAP. XXIIX.

De Conjugatione HIPHIL *&* HOPHAL *Quieſcentium ſecundâ* ו.

ANomalia in utraque forma eſt in media radicali ejectâ. Characteriſtica ה utrobique notatur cum vocali longa, ob cauſam cap. 9. ad Niphal expoſitam. Pro Chirek in Hiphil etiam Tzere eſt.

Præter.

ut cap. 14. ad præteritum Pihel dictum eſt. Quædam ſervant ἀναλογίαν: ut, קִיֵּם à קוּם. Sic חִיֵּב à חוּב.

Præter. Pyhal.

	fœm.	maſc.
3	קוֹמְמָה	קוֹמַם
2	קוֹמַמְתְּ	קוֹמַמְתָּ
1	com.	קוֹמַמְתִּי

Plural.

3	com.	קוֹמְמוּ
2	קוֹמַמְתֶּן	קוֹמַמְתֶּם
1	com.	קוֹמַמְנוּ

Partic. præt. ſive Pahul.

	Plur.	Sing.
m.	מְקוֹמָמִים	מְקוֹמָם
f.	מְקוֹמָמוֹת	מְקוֹמָמָה

Infinitivus.

קוֹמַם

Imperat. caret.

Futurum.

	fœm.	maſc.
1	com.	אֲקוֹמַם

Præter. Pihel.

	fœm.	maſc.
3	קוֹמְמָה	קוֹמֵם
2	קוֹמַמְתְּ	קוֹמַמְתָּ
1	com.	קוֹמַמְתִּי

Plur.

3	com.	קוֹמְמוּ
2	קוֹמַמְתֶּן	קוֹמַמְתֶּם
1	com.	קוֹמַמְנוּ

Partic. præſens Ben.

	Plur.	Sing.
m.	מְקוֹמְמִים	מְקוֹמֵם
f.	מְקוֹמְמוֹת	מְקוֹמְמָה v. מְקוֹמֶמֶת

Infinitivus.

קוֹמֵם

Imperat.

	Plur.	Sing.
m.	קוֹמְמוּ	קוֹמֵם
f.	קוֹמֵמְנָה	קוֹמְמִי

Futurum.

	fœm.	maſc.
1	com.	אֲקוֹמֵם
2		תְּקוֹמֵם

Digitized by Google

re, *hic dicitur* אָבוּשׁ, *& ſic deinceps*, formâ hinc, & à יָבֵשׁ compoſitâ.

AD NIPHAL.

Præterit. נָקוֹם) *Characteriſtica* נ *eſt cum vocali longa, quæ manet, vel mutatur, ut ſuprà cap.* 19. *in Niphal : vide illic.* נְקוּמוֹתָ) *Cholem ex præcedenti perſona hic tranſit in Schurek, ne duo Cholem ſe conſequantur, quæ tamen interdum concurrunt : unde in plurali,* נְפוֹצוֹתֶם *Diſperſi eſtis, Ezech.* 11, 17.

Particip. נָקוֹם) *Et cum Schurek* נָצוּר, *Obſeſſus, Ezech.* 6. *verſ.* 12. נְקוּמָה) *Et in* ת, נְפוֹצֶרת *Sparſum,* 2. *Sam.* 18. 8,

CAP. XXVII.

De Conjugatione PIHEL *&* PYHAL *Quieſcentium ſecundâ vel* ו.

ANomalia eſt in media radicali in Cholem quieſcente, unde loco illius per dages characteriſticum geminandæ, geminatur ultima : ut, קוֹמֵם *Surgere fecit*, id eſt, *Erexit*, *Statuit*. Forma cum defectivis ſecundâ eadem eſt, ſed formationis ratio diverſa. Illic enim litera geminata utraque ad Radicem, hîc geminatæ altera ad Radicem, altera ad formam Conjugationis pertinet. Fiunt quoque hîc verba quatuor literarum, primâ & tertiâ geminatâ, mediâ autem ejectâ : utâ גוּל fit גִּלְגֵּל. Hæc præterea ἀναλόγως flectuntur, ut cap.

plural.			plural.		
com.	נָקוּם	1	com.	נָקוּם	1
תְּקוּמֶנָה	תָּקוּמוּ	2	תְּקוּמֶנָה	תָּקוּמוּ	2
	יָקוּמוּ	3		יָקוּמוּ	3

NOTÆ AD KAL.

Præterit. קָם) *Eſt quoq; hic terminatio Tzere & Cholem in Verbis analogis*, ut, מֵת *Mortuus eſt*, אוֹר *Illuxit*, בּוֹשׁ *Erubuit: Tzere in tertiis perſonis manet: ut* מֵתוּ, מֵתָה, Cholem ſemper manet, בּוֹשׁ, בּוֹשָׁה, בּשׁוּ, בֹּשְׁתְּ, &c. קַמְתָּ) *Quæ in* ת *deſinunt, illud hic in utroq; numero & in prima ſingulari amittunt, ut & notatum eſt ſuprà cap. 11. ad Præteritum: ut*, מַתָּ, מַתֶּם: מַתִּי.

Partic. קָם) *Ex forma Tzere*, עֵר Vigilans *Cant.* 5. *v.* 2. לָנִים Commorantes, *Neh.* 13. 21. *Ex Cholem:* וְאוֹר Et lucens, *Prov.* 4. 18. קָמָה) *Accentus in ultima diſtinguit hanc vocem à tertia fœminina præteriti.*

Infinit. קוּם) *Et cum Cholem*, קוֹם, Surgendo *Jerem.* 44. 29.

Imperat. קוּם) *Cum* ה *paragogico*, שׁוּבָה Revertere, *Jerem.* 3. 12. *Cum Cholem*, מוֹל Circumcide, *Joſ.* 5. 2.

Futur. אָקוּם) *Cum* ה *paragogico*, אָקוּמָה Surgam, 1. *Sam.* 17. 1. *Et in Cholem*, וְיָרֹם Et exaltabitur, *Num.* 24. 7. *Hinc Cholem accentu privatum, ſive accentu ad penultimam retracto, corripitur in Kametz-chatuph: ut*, וַתָּשָׁב Et reverſus es, 1. *Reg.* 13. 22. *at ſi ultima fuerit gutturalis vel* ר, *tunc in fine eſt Pathach: ut*, וַתָּגַח Et prodis, *Ezech.* 32. 2. *A* בּוֹשׁ Erubeſcere, *hic*

2 נִקּוֹמֹתָ נִקּוֹמוֹתְ
1 נִקּוֹמוֹתִי com.

plur.

3 נָקוֹמוּ com.
2 נְקוּמוֹתֶם נְקוּמוֹתֶן
1 נְקוּמוֹנוּ com.

Partic. præſens.

Plur. Sing.
m. נָקוֹם נְקוֹמִים
f. נְקוֹמָה נְקוֹמוֹת

Infinitivus.

הִקּוֹם

Imperativus.

Plur. Sing.
m. הִקּוֹם הִקּוֹמוּ
f. הִקּוֹמִי הִקּוֹמְנָה

Futurum.

fœm. *maſc.*
1 אֶקּוֹם com.
2 תִּקּוֹם תִּקּוֹמִי
3 יִקּוֹם תִּקּוֹם

2 קַמְתָּ קַמְתְּ
1 קַמְתִּי com.

plur.

3 קָמוּ com.
2 קַמְתֶּם קַמְתֶּן
1 קַמְנוּ com.

Partic. præſens.

Plur. Sing.
m. קָם קָמִים
f. קָמָה קָמוֹת

Partic. præter. Pahul.

Plur. Sing.
m. קוּם קוּמִים
f. קוּמָה קוּמוֹת

Infinitivus.

קוּם

Imperativus.

Plur. Sing.
m. קוּם קוּמוּ
f. קוּמִי קוּמְנָה

Futurum.

fœm. *maſc.*
1 אָקוּם com.
2 תָּקוּם תָּקוּמִי
3 יָקוּם תָּקוּם

Plural,

CAP. XXV.

De Conjugatione Hithpahel.

VErba hic ἀναλόγως flectuntur : ut, הִתְיַשֵּׁב. Tria excipiuntur, quæ ' commutant in ו conſonam: ut, חִתְוַסֵּר, חִתְוַדַּע, חִתְוַכַּח, à יָדַע, יָכַח, יָסַר. A יָסַר reperitur & נִוַּסְּרוּ, pro נִתְוַסְּרוּ, formâ ex Niphal & Hithpahel compoſitâ. *Futurum*, אֶתְוַדַּע *Notum faciam me*, *Numer.* 12. 6. יִתְוַכָּח *Diſceptabit*, *Mich.* 6. 2.

CAP. XXVI.

De Verbis Quieſcentibus ſecundâ radicali ו, *vel* ', *& primâ Conjugatione* KAL *&* NIPHAL.

SEcundum genus Quieſcentium Verborum eſt ex media radicali ו vel ', quæ *Quieſcentia Ajin*, id eſt, ſecundâ radicali, vulgò nominantur, & paradigma habent קוּם Surgere. Ratio conjugandi utramque formam eadem eſt, unde & unum genus flexionis tantùm conſtituunt, cujus anomalia perpetua eſt in media radicali vel quieſcente vel abjecta. Excipiuntur quæ in ה deſinunt : ea enim mediam radicalem efferunt : ut, קָוָה *Exſpectavit*, הָיָה *Fuit*, & paucula alia : ut, גָּוַע *Expiravit* : אָיַב *Inimicatus eſt*.

Præter. Niphal. *fœm.*	*maſc.*		Præter. Kal. *fœm.*	*maſc.*	
נְקוֹמָה	נָקוֹם	3	קָמָה	קָם	3
				קַמְתָּ	2

Plur.			Plur.		
com.	נוֹשַׁב	1	com.	נוֹשִׁיב	1
תּוֹשַׁבְנָה }	תּוֹשְׁבוּ	2	תּוֹשֵׁבְנָה }	תּוֹשִׁיבוּ	2
	יוֹשְׁבוּ	3		יוֹשִׁיבוּ	3

NOTÆ AD HIPHIL.

Præterit. הוֹשִׁיב) *Forma defecta,* הֵנִּיחַ Manere fecit, *Jud.* 3. 1. *& ſic in aliis Temporibus. Quandoq;* ' *exprimitur, quieſcens in Tzere: ut,* הֵיטִיב Benefecit, *Geneſ.* 12. 16.

Imperat. הוֹשֵׁב) *Ante* ה *paragog. ſemper eſt Chirek longum: ut,* הוֹשִׁיעָה Serva, *Pſal.* 12. 2. *Cum* ' *expreſſo,* הֵילִיכִי Abduc, *Exod.* 2. 9.

Futur. אוֹשִׁיב) *Plene cum* ה *Characteriſtico, quod Chaldæis frequens,* יְהוֹשִׁיעַ Servabit, *Pſalm.* 116. 6. *Promiſcuè hîc etiam in Tzere deſinunt: ut,* תּוֹרֵד Deſcendere ſines, 1. *Reg.* 2. 6. *Hinc ultima pro more corripitur in Sægol, ſi vox fiat Milhel, id eſt, penacuta: ut,* וַתּוֹשֶׁב Et collocaſti, 2. *Reg.* 17. 26. *Cum* ' *expreſſo,* תֵּיטִיב *vel* תֵּטִיב Benefacies, *Pſalm.* 49. 19. Ex Defectivis ſunt, יַצִּב, *Statuet*, Prov. 15. 25. יַנִּיחַ, *Relinquet*, Lev. 7. 15.

AD HOPHAL.

Præter. הוּשְׁבָה) *Unum hîc defectivum eſt, & præterea ex forma activa & paſſiva compoſitum,* וְהֻנִּיחָה Et collocetur, *Zach.* 11. 15.

Particip.) Defectivum eſt, מֻצָּב Erecta, Gen. 28. v. 12. מוּשֶׁבֶת) *Et in* ת, מוּדַעַת *Notum fiat, Jeſa.* 12. 5. *cum Pathach propter gutturalem.*

CAP.

Prætet. Hophal.

	maſc.	fœm.
3	הוּשַׁב	הוּשְׁבָה
2	הוּשַׁבְתָּ	הוּשַׁבְתְּ
1	הוּשַׁבְתִּי	com.

Plural.

3	הוּשְׁבוּ	com.
2	הוּשַׁבְתֶּם	הוּשַׁבְתֶּן
1	הוּשַׁבְנוּ	

Partic. præter.

	Sing.	Plur.
m.	מוּשָׁב	מוּשָׁבִים
f.	מוּשָׁבָה	מוּשָׁבוֹת

Infinitivus.

הוּשַׁב

Imperat. caret.

Futurum.

	maſc.	fœm.
1	אוּשַׁב	com.
2	תּוּשַׁב	תּוּשְׁבִי
3	יוּשַׁב	תּוּשַׁב

Præter Hiphil.

	maſc.	fœm.
3	הוֹשִׁיב	הוֹשִׁיבָה
2	הוֹשַׁבְתָּ	הוֹשַׁבְתְּ
1	הוֹשַׁבְתִּי	com.

Plural.

3	הוֹשִׁיבוּ	com.
2	הוֹשַׁבְתֶּם	הוֹשַׁבְתֶּן
1	הוֹשַׁבְנוּ	

Partic. præſens.

	Sing.	Plur.
m.	מוֹשִׁיב	מוֹשִׁיבִים
f.	מוֹשִׁיבָה	מוֹשִׁיבוֹת

Infinitivus.

הוֹשִׁיב vel הוֹשֵׁב

Imperativus.

	Sing.	Plur.
m.	הוֹשֵׁב	הוֹשִׁיבוּ
f.	הוֹשִׁיבִי	הוֹשֵׁבְנָה

Futurum.

	maſc.	fœm.
1	אוֹשִׁיב	com.
2	תּוֹשִׁיב	תּוֹשִׁיבִי
3	יוֹשִׁיב	תּוֹשִׁיב

gol, ut dictum cap. 5. *ut,* וַיֵּצֶר Et anguſtia fuit, *Gen.* 32. *v.* 7. Ex Defectivis *ſunt,* אָצוֹק *Effundam, Jeſa.* 44. 3. תִּצַּרְךָ *Exardeſces, Jeſa.* 9. 18.

AD NIPHAL.

Præter. נוֹשַׁב) *Anomalia totius conjugationis eſt in prima radicali* י *commutata in* ו*, quod in præterito & participio quieſcens eſt in Cholem, & in reliquis Temporibus mobile, propter inſerendum ipſi Dageſch:* ו *tamen quieſcens non ſemper exprimitur: ut,* נֹעַדְתִּי Conveniam, *Exod.* 29. 43. נוֹלְדוּ compoſitam habet formam ex Niphal & pyhal. נִצְּתוּ Succenſæ ſunt, *Nehem.* 1. 3.

Futurum) א formativum quandoque eſt cum Chirek, אִירַשׁ *Inopiâ premar,* Proverb. 30. v. 9. אִוָּשֵׁעַ *Servabor,* Pſal. 18. 4.

Porrò conjugationes Pihel & Pyhal analogæ ſunt, ut, יִשֵּׁב Sedere fecit, collocavit. *Particip.* מְיַשֵּׁב Collocans, *&c.*

CAP. XXIV.

De Conjugatione HIPHIL *&* HOPHAL *Quieſcentium primâ* י.

Anomalia eſt in prima radicali י commutatâ in ו, quod in *Hiphil* quieſcit in Cholem, in *Hophal* in Schurek. Attamen & hîc, ut in *Niphal,* ו quieſcens poſt Cholem, non ſemper exprimitur. Quædam in *Hiphil* immutatum retinent, ſed quieſcens in Tzere: ut, הֵיטִיב Benefecit. Chirek longum hic etiam ſæpè י abjicit, quod & cap. 15. obſervatum.

Prætec

תּוּשְׁבִי	תּוּשַׁב	2	תֵּשְׁבִי	תֵּשֵׁב	2
תּוּשַׁב	יוּשַׁב	3	תֵּשֵׁב	יֵשֵׁב	3
Plural.			Plural.		
	נוּשַׁב	1	com.	נֵשֵׁב	1
תּוּשַׁבְנָה	תּוּשְׁבוּ	2	תֵּשַׁבְנָה	תֵּשְׁבוּ	2
	יוּשְׁבוּ	3		יֵשְׁבוּ	3

NOTÆ AD KAL.

Infinit. שֶׁבֶת) *Propter mediam gutturalem duplex Pathach eſt : ut,* דַּעַת Coguoſcere, *Jerem. 9. 6. à* יָדַע. *Eadem forma & in Defectivis fuit ſuprà cap. 17. Radices ergo horum adhibito Lexico cognoſcendæ ſunt.* Sæpius tamen etiam analoga ſunt : ut, יֵשׁוֹב *Manendo*, 1. Samuel. 20. 15. יֵלֹד *Parere*, Jobi 15. 35.

Imperat. שֵׁב) *Raro & impropriè in Pathach deſinit, quod propriè ad Defectiva primâ pertinet, ut,* הַב Dato, *Prov.* 30. 15. *Cum* ה *paragogico*, ab initio eſt Scheva, רְדָה Deſcende, *Geneſ.* 45. 9. & רֵדָה 2. *Reg.* 1. 11. *ſi ſcilicet accentus ſuo loco maneat. Sic in plurali,* לְכוּ & לֵכוּ, *& in fœminino* לֵכִי.

Futur. אֵשֵׁב) *Cum* ה *paragogico*, Tzere mutatur in Scheva; אֵשְׁבָה *Eſr. 9. 3. Semel* י *expreſſum in Tzere legitur : ut,* אֵילְכָה incedam, *Mich.* 1. 8. *Aliâs quando* י *exprimitur, tum quieſcit in Chirek, & terminatio eſt in Pathach : ut,* אִישַׁן Obdormiſcam, *Pſalm.* 13. 4. *Sed & ex hac forma, interdum tollitur : ut,* יֵחַם Incileſcebat, 1. *Reg.* 1. *v.* 1. *Excipitur* יֵכל *unde hic dicitur* אוּכַל Potero, *& ſic deinceps. Accentu ablato, aut ad penultimam retracto, ultimum Tzere corripitur in Sæ-*

ſem & anomaliam pertineant, ex quibus hæc paucula, ceu ſpecialiter anomala, excipiuntur.

Præter. Hiphil.

	fœm.	*maſc.*
3	נוֹשְׁבָה	נוֹשַׁב
2	נוֹשַׁבְתְּ	נוֹשַׁבְתָּ
1		נוֹשַׁבְתִּי

Plural.

3		נוֹשְׁבוּ
2	נוֹשַׁבְתֶּן	נוֹשַׁבְתֶּם
1		נוֹשַׁבְנוּ

Partic. præſens.

	Plur.	*Sing.*
m.	נוֹשָׁבִים	נוֹשָׁב
f.	נוֹשָׁבוֹת	נוֹשָׁבָה vel נוֹשֶׁבֶת

Infinitivus.

הִוָּשֵׁב

Imperativus.

הִוָּשֵׁב הִוָּשְׁבוּ

Futurum.

	fœm.	*maſc.*
1		אִוָּשֵׁב

Præter. Kal.

Præteritum & utrumque Participium analoga ſunt.

3	יָשְׁבָה	יָשַׁב
2	יָשַׁבְתְּ	יָשַׁבְתָּ
1	&c.	יָשַׁבְתִּי

Partic. præſens.

יוֹשֵׁב &c.

Partic. præter.

יָשׁוּב &c.

Infinitivus.

שֶׁבֶת

Imperativus.

	Plur.	Sing.
m.	שְׁבוּ	שֵׁב
f.	שֵׁבְנָה	שְׁבִי

Futurum.

	fœm.	*maſc.*
1	com.	אֵשֵׁב
2		תֵּשֵׁב

NOTÆ.

Participium) מְחֹרֹנֵן Cantillans, *Pſalm*. 78. 65.

Infinitum) לְהִתְגּוֹלֵל Ad volutandum ſe, *Gen*. 43. *v*. 18. *quæ analoga ſunt, id eſt, ſine metatheſi.*

Futurum.) Aliquando eſt Pathach: ut, אֶשְׁתּוֹנָן *Acuar*, Pſalm. 73. 21. Syncopa literæ Thau: מִשּׁוֹמֵם Eccleſ. 7. 17.

CAP. XXIII.

De Verbis Quieſcentibus primâ radicali י, *& prima ipſorum Conjugatione* KAL *&* NIPHAL.

EXpoſitum eſt primum genus anomaliæ in Defectivis: *alterum ſequitur in* Quieſcentibus.

Quieſcentia Verba ſunt, quæ ex una vel altera litera quieſcente conſtant, unde diverſa in conjugando anomalia exiſtit: ſuntque *quatuor generum*, pro numero quatuor Quieſcentium literarum.

Primum eſt Verborum à י incipientium, quæ *Quieſcentia Pe Joth* vulgò appellantur, & paradigma habent יָשַׁב *Sedit*. Hæc ubi anomala ſunt, י vel abjiciunt, vel in ו commutant, aut exprimunt, ſed quieſcens. Octo excipiuntur, יָצַק, יָצַר, יָצַת, יָקַף, יָנַח, יָצַב, יָצַג, יָצַע, quæ certis temporibus & conjugationibus literam י abjectam, per Dages compenſant more Defectivorum primâ נ. Hinc vulgò ex illis genus conſtitutum, quod vocant *Defectiva Pe Joth*. At genus conſtituere non poſſunt, cùm reliqua omnia à י incipientia, ad Quieſcentium claſ-

AD HOPHAL.

Præter. הוּסַב) *Pro Schurek ſæpè eſt Kibbutz, & id per totam conjugationem.*

Partic. præter.) *Præſens omiſſum eſt, quia inuſitatum. Eſſet autem* הוּסָב.

CAP. XX.

De Conjugatione HITHPAHEL *Defectivorum ſecundâ.*

HÆc ad formam *Pihel* ſimpliciter aſſumit ſyllabam הִת. Fit autem in hoc paradigmate metatheſis literæ primæ radicalis & literæ characteriſticæ ת, de qua figura initio cap. 16. dictum.

Præteritum.

הִסְתּוֹבֵב	הִסְתּוֹבְבָה
הִסְתּוֹבַבְתָּ	&c.

Participium.

מִסְתּוֹבֵב	&c,

Infinitivus.

הִסְתּוֹבֵב

Imperativus.

הִסְתּוֹבֵב	הִסְתּוֹבְבוּ &c.

Futurum.

אֶסְתּוֹבֵב	
תִּסְתּוֹבֵב	&c.

NOTÆ

Futurum,			Futurum,		
fœm.	*maſc.*		*fœm.*	*maſc.*	
com.	אוּסַב	1	com.	אָסֵב	1
תּוּסַבִּי	תּוּסַב	2	תָּסֵבִּי	תָּסֵב	2
תּוּסַב	יוּסַב	3	תָּסֵב	יָסֵב	3
Plural.			Plural.		
com.	נוּסַב	1	com.	נָסֵב	1
תּוּסַבֶּינָה	תּוּסַבּוּ	2	תְּסִבֶּינָה	תָּסֵבּוּ	2
	יוּסַבּוּ	3		יָסֵבּוּ	3

NOTÆ AD HIPHIL.

Præterit. הֵסֵב) *Characteriſtica* ה *hic, ut & in formâ paſſivâ, notatur cum vocali longa, eâdem ratione, ut* נ *in Conjugatione* Niphal: *Tzere autem ejus manet vel mutatur, ut Kametz ibidem in* Niphal. *Pro ultimo Tzere non rarò eſt Pathach,* maximè ante gutturalem, הֵסַבּוּ. הֵמַר, הֵחַשׁ, הֵקַל) *Ex terminatione Pathach,* הֵסַבּוּ Circumduxerunt, 1. *Sam.* 5. 10.

Partic. מֵסֵב) *Ex terminatione Pathach,* מֵצַל Umbram faciens, *Ezech.* 31. 2.

Infinit. הָסֵב) ה *cum Kametz ad differentiam Præteriti.* Et hic quoque ſæpius eſt terminatio Pathach.

Futur. אָסֵב) *Characteriſticæ ſunt cum vocali longâ, eadem ratione, ut ſuprà ad Præteritum* Niphal *notatum eſt. Reſolvitur tamen quandoq; in vocalem brevem, quod & ſuprà ad Futurum Kal obſervatum: ut,* וַיַּסֵּב Et circumduxit, *Exod.* 13. 18. *Accentu ad penultimam retracto, Tzere corripitur in Sægol, ut & in ſuperioribus aliquoties explicatum;* וַיָּגֶל Et devolvit, *Geneſ.* 24. 10.

CAP. XXI.

De HIPHIL & HOPHAL *defectivorum ſecundâ.*

Nomalia in principio capitis 19. explicata eſt.

Præter. Hophal.

	fœm.	*maſc.*
3	הוּסַבָּה	הוּסַב
2	הוּסַבּוֹת	הוּסַבּוֹתָ
1	com.	הוּסַבּוֹתִי

Plural.

3	com.	הוּסַבּוּ
2	הוּסַבּוֹתֶן	הוּסַבּוֹתֶם
1	com.	הוּסַבּוֹנוּ

Partic. præter.

	Plur.	*Sing.*
m.	מוּסַבִּים	מוּסָב
f.	מוּסַבּוֹת	מוּסַבָּה

Infinitum.

הוּסַב

Imperativ. caret.

Præter. Hiphil.

	fœm.	*maſc.*
3	הֵסַבָּה	הֵסֵב
2	הֲסִבּוֹת	הֲסִבּוֹתָ
1	com.	הֲסִבּוֹתִי

Plural.

3	com.	הֵסַבּוּ
2	הֲסִבּוֹתֶן	הֲסִבּוֹתֶם
1	com.	הֲסִבּוֹנוּ

Partic. præſens.

	Plur.	*Sing.*
m.	מְסִבִּים	מֵסֵב
f.	מְסִבּוֹת	מְסִבָּה

Infinitivus.

הָסֵב

Imperativus.

	Plur.	*Sing.*
m.	הָסֵבּוּ	הָסֵב
f.	הֲסִבֶּינָה	הָסֵבִּי

Futu-

Cap. XX.

De Conjugatione Pihel & Pyhal Defectivorum ſecundâ.

Hic verba plerunque analoga ſunt. At ſæpiſſimè Cholem habent ab initio, loco Chirek & Dages: ut, סֹבֵב pro סִבֵּב.

Præter. Pyhal.			Præter. Pihel.		
fœm.	*maſc.*		*fœm.*	*maſc.*	
סֹבְבָה	סֹבַב	3	סֹבְבָה	סֹבֵב	3
סֹבַבְתְּ	סֹבַבְתָּ	2	סֹבַבְתְּ	סֹבַבְתָּ	2
&c.	סֹבַבְתִּי	1	&c.	סֹבַבְתִּי	1

Part. præt. ſive Pahul.

מְסֹבָב

Partic. præſens.

מְסֹבֵב מְסֹבְבִים

מְסֹבֶבָה מְסֹבְבוֹת

Infinitivus.

סֹבַב

Infinitum.

סֹבֵב

Imperat. caret.

Imperativus.

&c. סֹבֵב

Futurum.

אֲסֹבַב

Futurum.

&c. אֲסֹבֵב

NOTÆ.

Quædam primam radicalem geminant, & ſecundæ ac tertiæ interponunt: ut, גִלְגֵל *à* גָּלַל, *quorum conjugandi ratio analoga eſt, ut ſupra cap. 14. ad Præteritum* Pihel *dictum eſt.*

vocalem brevem & Dageſch reſolvitur: ut, אָקֹּב Maledicam, *Num.* 23.8. *Si accentus ad penultimam recedat, tum Cholem ultimæ ſyllabæ corripitur in Kametz-chatuph: ut*, וַיָּסָב Et circumivit, *Jud.* 11. 18. *Rarò Schurek habent, quia ea terminatio Quieſcentium ſecundâ propria eſt: ut*, יָשׁוּד Vaſtabit, *Pſal.* 91. 6.

AD NIPHAL.

Præterit. נָסַב) *Characteriſtica* נ *neceſſariò cum vocali longa notatur: Chirek enim ſequente Scheva, ut in* נִפְקַד, *habere nequit, quia præponitur voci monoſyllabæ; neq; poſt Chirek eſſe poteſt Dageſch, quia fieret confuſio cum Verbis Defectivis primâ* נ. *Kametz autem ſub* נ *manet, quando accentus ſuo loco manet, in tertiis perſonis; ejus autem ſede mutatâ, tranſit in Scheva, ut in reliquis perſonis. Porrò ante* ח *ſervat communem vocalem Chirek: ut*, נִחַר Exſiccatur, *Pſal.* 69. 8. *Quandoq; etiam in Cholem vel Tzere deſinunt, ſed rariùs: inde* וְנָגֹלוּ Et convolventur, *Jeſ.* 34. 4.

Participium נָסָב) *Et in Tzere*, וְנָמֵס Et liqueſcens, 1. *Sam.* 15. 9.

Infinitiv. הִסּוֹב) *Et in Tzere*, הִמֵּס Liqueſcendo, 2. *Sam.* 17. *v.* 10. *Primâ gutturali.* הֵחֵל Prophanari, *Ezech.* 20. 9.

Futurum אֶסַּב) *Dageſch ex prima gutturali excidit:* וָאֵחַל Et prophanor, *Ezech.* 22. 26. *Sic cum* ה *paragogico* אֵחַתָּה Terrear, *Jerem.* 17. 18. *Terminatio Cholem & Tzere hic etiam locum habent.*

Plur.	Sing.		Plur.	Sing.	
Imperativus.			**Imperativus.**		
הַסֵבּוּ	הָסֵב	*m.*	סֹבּוּ	סוֹב	*m.*
הַסְבֶּינָה	הָסֵבִּי	*f.*	סְבֶּינָה	סוֹבִּי	*f.*
Futurum,			**Futurum.**		
fœm.	*maſc.*		*fœm.*	*maſc.*	
com.	אָסֵב	1	com.	אָסוּב	1
תָּסֵבִּי	תָּסֵב	2	תָּסֹבִּי	תָּסוּב	2
תָּסֵב	יָסֵב	3	תָּסוּב	יָסוּב	3
Plural.			**Plural.**		
	נָסֵב	1	com.	נָסוּב	1
תְּסֻבֶּינָה }	תָּסֵבּוּ	2	תְּסֻבֶּינָה }	תָּסֹבּוּ	2
	יָסֵבּוּ	3		יָסֹבּוּ	3

NOTÆ AD KAL.

Præterit. סַבֹּרָה) *Accentus eſt in penultima ob factam contractionem, & ſic in plurali* סַבּוּ. *Sæpiùs perfecta ſunt.*

Infinit. סוֹב) *Integrè* סְבוֹב, *quod legitur Num.* 21. *v.* 4. *Accentu ablato, ſive ſequente Makkaph, Cholem corripitur in Kametzchatuph, ut dictum cap.* 5. *ut,* בָּרָן In cantando, *Job.*38.7.

Imperat. סֹבּוּ) *Sine Dageſch propter* ר, אֹרוּ Maledicite, *Jud.*5.23. *ab* אָרַר. *Quandoq; accentus ad ultimam deſcendit, & tunc Cholem corripitur in Kametzchatuph: ut,* רָנּוּ Cantate, *Jeſa.* 44.23. *Et ſic in fœmino,* רָנִּי Cane, *Zachar.* 2. 10.

Futur. אָסוּב) *Kametz ſub formativis non raró in vocalem*

ALterum genus defectivorum, eſt Verborum ſecundam radicalem geminantium, quæ per defectum ſecundæ radicalis in monoſyllaba contracta, deficientem per Dageſch forte, cùm vox à fine creſcit, compenſant. Hæc à forma integra vocantur vulgò *Geminantia* ſive *Duplicantia Ajin*, id eſt, ſecundam radicalem : at à forma defecta, quæ hìc conſideratur, *Defectiva* dici debent. Paradigma habent סָבַב *Circuivit*, quod contractè ſive defectè dicitur סַב.

Præter. Niphal.

	fœm.	*maſc.*
3	נָסַבָּה	נָסַב
2	נְסַבּוֹת	נְסַבּוֹתָ
1	com.	נְסַבּוֹתִי

Plural.

3	com.	נָסַבּוּ
2	נְסַבּוֹתֶן	נְסַבּוֹתֶם
1	com.	נְסַבּוֹנוּ

Partic. præſens.

	Plur.	*Sing.*
m.	נְסַבִּים	נָסַב
f.	נְסַבּוֹת	נְסַבָּה

Infinitum.

הִסּוֹב

Præter. Kal.

	fœm.	*maſc.*
3	סַבָּה	סַב
2	סַבּוֹת	סַבּוֹתָ
1	com.	סַבּוֹתִי

Plural.

3		סַבּוּ
2	סַבּוֹתֶן	סַבּוֹתֶם
1	com.	סַבּוֹנוּ

Participium utrumque analogum eſt : ut סֹבֵב, סָבוּב.

Infinitum.

סוֹב

Impera-

Futurum.

fœm.	maſc.	
com.	אֻגַּשׁ	1
תֻּגְּשִׁי	תֻּגַּשׁ	2
תֻּגַּשׁ	יֻגַּשׁ	3
Plural.		
com.	נֻגַּשׁ	1
תֻּגַּשְׁנָה	תֻּגְּשׁוּ	2
	יֻגְּשׁוּ	3

Futurum.

fœm.	maſc.	
com.	אַגִּישׁ	1
תַּגִּישִׁי	תַּגִּישׁ	2
תַּגִּישׁ	יַגִּישׁ	3
Plural.		
com.	נַגִּישׁ	1
תַּגֵּשְׁנָה	תַּגִּישׁוּ	2
	יַגִּישׁוּ	3

NOTÆ AD HIPHIL.

Partic. מַגִּישָׁה) *In* ת, מַשֶּׂגֶת Aſſequatur, *Levit.* 41. 21.

Imperat. הַגֵּשׁ) *Accedente* ה *paragogico pro Tzere ſemper eſt Chirek: ut,* הַגִּישָׁה Admove; *Gen.* 27. 25.

Futur. אַגִּישׁ) *Et in Tzere: ut,* תַּפֵּל Cadere finito, *Eſth.* 6.10. *Si tertia ſit gutturalis* ח *vel* ע, *tum craſſis ſit: ut,* יַסַּע Proficiſci facit, *Pſal.* 78. 26. *pro* יַסִּיעַ.

AD HOPHAL.

Pro Kametzchatuph hic ferè ſemper uſurpatur Kibbutz.

Participium præſens inuſitatum eſt.

CAP. XIX.

De Defectivis ſecundâ radicali, & prima ipſorum Conjugatione KAL *&* NIPHAL.

Alterum

CAP. XIIX.

De Conjugatione HIPHIL *& ejus forma paſſiva* HOPHAL.

ANomalia utriuſque formæ eſt in prima radicali deficiente, & per dageſch compenſatâ.

Prætet. Hophal.

	fœm.	*maſc.*
3	הֻגְּשָׁה	הֻגַּשׁ
2	הֻגַּשְׁתְּ	הֻגַּשְׁתָּ
1	com.	חֻגַּשְׁתִּי

Plural.

3	com.	הֻגְּשׁוּ
2	הֻגַּשְׁתֶּן	חֻגַּשְׁתֶּם
1	com.	הֻגַּשְׁנוּ

Partic. præter.

	Plur.	*Sing.*
m.	מֻגָּשִׁים	מֻגָּשׁ
f.	מֻגָּשׁוֹת	מֻגָּשָׁה

Infinitum.

הֻגֵּשׁ

Imperat. caret.

Præter Hiphil.

	fœm.	*maſc.*
3	הִגִּישָׁה	הִגִּישׁ
2	הִגַּשְׁתְּ	הִגַּשְׁתָּ
1	com.	הִגַּשְׁתִּי

Plural.

3	com.	הִגִּישׁוּ
2	הִגַּשְׁתֶּן	הִגַּשְׁתֶּם
1	com.	הִגַּשְׁנוּ

Partic. præſens.

	Plur.	*Sing.*
m.	מַגִּישִׁים	מַגִּישׁ
f.	מַגִּישׁוֹת	מַגִּישָׁה *vel* מַגֶּשֶׁת

Infinitivus.

הַגִּישׁ vel חַגֵּשׁ

Imperativus.

Plur.	*Sing.*
הַגִּישׁוּ	הַגֵּשׁ
הַגֵּשְׁנָה	הַגִּישִׁי

Futu-

videbitur. Propter gutturalem eſt duplex Pathach : ut, לְפַתֵּחַ Ad ſufflandum, Ezech. 22. 20. *à* נָפַח. *Sic à* לָקַח *dicitur* קַחַת Accipere. *At à* נָתַן *contractè & ſpeciali anomaliâ dicitur* תֵּת Dare, *pro* תֶּנֶת : quandoque tamen etiam regulariter, נְתֹן, נָתוֹן : ut & aliâs. *Pleraq; Verba hîc analoga ſunt.*

Imperat. גַּשׁ) *Cum* ה *paragogico,* גְּשָׁה Accede, *Geneſ.* 27. 21. *A* לָקַח *eſt* קַח, *& perfectè* לְקַח Accipe: *à* נָתַן *eſt* תֵּן *&* תְּנָה Da, *Geneſ.* 30. 26. *cum* ה *paragogico.*

Futur. אֶגַּשׁ) *Terminatio Cholem hîc etiam uſitata eſt : ut,* יִבּוֹל Marceſcet, *Pſalm.* 1. 3. *Cum* ה *paragog.* אֶצְּרָה Cuſtodiam, *Pſal.* 119. 115. *A* לָקַח *eſt* אֶקַּח Accipiam. *A* נָתַן *dicitur* אֶתֵּן Dabo.

AD NIPHAL.

Præterit. נִגַּשׁ) *Dageſch ex gutturali ferè ſine compenſatione excidit : ut,* נִחַם Conſolationem cepit, 2. *Sam.* 13. *v.* 39. *A* לָקַח *hîc regulariter dicitur* נִלְקַח Capta eſt, 1. *Sam.* 4. 22. *Prima radicalis etiam quandoq; manet.*

Particip. נִגָּשׁ) *In* ת, נִתֶּכֶת Effuſa eſt, *Jer.* 7. *v.* 20. נִדַּחַת Depulſa, *Ezech.* 34. 4.

Infinit. הִנָּגֵשׁ) *Unum ab analogia excipitur,* נִגּוֹף Cædendo, *Jud.* 20. 39. *cui ſimile, quod ſuprà cap.* 13. *ad Infinitum Niphal notatum eſt.*

Porrò formæ PIHEL PYHAL & HITHPAHEL, *analogæ ſunt, unde ſpecialem doctrinam hîc non requirunt. Nam in* Pihel *eſt* נִגֵּשׁ, *in* Pyhal. נֻגַּשׁ, *in* Hithpahel הִתְנַגֵּשׁ *quæ juxta paradigma* פָּקַד *regulariter flectuntur.*

CAP.

נִגָּשׁוֹת	vel נִגְּשָׁה / נִגֶּשֶׁת	*f.*

Infinit.

הִנָּגֵשׁ

Imperativus.

Plur.	*Sing.*	
הִנָּגְשׁוּ	הִנָּגֵשׁ	*m.*
הִנָּגַשְׁנָה	הִנָּגְשִׁי	*f*

Futurum.

com.		
	אֶנָּגֵשׁ	1
תִּנָּגְשִׁי	תִּנָּגֵשׁ	2
תִּנָּגֵשׁ	יִנָּגֵשׁ	3

plur.

	נִנָּגֵשׁ	3
תִּנָּגַשְׁנָה	תִּנָּגְשׁוּ	2
	יִנָּגְשׁוּ	1

נוֹגְשׁוֹת	vel נוֹגְשָׁה / נוֹגֶשֶׁת	*f.*

Partic. præt. Pahul.

Plur.	*Sing.*	
נְגוּשִׁים	נָגוּשׁ	*m*
נְגוּשׁוֹת	נְגוּשָׁה	*f.*

Infinitum.

גֶּשֶׁת

Imperat.

Plur.	*Sing.*	
גְּשׁוּ	גַּשׁ	*m.*
גַּשְׁנָה	גְּשִׁי	*f.*

Futurum.

fœm.	*maſc.*	
	אֶגַּשׁ	1
תִּגְּשִׁי	תִּגַּשׁ	2
תִּגַּשׁ	יִגַּשׁ	3

Plur.

	נִגַּשׁ	1
תִּגַּשְׁנָה	תִּגְּשׁוּ	2
	יִגְּשׁוּ	3

NOTÆ AD KAL.

Infinit. גֶּשֶׁת) *Prima radic. hic & in Imper. abjicitur, ſine compenſatione per dageſch forte, cum vox ab initio non creſcat, ut dageſch audiri poſſit.* ת *in fine quaſi formativum eſt, ut & in aliis Verbis, ſicut in ſequentibus videb.*

EXplicata eſt Conjugationum analogia: anomalia ſequitur, cujus genera duo ſunt, unum literæ quieſcentis, unde *Quieſcentia* appellantur.

Defectiva ſunt, quæ literam deficientem per Dageſch forte, quando id forma vocis patitur, compenſant: ſuntque duorum generum. *Primam*, Verborum à litera נ incipientium, quæ literam נ deficientem, cùm vox ab initio creſcit, per Dageſch forte compenſant. Hinc Defectiva *Pe Nun* vulgò appellantur, & paradigma habent נָגַשׁ *Acceſſit*. Unicum Verbum לָקַח horum anomaliam imitatur. Vulgò etiam ponitur genus Verborum *Defectivorum Pe Joth*, quæ vide infrà cap. 23. Porrò Præteritum & utrumque Partic. in *Kal*, item Infinit. Imper. & Futurum *Niphal* regulariter flectuntur.

Præter. Niphal.			Præter. Kal.		
fœm.	*maſc.*		*fœm.*	*maſc.*	
נִגְּשָׁה	נִגַּשׁ	3	נָגְשָׁה	נָגַשׁ	3
נִגַּשְׁתְּ	נִגַּשְׁתָּ	2	נָגַשְׁתְּ	נָגַשְׁתָּ	2
com.	נִגַּשְׁתִּי	1	com.	נָגַשְׁתִּי	1
Plur.			Plur.		
com.	נִגְּשׁוּ	3	com.	נָגְשׁוּ	3
נִגַּשְׁתֶּן	נִגַּשְׁתֶּם	2	נְגַשְׁתֶּן	נְגַשְׁתֶּם	2
com.	נִגַּשְׁנוּ	1	com.	נָגַשְׁנוּ	1
Partic. præſens Ben.			Partic. præſens.		
Plur.	*Sing.*		*Plur.*	*Sing.*	
נִגָּשִׁים	נִגָּשׁ	*m.*	נֹגְשִׁים	נֹגֵשׁ	*m.*

Plur.

	נתפקד	1
תתפקדנה }	תתפקדו	2
	יתפקדו	3

N O T Æ.

Præterit. התפקד) *Ejecto Dageſch, Pathach mutatur in Kametz;* התברך Benedicat ſibi, Deut. 29. 9. *Sæpè & in Pathach deſinunt: ut,* התחזק Roboravit ſe, 2. Paralip. 13. 7. Formam ex Niphal & Hithpahel mixtam habet ונכפר *Expiabitur, Deut.* 21. 8. התפקדו) *Hinc ſunt ex Verbis quatuor literarum,* התמהמהו Cunctantur, התגלגלו Devolvunt ſe.

Particip. מתפקד) *Cum literæ* ת *ſyncopa,* מטהר Mundans ſe, Levit. 14. 7. *pro* מתטהר. *Ex verbis quatuor literarum,* מתמהמה Cunctans, 2. Sam. 15. 28.

Infinitum התפקד) *Dageſch excidente,* להתפאר Ad gloriandum, Jeſa. 60. 21.

Imperat. התפקד) *Et in Pathach, ut in Præterito,* התחזק Roborate, 1. Reg. 20. 22.

Futurum אתפקד) *Et in Pathach aliquando, ut in Imperat. Cum* ה *paragogico,* אתהלכה Ambulabo, Pſal. 119. 45. *ut in infinito Pihel.* Cum metatheſi literæ Thau, אשתמר Cavebo mihi, *Pſal.* 18. 24.

Cap. XVII.

De Defectivis primâ radicali נ, *& primâ ipſorum Conjugatione* Kal *&* Niphal.

Expli-

Præteritum.

fœm.	*maſc.*	
הִתְפַּקְּדָה	הִתְפַּקֵּד	3
הִתְפַּקַּדְתְּ	הִתְפַּקַּדְתָּ	2
	הִתְפַּקַּדְתִּי	1

Plural.

	הִתְפַּקְּדוּ	3
הִתְפַּקַּדְתֶּן	הִתְפַּקַּדְתֶּם	2
	הִתְפַּקַּדְנוּ	1

Participium.

plur.	*ſing.*	
מִתְפַּקְּדִים	מִתְפַּקֵּד	*m.*
מִתְפַּקְּדוֹת	מִתְפַּקְּדָה vel מִתְפַּקֶּדֶת	*f.*

Infinitum.

הִתְפַּקֵּד

Imperat.

plur.	*ſing.*	
הִתְפַּקְּדוּ	הִתְפַּקֵּד	
הִתְפַּקֵּדְנָה	הִתְפַּקְּדִי	*f.*

Futurum.

fœm.	*maſc.*	
	אֶתְפַּקֵּד	1
תִּתְפַּקְּדִי	תִּתְפַּקֵּד	2
תִּתְפַּקֵּד	יִתְפַּקֵּד	3

ma gutturalis habet Catephkametz loco Scheva : ut, הָחֳרָבָה Vaſtata eſt, *Ezech. 26. 2. & ſic in aliis temporibus.*

Cap. XVI.

De Conjugatione Hithpahel.

Conjugatio quarta eſt, cujus character eſt ſyllaba הִת thematì præfixa. Thema autem ipſum effertur cum Pathach & Tzere, & habet Dageſch iu media radicali, quaſi ex Infinito Pihel deductum: ut, הִתְפַּקֵּד *Seipſum præfecit ad viſitandum vel recenſendum: Recenſitus fuit.* Dageſch hìc ſe habet ut in Pihel. Significatio communiter eſt reciproca: quandoque frequentativa: ut, הִתְהַלֵּךְ *Itavit:* quædam in Kal inuſitata, hìc ſimplicem τῦ Kal ſignificationem obtinent: ut, הִתְחַנֵּן *Supplicavit.*

Syllabæ characteriſticæ accidit *Syncopa* vel *Metatheſis.*

Syncopa, cùm vel litera ה vel litera ת excidit, ה in Participio & Futuro, propter accedentes formativas iſtorum Temporum: ut, מִתְפַּקֵּד pro מְהִתְפַּקֵּד. Literâ ת, quando ea euphoniæ causâ in primam radicalem contrahitur per Dageſch: ut, תִּטַּהֲרוּ pro תִּתְטַהֲרוּ.

Metatheſis fit literæ ת, quando prima radicalis eſt זסצש: tum enim illis poſtponitur ac præterea poſt ז mutatur in ד, & poſt צ in ט: ut, הִשְׁתַּבַּח *Laudavit ſe,* הִצְטַדֵּק *Juſtificavit ſe,* הִזְדַּמֵּן *Præparavit ſe.*

Præter-

תֻּפְקְדִי	תֻּפְקַד	תַּפְקִידִי	תַּפְקִיד	2
תֻּפְקַד	יֻפְקַד	תַּפְקִיד	יַפְקִיד	3
	Plur.		*Plur.*	
	יֻפְקַד		נַפְקִיד	1
תֻּפְקַדְנָה	תֻּפְקְדוּ	תַּפְקֵדְנָה	תַּפְקִידוּ	2
	יֻפְקְדוּ		יַפְקִידוּ	3

NOTÆ HIPHIL.

Præteritum הִפְקִיד) *Primâ gutturali,* ה *eſt cum Segol: ut,* הֶאֱמִין Credidit, הֶעְלִים Abſcondit, הִפְקַדְתָּ) *Tertia radicalis* ת *ſyncopen patitur: ut,* הִשְׁבַּתָּ Ceſſare feciſti *pro* הִשְׁבַּתְתָּ. *Vide ſuprà ad Præt. Kal.*

Partic. מַפְקִיד) ה *characteriſticum conjugationis eliditur per characteriſticam temporis, ut ſuprà in Infin. Niphal: ut,* מַפְקִיד *pro* מְהַפְקִיד. *Item in Futuro.*

Infinitiv. הַפְקִיד) ה *cum Pathach ad differentiam Præteriti. Terminatio Chirek rarior: frequens in Tzere. At cum ſervilibus* בכלם, *ſemper eſt in Chirek.*

Imperat. הַפְקֵד) *Cum* ה *paragogicô ſemper eſt in Chirek in penultima: ut,* הַפְקִידָה.

Futur. אַפְקִיד) *Et in Tzere, ut in Infin. & Imp. Ex incipientibus ab* א, *pauca quædam illud amittunt: ut,* אָזִין *pro* אַאֲזִין Auſcultabo, אֹסִיף Colligam, *pro* אַאֲסִיף: *Sic* יַהֵל Tentorium figet, *Jeſ.* 13. 20. *pro* יַאֲהֵל.

AD HOPHAL.

Præter. הָפְקַד) *Forma paſſiva per Kametz chatuph potiſſimum ab Activa diſcernitur. Euphoniæ tamen causâ ſæpè pro eo eſt Kibbutz: ut,* הֻשְׁלַךְ Projectus fuit. *Pri-*

plex à Verbis neutris deducta. Chirek longum hîc ſæpè defectivè ſcribitur, י abjecto.

Præter. Hophal.

	maſc.	*fœm.*
3	הָפְקַד	הָפְקְדָה
2	הָפְקַדְתָּ	הָפְקַדְתְּ
1	הָפְקַדְתִּי	

Plur.

3	הָפְקְדוּ	
2	הָפְקַדְתֶּם	הָפְקַדְתֶּן
1	הָפְקַדְנוּ	

Part. præt. ſive Pahul.

	Sing.	*Plur.*
	מָפְקָד	מָפְקָדִים
f.	מָפְקָדָה vel מָפְקֶדֶת	מָפְקָדוֹת

Infinit.

הָפְקֵד

Imperat. caret.

Futurum.

Sing.

com. אָפְקַד

Præter. Hiphil.

	maſc.	*fœm.*
3	הִפְקִיד	הִפְקִידָה
2	הִפְקַדְתָּ	הִפְקַדְתְּ
1	הִפְקַדְתִּי	

Plur.

3	הִפְקִידוּ	
2	הִפְקַדְתֶּם	הִפְקַדְתֶּן
1	הִפְקַדְנוּ	

Partic. præſens.

	Sing.	*Plur.*
m.	מַפְקִיד	מַפְקִידִים
f.	מַפְקִידָה v. מַפְקֶדֶת	מַפְקִידוֹת

Infinit.

הַפְקִיד vel הַפְקֵד

Imperat.

Sing.	*Plur.*
הַפְקֵד	הַפְקִידוּ
הַפְקִידִי	הַפְקֵדְנָה

Futurum.

Sing.

com. 1 אַפְקִיד

2 תַּפְקִיד

Partic. מְפֻקָּר) Excidente Dageſch, loco Pathach eſt Kametz: ut, מְבֹרָךְ *Benedictus, Proverb.* 27. 14. Ex verbis quadratis; מְכַרְכֵּר *Saltans*, 2. *Sam.* 6. 14. מְכַלְכֵּל *Suſtinens, Malach.* 3. 2.

Infin. פַּקֵּר) Ablato accentu corripitur Tzere in Sægol: ut, וְדַבֶּר אָוֶן *Et loqui vanitatem, Jeſa.* 58. *v.* 9. Cum ה paragogico mutatur Tzere in Scheva: ut, זַמְּרָה *Pſallere, Pſal.* 147. 1. Ejecto Dageſch, הָרֵס *Deſtruendo, Exod.* 24. 23. *Sic in Imperativo & Futuro.*

A D P Y H A L.

Præterit. פֻּקַּר) Ejecto Dageſch propter gutturalem vel Reſch, loco Kybbutz eſt Cholem: ut, הֹרַג *Occiſus fuit, Jeſa.* 27. 7. Verbum quatuor literarum, אֻמְלַל *Elanguit, Hoſea* 4. 3.

Partic. præſens) *Rariſſimè uſurpatur.*

Partic. præterit.) Ejecto Dageſch, מְבֹרָךְ *Benedictum, Pſal.* 113. 2. *Sic in Futuro.*

Cap. XVI.

De Conjugatione Hiphil & ejus Paſſiva Hophal.

Tertia Conjugatio eſt, cujus Character eſt litera ה themati in utraque forma præfixa, in activa forma cum Chirek, & dicitur *Hiphil*: ut, הִפְקִיד Viſitare fecit, id eſt, præfecit, præpoſuit ad viſitandum alios; in paſſiva forma cum Kametz-chatuph, & dicitur *Hophal*: ut, הָפְקַד *Viſitatus fuit.* Significatio in forma activa eſt vel intenſior, ex activis ſuperiorum conjugationum nata, vel ſim-

particip. præter. Pahul.

מְפֻקָּדִים	מְפֻקָּד	*m.*
מְפֻקָּדוֹת	מְפֻקָּדָה vel מְפֻקֶּדֶת	*f.*

Infinitum.

פֻּקּוֹד.

Imperativ. caret.

Futurum.

Sing.

fœm.	*maſc.*	
com.	אֲפֻקַּד	1
תְּפֻקְּדוּ	תְּפֻקַּד	2
תְּפֻקַּד	יְפֻקַּד	3

Plural.

com.	נְפֻקַּד	1
תְּפֻקַּדְנָה	תְּפֻקְּדוּ	2
	יְפֻקְּדוּ	3

Infinitum.

פַּקֵּר

Imperat.

Plur.	Sing.	
פַּקְּדוּ	פַּקֵּד	*m.*
פַּקֵּדְנָה	פַּקְּדִי	*f.*

Futurum,

Sing.

fœm.	*maſc.*	
com.	אֲפַקֵּד	1
תְּפַקְּדִי	תְּפַקֵּד	2
תְּפַקֵּד	יְפַקֵּד	3

Plural.

com.	נְפַקֵּד	1
תְּפַקֵּדְנָה	תְּפַקְּדוּ	2
	יְפַקְּדוּ	3

NOTÆ AD PIHEL.

Præterit. פִּקֵּד) Et in Pathach, אִבַּד *Perdidit*, 2. *Regum*. 21. 3. Dageſch excidens per Tzere ferè compenſatur: ut, בֵּרֵךְ *Benedixit.* Ad hanc conjugationem etiam pertinent Verba quædam quatuor literarum: nt, קִלְקֵל *Terſit*, *Ezech.* 21. 21. קִלְקַלְתָּ. Quædam item pauca, quæ loco Dageſch habent Cholem, ut, זוֹרֵם, שׁוֹפֵט, לוֹשֵׁן, שֹׁרֵשׁ. *Tria ſæpiùs in Segol deſinunt*, דִּבֶּר, כִּבֶּס, כִּפֶּר.

Partic.

CAP. XIV.

De Conjugatione ſecunda Pihel, & ejus paſſiva Pyhal.

CONjugatio ſecunda eſt, cujus Character eſt Dageſch forte in ſecunda radicali, & in activa forma dicitur *Pihel*, in paſſiva *Pyhal*, quam vocalis Kibbutz Potiſſimùm ab activa diſcernit. Dages tamen ex litera Schevata non rarò excidit, aliâs per vocalem longam ferè compenſatur, quandoque non.

Præter. Pyhal.

	Sing.		
fœm.	*maſc.*		
פֻּקְּדָה	פֻּקַּד	3	
פֻּקַּדְתְּ	פֻּקַּדְתָּ	2	
com.	פֻּקַּדְתִּי	1	
	Plural.		
com.	פֻּקְּדוּ	3	
פֻּקַּדְתֶּן	פֻּקַּדְתֶּם	2	
com.	פֻּקַּדְנוּ	1	

Partic. præſens. Ben.

Plur.	Sing.	
פֻּקָּדִים	פֻּקָּד	*m.*
פֻּקָּדוֹת	פֻּקָּדָה	*f.*

Præter. Pihel.

	Sing.	
fœm.	*maſc.*	
פִּקְּדָה	פִּקֵּד	3
פִּקַּדְתְּ	פִּקַּדְתָּ	2
com.	פִּקַּדְתִּי	1
	Plural.	
com.	פִּקְּדוּ	3
פִּקַּדְתֶּן	פִּקַּדְתֶּם	2
com.	פִּקַּדְנוּ	1

Partic. præſ. Benoni,

Plur.	Sing.	
מְפַקְּדִים	מְפַקֵּד	*m.*
מְפַקְּדוֹת	מְפַקְּדָה vel מְפַקֶּדֶת	*f.*

in Sægol, juxta communem doctrinam cap. 4. propoſitam. Cum ה paragogico Cholem & Pathach mutantur in Scheva, ut, אֶשְׁמְרָה *Cuſtodiam, Pſalm. 39. 2. Sic in prima plurali. Syncopa eſt in* תִּשְׁכֹּנָּה *Habitabunt, Ezech. 17. v. 23. ut in præterito plurali.*

Ex incipientibus ab א, quædam habent illud quieſcens in Cholem, expreſsè vel occultè ac ſæpè præterea in Tzére deſinunt: ut, אֹכַל תֹּאכַל *Comedam, Comedes :* תֹּאסֵף *recipies, Pſalm.* 104. 29. Hoc Tzere corripitur in Sægol, ſi accentus ad penultimam ſit retractus, ut ſuprà cap. 5. dictum : ut, וַיֹּאמֶר *Et dixit, Geneſ.* 1. 6. *Hæc verba vulgò* Quieſcentia pe Aleph, *id eſt, primâ radicali* א *appellantur. Sed ſpecialem, non generalem habent anomaliam.*

A D N I P H A L.

Infinitivus. הִפָּקֵד) *Propria hìc & in Imperativo eſt formativa litera* ה, *cujus causâ characteriſtica conjugationis abjicitur, ne duæ formativæ concurrant. Idem fit in Futuro. Et omninò* Characteriſtica Temporis excludit characteriſticam conjugationis. Primâ gutturali, ſub ה eſt Tzere, ad compenſationem ejecti Dageſch, ut הֵאָסֵף *Aggregari, Num.* 12. 15. *Sic in Imperativo & Futuro.* Eſt etiam aliquando terminatio Cholem, ut הֵאָכֹל *Comedendo, Levit.* 7. 18. *Pauca quædam Characteriſticum Nun ſervant, ac deſinunt in Cholem ex formâ Kal : ut,* נִכְסֹף *Deſiderando, Gen.* 31. 30.

Futurum. תִּפָּקַדְנָה) *Pro Tzere ſæpiùs eſt Pathach : ut,* תֵּאָכַלְנָה *Comedentur, Jerem.* 24. 2.

CAP.

בָּגַדְתָּ *Prævaricatus es*, *Malach.* 1.14. Quæ in ת deſinunt, illud ante aliud ת ſemper abjiciunt, ſubſtituto dages: ut, כָּרַת *Succidit*, כָּרַתָּ *Succidiſti.* Sic & Verbum נָתַן ante ת, ultimum נ abjicit: ut, נָתַתָּ *dediſti*, נְתַתֶּם *dediſtis*. פְּקַדְתָּ) Sub tertia gutturali ח vel ע pro priori Scheva eſt Pathach: ut, לָקַחַתְּ *Accepiſti*, 1. *Reg.* 14.3. פָּקַדְנוּ) Tertia radicalis נ ante aliud נ abjicitur & per Dageſch compenſatur: ut, נָתַנּוּ *Dedimus pro* נָתַנְנוּ.

Participium פֹּקֵד) Sæpiuſculè reperitur cum י paragogico: ut, אֹסְרִי *Ligans*, *Geneſ.* 49.11. פּוֹקֶדֶת) Fœmininum in ת uſitatius eſt: ut, נֹפֶלֶת *Cadens*, *Geneſ.* 15. *v.* 12. בֹּרַחַת *Fugiens*, *Geneſ.* 17.8. Eſt & alia forma Participii uſitata cum Kametz: אָבֵל אֲבֵלִים *Lugens*, &c.

Infinitum. פְּקוֹד) Cum ה paragogico Cholem mutatur in Kametzchatuph, & transfertur ad primam radicalem; & hujus Scheva ad ſecundam: ut, לְמָשְׁחָה *Ad ungendum*, *Exod.* 29.29. In Terminatione Pathach id mutatur in Scheva, unde præcedens Scheva tranſit in Chirek: לְרִבְעָה *Ad ineundum*, *Levit.* 20.16.

Imperat. פְּקוֹד) Cum ה paragogico, ut in Infinitivo: שָׁמְרָה *Cuſtodi*, *Pſal.* 25. 20. שִׁכְבָה *Concumbe*, *Gen.* 39. 12: פִּקְדִי, פִּקְדוּ) Cholem ex ſing. maſc. corripitur in Scheva, quod literæ ק ſubjicitur, unde prius Scheva tranſit in Chirek.

Futurum אֶשְׁמֹר) Literæ formativæ propriè cum Scheva notantur, id autem propter ſequens Scheva convertitur in Chirek, & ſub gutturali א in Sæ-

Infinitivus.

הִפָּקֵד

Imperativus.

Plur.	Sing.	
הִפָּקְדוּ	הִפָּקֵד	*m.*
הִפָּקַדְנָה	הִפָּקְדִי	*f.*

Futurum,

Sing.

fœm.	*maſc.*	
com.	אֶפָּקֵד	1
תִּפָּקְדִי	תִּפָּקֵד	2
תִּפָּקֵד	יִפָּקֵד	3

Plural.

	נִפָּקֵד	1
תִּפָּקַדְנָה {	תִּפָּקְדוּ	2
	יִפָּקְדוּ	3

Particip. præter. Pahul.

Plur.	Sing.	
פְּקוּדִים	פָּקוּד	*m.*
פְּקוּדוֹת	פְּקוּדָה	*f.*

Infinitivus.

פָּקוֹד פְּקוֹד vel פְּקֹד

Imperativus.

Plur.	Sing.	
פִּקְדוּ	פְּקֹד vel פְּקוֹד	*m.*
פְּקוֹדְנָה	פִּקְדִי	*f.*

Futurum.

Sing.

fœm.	*maſc.*	
com.	אֶפְקֹד vel אֶפְקוֹד	1
תִּפְקְדִי	תִּפְקוֹד	2
תִּפְקוֹד	יִפְקוֹד	3

Plural.

com.	נִפְקוֹד	1
תִּפְקוֹדְנָה {	תִּפְקְדוּ	2
	יִפְקְדוּ	3

NOTÆ AD KAL.

Præteritum פָּקַד) *Deſinunt etiam in Tzere & in Cholem. Illa imitantur formam communem* פָּקַד : ut, חָפֵץ חָפְצָה voluit : חָפַצְתָּ Voluiſti. *Cholem manet, præterquam in tertiis perſonis: ut,* יָכֹל יָכְלָה Potuit, יָכֹלְתָּ יָכוֹלְתְּ potuiſti. פָּקַדְתָּ) Cum ה paragogico,

פקדתה

CAP. XIII.

De Conjugationibus Verborum; & earum prima Kal & Niphal.

FLexio Verbi ſecundum tempora & perſonas dicitur *Conjugatio*: eſtque quadruplex; quarum tres priores duplicem habent formam, Activam & Paſſivam. Quarta ſimplex & uniformis eſt; Intranſitiva autem Verba formam paſſivam non admittunt.

Prima conjugatio in forma activa dicitur vulgò קַל *Kal*, in forma paſſiva נִפְעַל *Niphal*.

Præter. Niphal.			Præter. Kal.		
Sing.			Sing.		
fœm.	*maſc.*		*fœm.*	*maſc.*	
נִפְקְדָה	נִפְקַד	3	פָּקְדָה	פָּקַד	3
נִפְקַדְתְּ	נִפְקַדְתָּ	2	פָּקַדְתְּ	פָּקַדְתָּ	2
com.	נִפְקַדְתִּי	1	com.	פָּקַדְתִּי	1
Plural.			Plural.		
com.	נִפְקְדוּ	3	com.	פָּקְדוּ	3
נִפְקַדְתֶּן	נִפְקַדְתֶּם	2	פְּקַדְתֶּן	פְּקַדְתֶּם	2
com.	נִפְקַדְנוּ	1	com.	פָּקַדְנוּ	1
Partic. præſens.			Partic. præſ. Benoni,		
Plur.	Sing.		Plur.	Sing.	
נִפְקָדִים	נִפְקָד	*m.*	פֹּקְדִים	פֹּקֵד	*m.*
נִפְקָדוֹת	נִפְקָדָה vel נִפְקֶדֶת	*f.*	פֹּקְדוֹת	פּוֹקְדָה vel פּוֹקֶדֶת	*f.*

Partic.

Secunda ſing. maſc. תִּפְקוֹד *Viſitabis*, ex ת quod ex אַתָּה *Tu:* ſic plural. תִּפְקְדוּ *Viſitabitis.* Secunda ſing. fœm. תִּפְקְדִי *Viſitabis tu fœm.* ex ת quod ex אַתְּ: aut ת eſt utriuſque ſecundæ index, & genus per י indicatur, ut in Imperativo. Secunda plur. fœm. תִּפְקוֹדְנָה *Viſitabitis vos*, ut in Imp.

Tertia ſing. maſc. יִפְקוֹד *Viſitabit*, ex י vicario ו ex הוּא *Ille;* plur. יִפְקְדוּ *Viſitabunt illi:* tertia fœmin. ſingul. תִּפְקוֹד *Viſitabit illa*, ex ת vicario ה ex הִיא illa. Forma cum ſecunda ſingul. maſc. eadem, ſed formatio diverſa, ac appoſitum Nomen maſc. vel fœm. ſemper perſonas diſtinguit. Tertia fœmin. plur. תִּפְקוֹדְנָה *Viſitabunt illæ.* Sic ſecunda & tertia plurales fœmininæ eadem voce exprimuntur, ob diverſum formationis principium: nam ſyllaba formativa נָה hic poteſt eſſe ex הֵנָּה *Iſtæ*, vel ex אַתֵּנָה *Vos.*

ו Vau cum Scheva Præterito præfixum illud ſæpè in Futurum; & cum Pathach ſequente Dageſch, Futurum in Præteritum convertit.

Præteriti & Futuri voces in ו & י finitæ crebrò accipiunt ן paragogicum: ut, יֵדְעוּן *Cognoverunt, &c.*

Secunda ſing. maſc. Præteriti & Imperativi, ac prima perſona Futuri utriuſque numeri, item Infinitivus, amant ה paragogicum præcedente Kametz: ut, פָּקַדְתָּה *Viſitaſti, &c.*

Hæc generalis Perſonarum & Temporum formatio, ad ſingulas Verborum ſpecies & conjugationes deinceps applicanda.

CAP.

ejus forma eſt ſimpliciſſima purum thema continens: ut, פָּקַד *Viſitavit ille.* Hinc tertia fœminina in ָה, ut, פָּקְדָה *Viſitavit illa*, ubi ה repræſentat Pronomen הִיא illa: & tertia pluralis in וּ, ut פָּקְדוּ *Viſitarunt.*

Secunda maſc. ſing. in תָּ quaſi ex אַתָּה *Tu*: ut, פָּקַדְתָּ *Viſitaſti tu vir*, fœmin. in תְּ ex אַתְּ: ut, פָּקַדְתְּ *Viſitaſti tu fœmina.* Secunda pluralis maſc. in תֶּם ex אַתֶּם *Vos*: ut, פְּקַדְתֶּם *viſitaſtis vos viri*: fœmin. in תֶּן ex אַתֶּן *Vos fœminæ*: ut, פְּקַדְתֶּן *Viſitaſtis vos fœminæ.*

Prima ſingul. in תִּי ex אֲנִי *Ego*, litera ת per epentheſin aſcitâ, aut uſurpatâ loco נ, ne fieret confuſio hujus ſyllabæ formativæ cum Pronomine inſeparabili נִי: פָּקַדְתִּי *Viſitavi*: Pluralis in נוּ ex אֲנַחְנוּ *Nos*: ut, פָּקַדְנוּ *Viſitavimus nos.*

Imperativus ſolâ ſecundâ conſtat, genere & numero diſtinctâ: ut, פְּקוֹד vel פְּקֹד *Viſita tu vir.* Inde pluralis maſculina in Schurek: פִּקְדוּ *Viſitate vos viri.* Fœminina ſingularis in י quaſi ex forma Pronominis אַתִּי: ut, פִּקְדִי *Viſita tu fœmina.* Pluralis fœmin. in נָה quaſi ex אַתֵּנָה *Vos fœm.* ut, פְּקֹדְנָה *Viſitate vos fœm.*

Futurum formatur à vocibus Imperativi, quibus præponit literas quatuor אתין (vulgò אֵיתָן *Ethan* eas vocant, memoriæ causâ) generum ac perſonarum formativas.

Prima ſingul. אֶפְקוֹד *Viſitabo*, ex א quod ex אֲנִי *Ego*: Pluralis: נִפְקוֹד *Viſitabimus*, ex נ quod ex אֲנַחְנוּ *Nos.*

Secun-

ſuit, aut futurum eſt, ſed quod continuè eſt, fit aut fieri debet.

Præteritum unicum pro omnibus: ut פָּקַד *Viſitabat, Viſitavit, viſitaverat, viſitaviſſet.*

Hinc oritur participium duplex, *Præſens*, quod *Benoni* vocant: ut, פֹּקֵד *viſitans*: *Præteritum*, quod *Pahul* dicunt: פָּקוּד *Viſitatus*, *Qui viſitatur.* Hæc, ut in aliis linguis, flexionem Nominum imitantur, & Præſentis indicativi uſum etiam præbent, Fœmininum ſingulare indifferenter fere in ה acutum, vel ת penacutum, duplici Sægol aut pathach antecedente, deſinit: ut, פֹּקְדָה vel פֹּקֶדֶת *Viſitans illa.*

Futurum duplex eſt: *Primum* & *Secundum.*

Primum quod ab imperativo, tanquam communiori ejus uſu, צִוּוּי. *Tziſſui, Imperativum* vocant: ut, פְּקוֹד *Viſita*, *Viſitato. Secundum* in ſpecie *Futurum* appellatur: ut, אֶפְקוֹד *Viſitabo.*

Infinitum tempus, vulgò dicitur *Infinitivus modus*, Hebræis *Makor* quaſi *Fons*, quod inde ſignificatio in reliqua diſtincta tempora ceu rivulos certos derivetur: ut, פָּקוֹד, פְּקוֹד vel פָּקַד *Viſitare.* Exprimuntur etiam eo gerundia, maximè præfixis literis בכל״ם quas *Bachlam* vocant.

PERSONA eſt ſpecialis terminatio Verbi: Eſtque triplex, *Prima, Secunda, Tertia,* quæ certo genere ferè diſtinguuntur.

Præteriti tertia pluralis, & prima quælibet, ſunt generis communis.

Tertia maſculina in Præterito præcedit, quia ejus

Ex { הוּא / הֵם / הִיא / הֵן } fit {
ו , ו הוּ נוּ *Ejus, ei, um, eo.*
ם ָם הֶם מוֹ *Eorum, eis, eos.*
נָּה ָה ֶה ָהּ *Ejus, ei, eam, eâ.*
הֶן , ן *Earum, eas, eis.* }

Hinc Dativi ex לְ ab initio : לִי *mihi*, לָנוּ *nobis:* לְךָ *tibi*, לָכֶם *Vobis*, לוֹ *ei*, לָהֶם *illis.* Accuſativi ex אֵת ſive אוֹת: ut, אוֹתִי *me*, אוֹתָנוּ *nos, &c.* Ablativi מִמֶּנִּי , מֶנִּי *A me*, מִמְּךָ *A te, &c.*

Affixa , הֶם , הֶן , ָה , ֵנוּ , ךָ , כֶם , כֶן , quando uſurpantur pluraliter, ſemper habent ante ſe י : ut, דְּבָרֵינוּ *Verba noſtra,*

מוֹ eſt pro ם , maximè in libris Poëticis Jobo, Pſalmis & Proverbiis.

Pro ךָ quandoque eſt כִי .

CAP. XII.
De Verbo.

SIc fuit Nomen & Pronomen: ſequitur *Verbum* cum *Participio.*

Verbum eſt vox flexilis, cum *Tempore & Perſona.*

Numeri hîc tantùm ſunt ſingularis & pluralis.

Genera eadem, quæ in Nominibus, quorum diſtinctio in perſonis patebit.

TEMPUS eſt *finitum* aut *infinitum.*

Finitum eſt aut *Præteritum* aut *Futurum;* nam *Præſens* proprium Hebræi nullum habent. Efferunt autem illud partim per utrumque Participium; partim per Præteritum & Futurum, in generalibus ſententiis, cùm ſignificatur, non quòd

Pluralia tantùm & utriuſque generis, אֵל, אֵלֶּה *Illi, Illæ, Illa.*

Utriuſque generis vel numeri, *Relativum* אֲשֶׁר *Qui, quæ, quod; qui, quæ, qua: Interrogativum* מִי *Quis, quæ*, de perſona: מֶה, מַה, מָה *Quæ, quod, quid*, de re.

Conjuncta ſive Inſeparabilia ſunt, quæ aliis vocibus adhærent: ſuntque vel *Præfixa*, vel *Suffixa*, quæ *Affixa* vulgò vocant.

Præfixa duo ſunt, שֶׁ & הַ ſequente Dageſch poſt utrumque. Illud eſt ex אֲשֶׁר *Qui, quæ, quod:* hoc ex הוּא, & nunc relativum eſt, *Qui, quæ, quod*, nunc demonſtrativum, *Hic, hæc, hoc*, quomodo articuli uſum habet ante Nomina & Pronomina tertiæ perſonæ: ut, הַדָּבָר *Hæc res*, הַהוּא *Ille ipſe*, הַזֶּה *Hic ipſe*, quod & quandoque cum epentheſi ל dicitur, הַלָּזֶה, & per apocopam, הַלָּז: ſic ex זוּ fit הַלֵּזוּ.

Suffixa ſive affixa ſunt, quæ fini vocum adhærent, & oriuntur ex integris, hoc modo.

Ex	אֲנִי	fit	נִי *me*, abl. נִי, נִי *me*, acc. י *meus, a, um*, rarò, *Me*, acc. י *mei, meæ, mea*, plur. per omnes caſus.
	אֲנַחְנוּ		נוּ *nobis*, abl. נוּ *noſter*: *nos*, acc. נוּ *Nos*, accuſ.
Ex	אַתָּה	fit	ךָ כָה *Tuus*: *Tui*, plur. cum reliquis caſibus.
	אַתֶּם		כֶם *Veſter*: *Vos*, cum rel. caſ.
	אַתְּ		ךְ, כִי *Tuus*: plur. יִךְ *Tui, æ, a.*
	אַתֵּן		כֶן *Veſter*: *Vos*, accuſ.

Ex

ut, אֵלָה *Quercus*, אֵלִים *quercus* : עִיר *Urbs*, עָרִים.

5. Quædam utroque modo : ut, הֵיכָל *Palatium*, הֵיכָלוֹת, הֵיכָלִים *palatia*.

Cap. XI.

De Pronomine.

PRonomina ſunt ſecundaria quædam Nomina & occulta quaſi ipſorum cognomina, unde כִּנּוּיִים, id eſt, Cognomina Hebræis appellantur. Sunt autem duplicia, *Separata* vel *Conjuncta*, ſive *Separabilia* & *Inſeparabilia*.

Separata ſnnt, quæ per ſe dictionem ſeparatam conſtituunt : ſuntque vel *Integra* vel *Defectiva*.

Integra, quæ genere & numero diſtinguuntur : ſuntque tria, tres perſonas indicantia : ut,

Plural.		*Singular.*	
Nos נַחְנוּ vel אֲנַחְנוּ		*Ego* c אָנֹכִי vel אֲנִי	1. perſ.
Vos m.	אַתֶּם	*Tu* m. אַתָּה	2. perſ.
Vos f.	אַתֶּן	*Tu* f. אַתְּ	
Ipſi m.	הֵם	*Ipſe* m. הוּא	3. perſ.
Ipſæ f.	הֵן	*Ipſa* f. הִוא v. הִיא	

In ו finita, item הֵם, ſæpè accipiunt ה paragogicum : ut, אַתֵּנָה, הֵנָּה, הֵמָּה.

Singularia tantùm, & generis diſtincti, *Demonſtrativum*, זֶה *Hic, Is, Iſte* : זוֹ, זֹאת *Hæc, Iſta*. Utriusque ſive communis generis, זוּ, זוֹ, *Hic, hæc, Iſte, Iſta*. Vide mox in præfixis.

אַגָּן *Crater*, אַגָּנוֹת *crateres.*
חֶרֶב *Gladius*, חֲרָבוֹת.
יָתֵד *Clavus.* יְתֵדוֹת.

Cholem mutatur, ut antè; גֹּרֶן *Area*, גְּרָנוֹת.

Terminationes ָה & ֶת abjiciuntur: ut, צְדָקָה *Juſtitia*, צְדָקוֹת *juſtitiæ*: עֲטֶרֶת *corona*, עֲטָרוֹת *coronæ.*

Biſyllaba in ה, duplici Kametz antecedente, prius retinent: ut, צָרָה *anguſtia*, צָרוֹת *anguſtiæ.* Excipe אָמָה *Ancilla*, unde dicitur אֲמָהוֹת.

Quæ ſunt formæ כִּבְשָׂה, imitantur formam צְדָקָה quæ paulò antè poſita: ut, כִּבְשָׂה *agna*, כְּבָשׂוֹת *agnæ.* לִשְׁכָּה Conclave: ut, לְשָׁכוֹת.

Monoſyllaba multa flectuntur per Dageſch præcedente Chirek: ut, אֵם *mater*, אִמּוֹת *matres*: פַּת *fruſtum*, פִּתּוֹת *fruſta.* At בַּת *filia*, בָּנוֹת *filiæ.*

Dualis hîc retinet formam primæ declinationis: ut, יָרֵךְ *Femur*, יְרֵכַיִם *femora.*

ה in fine commutatur in ת: ut, שָׂפָה labium, שְׂפָתַיִם labia. At חֹמֹתַיִם formam habet mixtam ex duali & plurali.

Anomaliæ communes.

1. Nomina propria, item metallorum & liquorum, ſunt ſingularia tantùm.

2. Nomina ætatum ſunt pluralia tantùm.

3. Pauca quædam, dualia tantùm, ut מַיִם *Aqua*, שָׁמַיִם *Cœlum*, & ſimilia.

4. Quædam maſculina flectuntur more fœmininorum: ut, אָב *Pater*, אָבוֹת *patres.* Et contrà: ut,

Cæcus, עורים. Quædam commutant illud in Chirek & dageſch: ut מגן, *Clypeus*, מגנים *Clypei*: חץ *Sagitta*, חצים. At Tzere præcedente Kametz manet: ut, זקן *ſenex*, זקנים *ſenes*. Monoſyllaba quædam illud etiam retinent: ut, גר *peregrinus*, גרים. Excipe בן *filius*, unde בנים *filii*.

4. *Cholem* interdum corripitur in Kibbutz & dageſch; ut, אדום *rufus*, אדמים. Item, *Schurek*, חרול *urtica*, plur. חרלים. A יום *Dies*, eſt ימים: Sic, ראש *Caput*, ראשים. Ab אנוש *Homo*, אנשים.

5. Terminatio ה abjicitur, unde præcedens vocalis manet: ut, יפה *pulcher*, יפים. Item רעה *amicus*, רעים.

6. Terminatio י. communiter tollitur: ut, יהודי *Judæus*, יהודים Quædam hujus terminationis mutant Chirek in Kametz; ut, גדי *hædus*, גדיים pro גדיים. Quædam analoga ſunt; ut, נקי *Innocens*, נקיים. A כלי dicitur כלים.

7. Quædam habent י pro ים: ut, שדי pro שדים *Agri*: Sic, גובי *Locuſtæ*, הרי *montes*.

Dualis numerus fit in ים mutatis ferè vocalibus, ut in plurali: ut, יום *dies*, יומים *duo dies*: אף *naſus*, אפים *nares*, שד *mamma*, שדים.

CAP. X.

De ſecunda Declinatione.

SEcunda declinatio eſt fœmininorum, quæ ſingulari adjicit ſyllabam ות ſervatâ communi mutationis lege, ut præc. cap. dictum: ut

tivum dualem aut pluralem : eſtque *duplex*, Prima & Secunda. In his, *Kametz, Tzere & Sægol penultimæ ſyllabæ mutantur in Scheva; Sægol ultimæ ſyllabæ in Kametz.*

Prima declinatio eſt maſculinorum, quæ ſingulari numero adjicit ſyllabam ים, unde י quandoque excidit : ut,

טוֹב *Bonus*, plur. טוֹבִים,
צַדִּיק *Juſtus*, plur. צַדִּיקִים.
דָּבָר *Verbum*, plur. דְּבָרִים.
סֵפֶר *Liber*, plur. סְפָרִים.
מֶלֶךְ *Rex*, plur. מְלָכִים.

Quædam flectuntur in ין, ex forma Chaldaica: ut, אַחֲרִין.

Cholem penultimæ ſyllabæ, ſequente Sægol vel Pathach, mutatur in Scheva: קֹמֶץ *pugillus* : plur. קְמָצִים: Cum gutturali, loco Scheva ſimplicis, adhibetur Compoſitum, ut, אֹהֶל *Tabernaculum*, אֳהָלִים: Sic, אֹמֶר *Dictum*, plur. אֲמָרִים.

Pathach & *Chirek* (non intercedente dageſch) contrahuntur in Tzere : ut, זַיִת *Oliva*, Plur. זֵיתִים. Variant hæc, תַּיִשׁ *hircus*, תְּיָשִׁים *hirci*, ſic, חַיִל *exercitus*, חֲיָלִים Atà בַּיִת *domus*, plur. בָּתִּים.

Ultimæ ſyllabæ ſunt & aliæ affectiones.

1. *Kametz* quandoque convertitur in Pathach & dageſch : ut אוֹפָן *rota*, אוֹפַנִּים *rotæ*.

2. *Pathach* non rarò aſſumit dageſch : ut, הֲדַס myrtus, הֲדַסִּים: Sic in monoſyllabis, דַּף *Tabula*, דַּפִּים. At סַף facit סִפִּים, & ſic pauca alia.

3. *Tzere* communiter tranſit in Scheva : ut עִוֵּר

Cæcus,

1. Kametz penultimæ ſyllabæ mutatur in Scheva: ut, גָּדוֹל *Magnus*, גְּדוֹלָה *magna*.

2. Tzere ultimæ ſyllabæ, ſi nullum Kametz præceſſerit, ſimiliter tranſit in Scheva: ut, עִוֵּר *Cæcus*, עִוְּרָה *Cæca*. Præcedente autem Kametz, manet.

3. Terminatio הֶ tollitur, unde antecedens Kametz immutatum manet, ut, יָפֶה *Pulcher*, יָפָה *pulchra*.

4. Maſculina in י moventur in הָ & in ת: ut, שֵׁנִי *Secundus*, שְׁנִיָּה & שֵׁנִית *Secunda*.

Adjectivis, quorum ſignificatio augeri poteſt, accidit *Comparatio*. At ea non fit diverſis gradus abſoluti terminationibus, ſed periphraſi, unde ex Syntaxi noſtra diſcenda. De gradu Comparativo, vide Reg. 5, cap. 3. De Superlativo, Reg. 6.

Caſus eſt ſpecialis terminatio nominis, ſextuplex in utroque numero, Nominativus, &c. At illi non actu, ſed poteſtate hic ſunt, id eſt, non diverſarum terminationum, ſed ex ſtructura ſermonis: neque etiam articulis aut notis certis diſcernuntur (ut tamen vulgò docent) ſed omninò ex Syntaxi dijudicandi ſunt. ל tamen communiter Dativum, אֶת Accuſativum denotat: ה communis omnium caſuum articulus eſt.

Cap. IX.

De prima Declinatione.

FLexio Nominis dicitur *Declinatio*, quæ hic fit tantùm ex Nominativo ſingulari, in nomina-

rebus maris ſpecie conceptis; aut *Fœmininum*, quod fœminæ, convenit.

Conjunctum, quod utrique ſexui commune eſt, unde & *Commune genus* vulgò dicitur, & nunc in maſculino, nunc in fœminino uſurpatur.

Vox declinabilis eſt vel *Nomen* aut *Pronomen*, vel *Verbum* aut *Participium*.

CAP. IIX.

De Nomine.

NOmen eſt vox per numeros generaque declinabilis cum caſu.

Numerus hic etiam *Dualis*, qui de rebus naturâ binis tantùm effertur, raró de aliis, Forma cap. ſequenti oſtendetur.

Genus quomodo cognoſcatur, ex Theſauro noſtro Grammatico petendum eſt.

E generis differentia Nomen eſt vel *Subſtantivum* vel *Adjectivum*.

Subſtantivum eſt nomen generis unius vel communis, ſub una terminatione : ut סֵפֶר *Liber*. Ad ſexum diſcernendum quandoque etiam in alterum genus movetur ob ſexus differentiam. Motio de maſculino in fœmininum, fit aſſumpto ה cum præcedente Kametz & accentu : ut, אִישׁ *Vir*, אִשָּׁה *Vira*: מֶלֶךְ *Rex*, מַלְכָּה *Regina*.

Adjectivum eſt nomen generis duplicis ſub duplici terminatione : ut, טוֹב *Bonus*, טוֹבָה *bona*. Motio hæc in alteram terminationem, Maſculini formam ſæpè mutat:

1. Ka-

rum ſunt undecim, ſic tamen ſerviles, ut & ſæpè ſint radicales, nempe, אבהוי כלם נשרת quarum Symbolum memoriale, כָּל־מְאַהֲבַי נִשְׁתוּ *Omnes amici mei deficiunt*: אלבש ſerviunt à capite dictionum, כנהם à capite & à fine, יות ubique.

Derivativa, quæ alterius eſt originis. Derivatio tribus potiſſimùm fit modis. 1. ſolâ vocalium Radicis mutatione, 2. literarum aliarum ad Radicem additione, 3. literarum radicalium detractione.

Figura eſt origo vocis *Simplex* aut *Compoſita*. *Simplex*, quæ individua in alias: ut, אָב *Pater*. *Compoſita*, quæ in alias dividi poteſt: ut, אַבְרָם *Abram*, in אָב *Pater*, & רָם *Excelſus*. Compoſitæ voces Hebræis rariores ſunt.

CAP. VII.

De diviſione vocis in genera & ſpecies.

VOx eſt *Declinabilis* vel *Indeclinabilis*.

Declinabilis, quæ in diverſos fines flectitur: idque *Numero* vel *Genere*.

Numerus eſt, cùm quid de uno vel pluribus effertur: unde eſt vel *Singularis*, qui de uno, vel *Dualis*, qui de duobus, vel binis, vel *Pluralis*, qui de pluribus uſurpatur.

Genus eſt differentia vocis ſecundum ſexum: eſtque *Diſtinctum* vel *Conjunctum*.

Diſtinctum, eſt vel *Maſculinum*, quòd mari aut

rens, ante conſonam mobilem, breve eſt: ut, וַיָּקָם *Vajakom*. Sic ante Makkaph, כָּל־ *Kol*.

4. Kametz ante gutturalem cum Chatephkametz notatam, breve eſt: ut, אָהֳלוֹ *Oholo*.

Quando cum duobus punctis ſcribitur, tunc tribus modis à Chateph-kametz diſcernitur;

1. Kametz-chatuph poſt ſe ſemper habet vel Scheva quieſcens aut dageſch forte: ut, רָנּוּ *Ronnu*: קָדְשׁוֹ *Kodſcho*: PoſtChateph-kametz nunquam ſic.

2. Kametz-chatuph omnibus alphabeti literis per ſe ſubjicitur: Chateph-kametz propriè gutturalibus tantùm, idque loco ſcheva, rariſſimè, & irregulariter aliis literis additur.

3. Kametz-chatuph ſæpe abſque duobus punctis ſcribitur, & ſyllabam conſtituit: Chateph-kametz ſine iſtis nunquam venit, neque unquam ſyllabam efficit.

CAP. VI.

De Notatione.

NOtatio eſt, quâ vocis cujuslibet origo inquiritur: idque *Specie* aut *Figurâ*.

Species eſt origo vocis *prima*, vel aliunde *derivata*. *Prima*, vel *Primitiva*, eſt, quæ primæ eſt originis. Græcis ῥίζα, Hebr. שֹׁרֶשׁ *Radix*, dicitur, & tribus communiter literis conſtat, quæ dicuntur *Radicales*: rarò paucioribus, vel pluribus. Reliquæ, quæ ad Radicem accedunt, appellantur *Serviles*, quòd accidentibus Radicis formandis inſerviunt. Harum

kaph breve eſt, id eſt, Kametz-chatuph : ut, ־כָּל ***col***, ־אֶת ***ath***, ־אֶל ***al***, ־יָקָם ***Jakom***, quæ accentu proprio notatæ, ſcribuntur, כֹּל , אֵת , אֵל , יָקוּם.

Secunda, accentus trajectio. Nam vox monoſyllaba aut biſyllaba penacuta, ſæpiſſimè rejicit accentum præcedentis dictionis ex ultima in penultimam, unde Cholem & Tzere rurſus corripiuntur, ut antè. Hinc iſta regula : ***Kametz ultima ſyllaba, ante conſonam mobilem accentu deſtitutum, breve eſt***, i. e. Kametz-chatuph, ut, וַיָּקָם לָךְ ***vejakomlach***, Job. 22. 28.

Cæterùm in Jobo, Pſalmis & Proverbiis, alia quàm in aliis libris Biblicis accentuum ratio eſt, cujus modus hactenus ab Hebræis nondum ſatis explicatur.

Differentia inter Kametz longum & Kametz-chatuph ſive breve, & Chateph-kametz ſive breviſſimum.

Kametz-chatuph nunc per nudam figuram Kametz longi (ָ) deſcribitur, nunc per præpoſita duo puncta (ֳ) quâ figurâ etiam Chateph kametz notatur. Quando figuram habet nudi Kametz, tunc quadrupliciter ab eo diſtinguitur.

1. Kametz abſque Methegante Scheva, eſt Kametzchatuph, i. e. O breve : ut, ־חָכְמָה ***Chochma***. Excipe Jobum, Pſalmos & Proverbia.

2. Kametz abſque accentu ante Dages forte, breve eſt : ut. רָנּוּ ***ronnu***.

3. Kametz ultimæ ſyllabæ accentu tonico carens,

ſcente finitam, ac quolibet accentu rege notatam, Dageſch lene accipiunt: ut, אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּיבָה Quicquid erat cum ipſo in arca, Gen. 7.23. Aliàs ſic aſpiratæ manent, ut dictum cap. 3.

Euphonicus eſt, qui tonico præmiſſus, ſuaviorem pronunciationem efficit. Is unicus eſt, & *Metheg* dicitur, vel *Gájah*, rectaque virgulâ ſub litera notatur. Ejus uſus eſt, ut vocalem, cui adjunctus eſt, decorè ſuſpendat: ut, הָֽיְתָה hájethâ. Vocalibus longis ante Scheva addi ſolet: unde *Kametz ante Scheva abſq; Metheg, breve eſt*, id eſt, Kametz-chatuph: ut, חָכְמָה *Chochmâ*, at cum Metheg חָֽכְמָה *Cháchemá*. Incuria tamen typographica non rarò id omiſit: ſic in Hagiographis rariſſimè uſurpatur, unde ad analogiam vocis & ſenſum attendendum, quando A vel O eſſe debeat. Additur etiam ſemper vocalibus ante Scheva compoſitum: ut, יַֽעֲשֶׂה *Jabasé*: יֶֽאֱסֹף *Jéesóph*. Metheg ſæpè mutatur in accentum tonicum, unde ſuperior regula tertia nata eſt.

Duplex porrò hîc euphoniæ ſpecies eſt: *prima*, Accentus tonici ablatio. Tunc duæ pluresve voces virgulâ transversâ conjunguntur, ut cū poſtremæ vocis accentu venuſtâ pronunciatione coaleſcant. Virgula iſta vocatur *Makkaph*: ut, וְאַף־גַּם־זֹאת *veaph-gam-sóth*, Levit. 26.44. *Cholem* & *Tzere* ſequente conſonâ mobili in fine vocis, ante Makkaph corripiuntur; illud in Kametz-chatuph, hoc in Sægol: unde iſta regula: *Kametz ante Makkaph*

2. *Ejuſdem accentus in eadem voce geminati, prior ſyllabam acuit*: ut, תֹּ֫הוּ֫ tóhu.

3. *Diverſorū in eadem voce accentuum poſterior acuit, prior euphoniæ inſervit*: ut, וְהָעֵצִ֑ים vehaetzím.

4. *Accentus tonicus vocali longæ additus, Scheva ſequens conſtituit quieſcens*: תְּגַלְנָה tagelna.

Tertius uſus ad Syntaxin pertinet, quæ docet orationem in ſua membra rectè diſtinguere. Sic autem diſtribuuntur in *Miniſtros* & *Reges*.

Miniſtri ſunt, qui orationem continuant & promovent ad commodum membrum: ſuntq; octo, *Munach, Mahpach, Merca ſimplex, Merca duplex, Darga, Jerach, Kadma, Teliſcha ketanna.*

Reges ſunt, qui ſpiritum vel leviculè ſuſpendunt, aut pleniùs ſiſtunt, deponuntq;, & ſermonem aliquo membro incidunt: ſuntque ſeptendecim reliqui, *Silluk. Athnach. Rebhia, Sakeph-katon, Sakeph-gadol, Segolta, Sarca, Gereſch, Geraſchajim, Paſta, Paſer, Schalſcheleth, Teliſcha gedola, Karne-para, Tiphcha, Tebhir, Jethif.* Ex his communiter ad Comma ſive Inciſum adhibentur, *Rebhia* & *Sakeph-katon*, & in verſibus longioribus *Segolta*: ad Colon, *Athnach*: ad Periodum ſive Verſum abſolvendum, *Silluk*, quem & *Soph-paſuk* vocant. Hi, ob pleniorem ſpiritus in pronunciando depoſitionem, dicuntur *Pauſæ*, quarum in immutandis vocalibus non exigua vis eſt, ut in fine hujus libri oſtenditur. Hîc obſervetur & iſta Regula: *Litera* בגד כפת *Begad-kephat poſt vocem vocali longâ aut literâ quieſcente*

7	א	Karne-para.	11	א	Sægolta.
8	א	Rebhia.	12	א	Paſer.
9	א	Sakeph gadol.	13	א	Sarka.
10	א	Sakeph katon.	14	א	Schalſchelet.

Infra vocem.

15	א	Merca: Maarich.	21	א	Tebhir.
16	א	Merka kephula.	22	א	Darga.
17	א	Tiphcha: Tarcha.	23	א	Athnach.
18	א	Munach.	24	א	Jerach.
19	א	Mahpach.	25	א	Silluk.
20	א	Jethiſ.			

Uſus horum triplex eſt: 1. deſignant ***muſicam***, ſive rationem cantus apud Judæos: 2. ***legitimam pronunciationem*** cujuſq; vocis, in ſyllabæ alicujus elevatione: 3. ***Diſtinctionem ſententiæ*** in certa membra. Primus uſus Judæis relinquitur. De ſecundo hîc obſervetur:

1. ***Quæ ſyllaba accentu tonico notata eſt, ea acuitur.*** Excipe ***Teliſcha-gedola***, qui primam vocis literam ſemper occupat; ***Tiphcha***, quando in Jobo, Pſalmis, & Proverbiis, initio vocis ponitur: item ***Paſta, Teliſcha Ketanna, Sagolta, Sarca***, qui ultimæ vocis literæ ſemper adhærent, nec tamen eas ſyllabas ſemper afficiunt. Quæ autem ſyllaba cum illis acuenda ſit, id ex analogia flexionis, & proprietate vocis ſciendum eſt.

2. *Ejuſdem*

שָׁלֵו *ſcaleu*, פִּיו *piu*. Judæi tamen in his nullam diphthongum agnoſcunt, ſed ו ut conſonam f proferunt, *Eſaf. ſchalef, pif. Jod* itidem triplicem: ut, פָּנַי *panai*, גּוֹי *goi*, גָּלוּי *galui*. Attamen & hîc à quibuſdam dubitatur. Irregulare eſt יְרוּשָׁלֵם, quod ſcribendum & legendum יְרוּשָׁלַיִם *Jeruſchalajim*, ex Jerem. 26.18, item יְרוּשָׁלַמָה, quod legendum, יְרוּשָׁלַיְמָה ex 2. Paralip. 32. 9.

Cap. V.

De Accentibus,

Vocis communes affectiones ſunt *Accentus* & *Notatio*.

Accentus eſt nota quæ vocis ſonum convenienter moderatur: eſtque *Tonicus* vel *Euphonicus*.

Tonicus, qui ultimam vel penultimam ſyllabam acuit. Hunc nos rectâ virgulâ, ad ſyllabam acuendam, docendi causâ in hoc libello exprimemus. Vox in ultima habens accentum, vocatur vulgò Chaldaicâ voce מִלְרַע *milra*: in penultima, מִלְעֵיל *milhel*. Tonici ſunt viginti quinque, quorum quatuordecim ſupra vocem, undecim infra vocem notantur, hoc modo:

Supra vocem.

1 א֙ Paſchta.

2 א֨ Kadma.

3 א֜ Gereſch: Teres: Asla.

4 א֞ Geraſchajim.

5 א֩ Teliſcha ketanna: Talſcha, Tarſa.

6 א֠ Teliſcha gedola.

7 א֟ Karne-

vel in nudum Scheva : ut: תַּהַרְגוּ *ta-bar-gu,* יֶאְשְׁמוּ *je-ſchemu.*

Sæpè tamen etiam ſolâ euphoniæ causâ Chateph-pathach&Chateph-ſægol mutantur inScheva : ut, יֶהְגֶּה *je-ge,* pro יֶהֱגֶה.

Dageſch forte ſyllabæ compoſitæ facit quoddam compendium : ut, הִגַּשׁ *byg-gaſch*, pro הִנְגַּשׁ. Hinc *Scheva poſt vocalem brevem, ſub litera dageſſata, vocale fit* : ut, גִּלְּתָה *gil-letha,* pro גִּלְלְתָה. Poſt vocales longas rarò adhibetur, quia in longis vocalibus ſonus integer ſyllabæ abſolvitur ; aliquando tamen etiam poſt eas reperitur. Dageſch forte ex gutturalibus & ר excidens, plerumque præcedentem vocalem brevem in longam convertit : ut בֵּאֵר pro בֵּאֵּר. Dageſch forte, etiam ex litera ſchevata, euphoniæ causâ ſæpè excidit, ut ſuis locis videbitur.

Huc referendum etiam *Dageſch Euphonicum,* ſine legitima artis causâ, aut neceſſitate ullâ, adhibitum ; ut, מִקְּדָשׁ pro מִקְדָּשׁ, Exod. 15. 17. Item *Dageſch initiale* : ſic, poſt vocem penacutam, in ךָ. תִּ. הָ vel הֶ finitam, ſæpe imponitur primæ literæ ſequentis dictionis Dageſch forte : item poſt מַה, & זֶה ; ut, מַה־טּוֹב : וְזֶה־לְּךָ.

Denique *Diphthongorum* doctrina ſyllabæ compoſitæ affectio quædam eſt.

ו & י poſt Kametz Tzere & Chirek in fine vocum, vocalis quodammodo naturam induunt, & cum vocalibus iſtis in diphthongum coaleſcunt: *Vau* triplicem diphthongum facit : ut, עֵשָׂו *Eſau,* שָׁלוּ

ה cum Mappik id aliquando imitatur: ut, אֱלֹהַּ *eloah*, Deus, מַגְבִּיהַּ *maghbiah*, exaltans.

Gutturales nunquam admittunt Scheva vocale, benè quidem Scheva mutum ſeu quieſcens. Aliàs Scheva compoſitum ipſarum proprium eſt, ubi Scheva requiritur, ut dictum: ut, חֲבוּ *habbu*. אֱמוּנָה *amu-na*, חֳלִי *Choli*. Hinc præcedens litera communiter ſuſcipit eam vocalem brevem, quæ ſub gutturali eſt cum Scheva compoſita, quod vulgò dicunt, *Litera gutturalis punctat ſe & præcedentem*: ut, אַהֲבָה *a-habba*, בֶּאֱמוּנָה *be-emu-na*; at Kametzchatuph hìc ſemper per nudum Kamerz ſcribitur, quod ex præcedenti regula per O legendum: ut, אָהֳלוֹ *O-holo*. Craſis בֵּאלֹהִים pro בֵּאלֹהִים in Deo: לֵאמֹור pro לֶאֱמֹור *Dicere*; לַאדֹנָי pro לַאֲדֹנָי *Domino meo*. Sic לַיהוָה quod legendum לַאדֹנָי.

Porrò duæ vocales breviſſimæ continuò legi nunquam poſſunt, unde nec duo Scheva ab initio vocis ponuntur, nec poſt Scheva compoſitum Scheva ſimplex in media voce unquam ſequitur. Attamen analogia vocum utrumq; ſæpè poſtulat, & tunc, ſi duplex Scheva ab initio concurrit, prius mutatur in Chirek, aut Pathach vel Sægol ſub gutturali: exempla vide cap. 13. ad Imperativum & Futurum Kal, & ſic deinceps per totum librum. Sed & alterum Scheva, ſi ſub י fuerit, tollitur: ut, בִּיהוּדָה *bi-hu-da*, pro בִּיְהוּדָה.

Si in media dictione poſt Scheva compoſitum ſeqnatur Scheva ſimplex, tunc compoſitum neceſſariò reſolvitur, & quidem vel in ſuam brevem,

Compoſita eſt, quando plures conſonæ in unam ſyllabam conjunguntur. Fit hoc in univerſum per Scheva ſimplex, & ſub gutturalibus per Scheva compoſitum. Hæc enim puncta per ſe ſtatam & ſeparatam ſyllabam nunquam efficiunt, ſed ſuas conſonas aliis adjungunt: ut, פְּרִי *peri*, quaſi *pri*, non diviſim *pe-ri*, & ſic ſemper efferendum, Scheva quando vocale eſt: יְבָרְכוּ *Jebha-rechu*: הִפְקַדְתִּי *hiph-kad-ti*, ubi Scheva poſt vocalem brevem quieſcit, & ת poſt Scheva quieſcens cum dageſch leni notatum, per nudum T efferendum, ut anteceden. cap. dictum תַּחְתִּיָּה *tach-ti-ja*, ubi ' cum Mappik poſt Chirek notatum, per conſonam efferendum eſt, cùm abſque eo quieſceret, quippe vocalem longam conſtituens, & ſic etiam ultima ſyllaba à vocali Kametz inciperet, quod contra regulam eſt principio capitis traditam. Sic Mappik in ה vocis אִשָּׁה *I-ſchah*: etſi Judæi Mappik in hac forma, precedente Kametz, negligant, & ſimpliciter pronuncient *Iſcha*, ה quieſcente, quod ſine dubio vitiosè fit.

Literæ ultimæ vocum mobiles raró cum Scheva notantur: ut in his, בָּרַךְ *ba-rach*, שָׁאַלְתְּ *Scha-alt*. Cùm non habent, haberé intelliguntur. Semper autem præcedenti adjunguntur: ut, שֻׁלְחָן Menſa, לֶחֶם Panis.

ח & 'ע in fine vocis ſæpe ſub ſe aſſumunt Pathach, quod ante eas pronunciatur: ut, מָשִׁיחַ *maſchiach*, יָדוּעַ *ja-dhuah*. Vulgò vocatur פַּתַח גְּנוּבָה *Pathach genubba*, id eſt, furtivum.

ת cum

thach in Kametz; Kibbutz in Schurek vel Cholem, ut cap. ſequenti videbitur.

Mappik eſt punctum, quod literæ י & ה inſcriptum, docet eas genuino ſuo ſono efferendas, quæ ſine eo quieſcerent. Literæ י inſcribitur in media dictione poſt Chirek, & literæ ה in fine vocis tantùm, ut cap. ſequenti fuſiùs declarabitur.

Cap. IV.

De Syllaba & legendi ratione.

Syllaba eſt conſonæ & vocalis, in unum ſonum conjunctio. Conſona ſyllabam ſemper inchoat, à dextra versùs ſiniſtram.

Syllaba eſt *Simplex* vel *Compoſita*.

Simplex, quæ ex una conſona & una vocali conſtat: ut, אֵלִי *E-li*, הָיִיתִי *ha-ji-thi*, שֹׂנֵא *ſone*, ubi punctum literæ שׂ ſimul & literæ & vocalis nota eſt, quia ea litera aliud punctum vocale adjectum non habet: שֹׁנֶה *ſcho-ne*, ubi poſterius punctum ſupra literam שׁ neceſſariò per cholem legendum, בָּרָאתִי *ba-ra-thi*, ubi ב habet dageſch lene, ideoque valet nudum b, & א in medio quieſcit: קוֹיֶךָ *ko-vecha*, ubi ſuperius punctum ad ק pertinet, non autem ad ו quia ea propriam vocalem Sægol ſubjectam habet, cum qua, ut conſona, effertur. Porrò literæ vocali hîc deſtitutæ, quieſcunt, nec tamen propterea otioſæ aut ſuperfluæ ſunt, ſed pertinent ad ſubſtantiam & eſſentialem formam vocis, quæ ſine illis non eſſet integra.

aſpiratas, facit tenues, aſpirationem ab iis tollendo: ut בָּ ba, גֶּ ge, דִּי di, פֹּ po, תּוּ tu. Fit hoc 1. *ab initio dictionis*, ſi præcedens dictio non terminetur literâ quieſcente aut vocali longâ: tunc enim aſpiratæ manent, quod ipſum tamen etiam exceptionem habet, ut traditur cap. 5. 2. *in media dictione poſt Scheva quieſcens*. Attamen & hîc ſæpè aſpiratæ manent, quod ſpecialis eſt obſervationis. Hæ literæ vulgò memoriæ causâ *Begad-kephat* vocantur. Olim autem, quando aſpiratæ eſſent, notabatur ſuper illas virgula transverſa, quam *Raphe* vocabant, unde *Litera raphata*, id eſt, aſpirata. Exempla vide Exod. 20. ℣. 9, 13, 14, 15. Adhibitam adhuc cernere eſt in quibuſdam veteribus Bibliorum editionibus Conſtantinopoli impreſſis; in recentioribus autem libris planè exolevit.

Veteres Grammatici literis aſpiratis accenſent quoque Reſch, & ſic ſeptem numerant בגד כפרת. Adſpirationem eam in ſe continere patet ex lingua Græca, in qua cum ſpiritu aſpero notari ſolet &c.

Dageſch forte eſt, quod literam pronunciatione geminat. Habet locum in omnibus literis, exceptis gutturalibus & ר. A ſex præcedentibus בגד כפת etiam aſpirationem tollit, ut ipſum dageſch lene. Eſt autem dageſch in illis forte, quandocunq; non præcedit Scheva: tunc enim tantùm in illis lene eſt, ut dictum. Literæ gutturales אהחע & ר, ad indicium & complementum excluſi Dages, præcedentem vocalem brevem plerunque in longam convertunt, ei analogam, Chirek in Tzere; Pathach

Simplex dicitur *Scheva*, & duobus punctis perpendicularibus literæ ſubjicitur, אְ, valetq; E breviſſimum, quale in bezahlt / geſtrafft / quod rapidè effertur, quaſi bzahlt / gſtrafft. Vulgò vocatur *Scheva mobile*. At 1. *poſt vocalem brevem*. 2. *poſt longam accentu tonico notatam*. 3. *in fine dictionis geminū*, vocalis naturam deponit, docetque tantum, conſonam ſuam eſſe cum præcedenti in unā ſyllabam conjungendam. Hinc appellatur *Scheva quieſcens* ſive *mutum*.

Compoſita eſt, quæ conſtat ex Scheva & vocali brevi: eſtque *triplex*:

Chateph pathach אֲ A
Catheph ſegol אֱ E } *celerrimæ pronunciationis.*
Chateph kametz אֳ O

Hæ propriæ literarum gutturalium ſunt, quibus adhibentur loco Scheva ſimplicis, commodioris pronunciationis causâ. Impropriè & irregulariter quandoque aliæ literæ Alphabeti eas poſſident.

Quando (ָ) ſit vel Kametzchatuph, vel Chateph-kametz, vide cap. 4. & ſ. Hæ quatuor autem in genere vocantur *Vocales breviſſimæ*,

Cap. III.

De Dageſch & Mappik.

VEntri literarum inſcribitur punctum, pronunciationi ipſarum inſerviens, diciturque vel *Dageſch* vel *Mappik*.

Dageſch duplex eſt: *Lene* vel *Forte*.

Dages lene eſt, quod ſex literas בגד כפת per ſe

Longa.	*Breves.*
Veſpera: Samen/ *ſemen*: Schmach *Ignominia.*	
Tzere ‥ E purum & ſiccum, Ehr *Honor*, Lehr *Doctrina.*	*Sagol* אֶ E impurum & dilutum, áhr/ *Ariſta*, lár *vacuum.*
Chirek longum אִי I, Ihr *Vos*, Ihnen/ *Ipſis*, Glider *Membra.*	*Chirek breve* אִ I, Jrren *Errare*, Sinn/ *ſenſus*, gelitten *paſſus.*
Cholem אֹ אוֹ O, Ohr *auris*, Sohn *filius*, Todt *mors*, geboren *natus.*	*Kametz-chatuph* אָ אָ O, Ort *locus*, Soñ *ſol*, Trott *torcular*, Kom̃en *venire.*
Schurek וּ U Unſer *noſter*, Unſchuldig *innocens*, geſund *ſanus*, Mund *os.*	*Kibbutz* אֻ ֻ *T*, Sünde *peccatum*. verführen *ſeducere*, unglück *infortunium.*

Quomodo figura Kametz-chatuph (׳) à Kametz longo diſcernenda ſit cap. 4. & 5. patebit.

Cholem etiam ſæpiſſimè per puncta literæ שׂ & שׁ deſignatur, ita ut punctum illud ſimul & literam notet, & pro vocali uſurpetur. Fit hoc in שׂ, quando præcedens litera vocali caret; ut מֹשֶׁה *Moſcheh* עֹשֶׁר *Oſcher*; in שׂ, quando ea ipſa nullum aliud punctum vocale adjunctum habet; ut, שֹׂנֵא *Sóne*, מְשַׂנְאַי *Miſſoneái.* Quandoque etiam eadem litera utrinque punctum geſtat, ſic שׁׂ, quorum alterutrum pro Cholem ſumendum; ut, שֹׁנֶה *Schóneh*, עֹשֶׂה *Oſeh*. Vide infra cap. 4.

Impropria vocalis eſt, quæ vel non ſemper, aut non omnium literarum vocalis eſt: eſtque *Simplex* vel *Compoſita*.

Simplex

אחהע Literæ gutturis ſive Gutturales, quia ſpiritum valent, qui in gutture formatur.

דטלנת Literæ linguæ ſive linguales.

גיכק Literæ palati ſive palatinæ.

זסצרש Literæ dentium ſive dentales.

בומף Literæ labiorum ſive labiales.

Hinc conſectarium, uſus in omnibus linguis celeberrimi: ***Literæ unius organi facilè inter ſe commutantur.***

Literæ אהוי ſæpè conſonarum valorem amittunt, & otioſæ, quoad pronunciationem, in voce exiſtunt, quod Hebræi dicunt *Quieſcere*, & inde ***Literæ Quieſcentes*** tunc vocantur. Vulgò אהוי ***Ehevi***, ſive יהוא ***Jehu***, memoriæ causâ appellantur.

CAP. II.

De Vocalibus.

VOcalis eſt, quæ per ſe ſonum edit: eſtque ***Propria*** vel ***Impropria.***

Propria, quæ ſemper vocalis eſt: eſtque ***Longa*** vel ***Brevis.***

Longa, quæ producto ſono effertur: eſtque ***quintuplex.***

Brevis, quæ correpto, & eſt itidem ***quintuplex***: ut,

Longæ

Kametz אָ A obſcurum quaſi cum O mixtum, ut in Germanicis, Abend

Breves

Patach אַ A clarum, ut in Vatter ***Pater***, Sammlen ***colligere***, Dach ***Tectũ***,

He	ה	5	h (ʿ)	*Spiritus aſper primus.*
Vau	ו	6	v	*Conſona fortior quàm* ב.
Sajin	ז	7	ſ	*leniſſimum.*
Heth	ח	8	h	*Spiritus aſperior.*
Teth	ט	9	t	
Jod	י	10	j	*conſona.*
Caph	כ	20	ch	*χ Græcorum.*
Lamed	ל	30	l	
Mem	מ	40	m	
Nun	נ	50	n	
Samech	ס	60	ſ	*acutum.*
Hajn	ע	70	h	*Spiritus aſperrimus.*
Pe	פ	80	ph	*φ Græcorum.*
Tzade	צ	90	tz	
Koph	ק	100	k	*κ Græcorum.*
Reſch	ר	200	r	
Schin	שׁ	300	ſc	*vel χ aut ſch Germanorum.*
Sin	שׂ		ſ	*acutum ut Samech.*
Thau	ת	400	th	*θ Græcorum.*

Litera שׂ irreptitia eſt, non originalis, partim ex prava prolatione τῆ שׁ nata, partim pro ס poſita.

Quinque in fine vocum aliter ſcribuntur, unde literæ *Finales* vocantur: nempe כ מ נ פ צ

Finales, ך ם ן ף ץ

Diſtribuuntur ab Hebræis in quinque ordines, juxta quinque organa, quæ diſtincta ſingularum prolatione occupantur.

אהחע

EPITOME GRAMMATICÆ HEBRÆÆ.

CAPUT I.

De Literis.

GRAMMATICA eſt ars benè loquendi, Hebræis Hebraicè.

Partes ejus duæ ſunt, ***Etymologia*** & ***Syntaxis***.

Etymologia eſt prima pars Grammaticæ, quæ ***vocum ſingularum*** proprietates explicat.

Vox eſt nota, quâ unumquodque diſtinctè notatur: fitque ex ***Syllaba***, unâ vel pluribus.

Syllaba eſt ſonus vocis integer, cujus partes ſunt ***Litera*** & ***Vocalis***.

Litera eſt, quæ cum Vocali ſonum integrum edit, unde & ***Conſona*** dicitur.

Literæ ſunt viginti duæ, omnes Conſonæ.

Nomen.	***Figura.***		***Poteſtas.***	
Aleph	א	1	(')	*Spiritus tenuis.*
Beth	ב	2	bh	*lenioris ſoni quàm* ו.
Gimel	ג	3	gh	*ſoni Germanis incogniti.*
Daleth	ד	4	dh	

Aſt, Scrutare, *inquit*, Scripturas, quærito Moſen,
Ex Iſraelis fonte petantur aquæ.
Ergo linguarum cùm dux ſit primaq; radix.
Ex qua vulgares, Græca, Latina fluant.
Cum non ſit variis multùm ſinuoſa Meandris,
Sed levis & ſimplex, clara, diſerta, brevis:
Nec nodos habeat, ſed tollat, dogmata ſolvat,
Obſcuris lucem præferat atque facem:
Non pudeat ſanctos ſanctam didiciſſe Camœnam,
Nativisq; ſuis Biblia *ſcire tonis:*
Diſcamus breviter linguam, quæ Sancta *vocatur:*
Sanctè, commentis undique ſepoſitis.
Dulcius ex ipſis hauritur fontibus unda,
Oreq; divino purius imbibitur.
Non arcere decet pueros, non pellere quemquam.
Sunt arcana piis omnibus expoſita.
Hæc non Rabbinis tantùm, non obvia clero,
Sed patefacta bonis, ſed reſerata piis.
Nec pudeat claros, inopes, juvenesq; ſenesq;
Cauſidicum, Medicum, Rhetora, Grammaticum;
Æternas noſtræ Tabulas verſare ſalutis,
Cœli theſauros ſcire, ſuumq; Deum.
Non his fomentis Meſſiæ nomina tincta.
Fraudetur pubes, ſanctificoq; cibo:
Sic ethniſſarent mediis in gentibus orti;
Non hoc lacte ſuos Turcica terra nutrit.
ALME DEUS pellas has noſtri temporis umbras,
Tuque tuumque malo promicet orbe jubar:
Diſcere te doceas, dediſcere cætera præ te.
Scire nihil niſi te; nam tua ſcire ſat eſt.

EPI-

Hac protoplaſtus Adam *primævæ ſtirpis origo,*
Hac uſi Patres, Angelicusque *chorus:*
Hac Moſes *Leges ſcripſit, prognoſtica* Vates,
Hac Linguâ Hebræâ *dulciſonaq; lyrâ:*
Hac David *Pſalmos cecinit, Proverbia* Schlomo;
Cœleſti citharâ dulciſoniſq; modis:
Hac olim Chriſtus, *lux et ſapientia Patris,*
Subjecit fræno ferrea colla ſuo:
Suaſit, perſuaſit, fures & ſcorta vocavit,
Hac ſurdos traxit, ſaxaque perdomuit:
Hac Pater *ore ſuo quondam eſt oracula fatus,*
Et cenſenda tamen barbara lingua Dei?
Dulciùs an nobis cæcus reſonabit Homerus,
Quam ſanctus ſancto Spiritus eloquio?
O teneras aures, doctas nimis atque diſertas,
Ut quibus indoctus creditur eſſe Deus.
Unde hæ deliciæ? quorſum faſtidia tanta?
Cùm ſtomachos tantis provocet illecebris?
Non ſic inculta eſt, flores habet atque figuras,
Multis mellifluis tota reſperſa tropis.
Cultior haud Cicero Latialis gloria linguæ.
Non Demoſthenicus gratior ille lepos.
Si facilem quæras, levior non altera lingua,
Nulla tuos tardat longa ſalebra pedes,
Sunt paucæ voces, has unus devorat annus,
In reliquis Babylon cernitur, atque chaos:
Si tibi linguarum placeat grandæva ſenectus,
Prima fuit terris, ultima forſan erit.
Nec juſſit Dominus ſpecus luſtrare Platonis,
Sed nec Lycæum ſolivagamque Stoam:
Non Tuſculani Romana viraria campi,
Quin neque Cecropii roſcida mella ſoli:

Incantant animos gentili voce Sirenes,
Dementat philtris Græca Medæa ſuis.
AT SACRA LINGUA ſacris cur ſic deformis habetur?
Cur ſic à ſanctis putida deſpuitur?
Ethnica cùm regnent, divina, ah! pulpita frigent:
E ſacris roſtris ſola prophana tonant.
Sive legas Græcè te ſtipant mille legentem,
Sive Latina legas, prompta juventa venit.
Judaicæ *ſolùm mœrent, lugentq; cathedræ,*
Haſce ſchola vix, vix unus & alter adit.
Huc pauci reptant, rarò vergentibus annis,
Verbi præcones, parciùs, idq; ſenes.
Linguarum mater ſimplex, verecunda, modeſta,
Caſta, ſevera, gravis, nil triviale loquens;
Quæ volat in cœlum ſuperas evecta per auras,
Quæ ſacro altiſoni conſidet ore Patris;
Non Pythicos tripodes, non Delphica ſomnia jactans,
Aſt Evangelii *dicta ſacrata canens;*
Numinis æterni myſteria condita pandens,
Terrea non redolens, cuncta ſed alta ſonans;
Hæc quid commerita eſt, ut ſic intacta jaceret?
Solaque cur procos non habet iſta ſuos
Diſcendo reliquas totos conſumimus annos,
Has nugas manibus volvimus aſſiduis:
Quis ſopor hic tantus nobis, gravis unde veternus?
Unde hæc Muſicolis nauſea oborta togis?
Hirſutam clamant, dumis ſquallere, refertam,
Spinis, & ſpiſſis ſentibus horridulam.
Qui dedit os homini, qui vocem, plectraq; linguæ,
Ille rudis populo dicitur eſſe ſuo?
Rhetoricæ Doctor, Logices fons atque magiſter;
Nobis facundis hirtus & aſper erit?

Hæ

LAURENTI PHRIDI DE LINGUÆ HEBRÆÆ STUDIO, MONITUM.

SCire prophana quidem ſanctis non credo prophanum,
Si non illotâ mente prophana legas.
Non impura puto puris monumenta ſophorum,
Et non immundis omnia munda reos.
Quæ res humanas agitant, non mordeo, linguas;
Præpono reliquis Sanctum *idiomâ tamen.*
Ethnica quis damnat? modò ſacris ethnica jungas;
Hic ſcopus, hæc ſtudiis ſit Cynoſura tuis.
Aſt ô Chriſtigenæ præcordia barbara cætus,
Hæc ut ſuſpiciant, illaq; deſpiciant.
Quò præceps fertur ſtudium? nimis impia cura
Quò ruït, ut ſpernant ſacra, prophana colant?
Ethnica ſi qua Venus, ſi quæ ſit mellea Pitho,
Hæc fluet in ſenſus blanda Thalia tuos.
Hæc Pandora capit, verbis excompta prophanis,
Incautas mentes Circea pocla movent.
Si commentitio proſtaret fabula ſocco,
Si tragicæ pompæ, denſa caterva volat:
Si totis nervis humanas excolis artes,
Si linguis hominum tantus habetur honos:
Cur hæc linguarum princeps reginaque ſola,
Sola velut nobis ſordida negligitur?
Quæ figmenta docet, furioſi μῆνιν *Achillis,*
Claudos Vulcanos, fulmina bruta Jovis;
Quæ fictô verſu κορυθαιόλον *Hectora narrat,*
Aut Helenam pangit, Mercurios, Veneres?
Quæ varios fucos & fumos vendit inanes,
Quæ picturato carmine ludificat:
O quanto plauſu, quibus hæc amplectimur ulnis?
Quisq; ſuo blandum pectore virus alit.

In

2. Si duæ, ac prior earum dageſſata ſit, tum dageſch illud communiter in primam radicalem נ, rariùs in י, reducendum eſt: ut אֶגַּשׁ à נָגַשׁ: הִצִּיב à יָצַב. At אֶקַּח Accipiam, תִּקַּח Accipies, & reliquæ perſonæ, ſunt à לָקַח: item נִתַּע à לָתַע.

3. Si duarum remanentium poſterior dageſſata ſit, tunc ea geminanda eſt: ut, סַבּוּ Circumdederunt, à סָבַב. Excipe *primò*, ſi dageſch illud fuerit characteriſticum conjugationis, quod ex forma cognoſci poteſt, tum poſtponendum erit ה; ut גִּלּוּ à גָּלָה. *Secundò*, Nomina, חִטָּה Triticum, quod eſt à חָנַט: *item* אַף Ira, בַּת Filia, quæ cum Pronominibus compoſita, recipiunt dages, quod in ſecundam radicalem נ reſolvendum eſt. Nam ſunt ab אָנַף & בָּנָה.

4. Si duarum remanentium neutra dageſſata ſit, tum præponendum י vel נ, rariùs א: vel interponendum ו, aut poſtponendum ה, & rariſſimè א: vel ultima geminanda.

5. Si abjectis ſervilibus unica tantùm litera radicalis remaneat, tum præponendum נ vel י, & poſtponendum ה. Excipe תֵּת Dare, quod eſt à נָתַן: item quaſdam voces Præteriti à מוּת Mortuus eſt, & שׂוּם Poſuit; ut מַתָּ Mortuus es, שַׂמְתָּ Poſuiſti, &c. quæ ſecundam & tertiam radicalem amittunt, ut cap. 13. explicatur.

Quicunque verò bonus fuerit Grammaticus, is Regulis his aut ſimilibus opus non habebit.

LAU-

formari dicunt, Præpoſitiones ſunt, quarum cum Verbo Infinito ſtructura ad Syntaxin pertinet. Neque enim ſimpliciter Gerundia formant, ſed inſignes Hebraiſmos, & periphraſin Temporum Modi Conjunctivi efficiunt.

Porrò qui ultrà hæc generalia præcepta, ad ſpeciales obſervationes progredi cupit, & uberiorem linguæ hujus uſum, & in loquendo elegantiam penitiùs & perfectiùs cognoſcere, eum ad Theſaurum noſtrum Grammaticum remittimus.

REGULAE DE THEMATE FACILE inveſtigando & cognoſcendo

FRuſtra diſputatur de ſenſu alicujus loci, cùm verba ejus non intelliguntur. Verba ut rectè intelligantur, ad thema ſive Radicem veniendum eſt, ejuſque genuina ſignificatio & uſus ex Lexicis, & locorum aliorum collatione, perquirendus. Thema autem propter frequentes anomalias, non ſemper in conſpectu eſt: unde factum, ut Grammatici regulas aliquot de inveſtigando eo annotarint. Has etiam in gratiam eorum, qui minùs in Grammaticis exercitati ſunt aſpergere hoc loco placuit.

Thema ſive Radix apud Hebræos ex tribus communiter conſtat literis, rariſſimè ex pluribus. Quæcunq; præterea literæ ad thema accedunt, vel conſignificant ei aliquid, vel formationi & flexioni ejus inſerviunt, unde *Serviles literæ* in genere appellantur. Hæ itaque rurſus à themate ſeparandæ ſunt. Unde

1. Si abjectis ſervilibus literis, tres remanſerint, eæ thema conſtituunt: ut אֶפְקֹד Viſitabo, à פָּקַד

2. Si duæ,

tantùm in quibuſdam perſonis Præteriti, ideo ſpecialiter eam explico in tempore Præterito, cap. 13. Ex priori autem anomalia convenit cum Verbis Defectivis primâ נ cap. 18.

Ex Verbis quatuor aut quinq; literarum, duo ſunt Quieſcentia, à quibus tantùm extant, וְטֵאטֵאתִיהָ, Et everram eam, Jeſ. 14. 13. יָפְיָפִיתָ Pulchrior effectus es, Pſ. 45. 3. quorum illud ad Præteritum Pihel, Verborum Quieſcentium tertiâ א cap. 30. hoc verò ad Pyhal Quieſcentiũ tertiâ ה pertinet, c. 34. Reliqua omnia ad Pihel & Pyhal Verborum perfectorum refero cap. 14. Hoc itaque modo nihil eorum quæ Grammatici prolixè, fusè & confusè in Verbis proponunt, à me omittitur, ſed omnia rectiùs diſponuntur ſingulaque ſuo loco dextrè, ad laborẽ in diſcendo minuendum, proponuntur.

In paucis quoque aliis à vulgato Grammaticorum ordine diſceſſi. In Nominibus caſuum diſtinctio non eo modo hic ponitur, ut vulgò, Literam ה Genitivi, מ Ablativi notas & quaſi Articulos faciunt. Atqui ה omnibus caſibus præponitur: מ autem æquè ſæpè Ablativo apud Hebræos præfigitur, atque apud Latinos *ab hoc* vel *ab hac*. Quorſum ergo hæ notæ, quæ in uſu ſunt ignotæ? In Verbis Participium *Pahul*, quod vulgo contra omnem ordinem, in forma Activa (exceptâ conjugatione Kal) ponitur, in formam paſſivam repoſui, cùm & ſignificatione & formatione à Præterito paſſivo deſcendat. Infinivum ſimpliciter propono, Gerundiorum quæ appellant, formâ omiſsâ. Nam literæ ב״כלם, per quas Gerundia formari

genera, Verborum ſcilicet vel à י vel à ל vel à נ incipientium. Ex his poſterius tantùm pro Genere accipio. Defectiva primá י quia pauca ſunt, in Quieſcentium genere per exceptionem explico cap. 23. & 24. Defectivorum primâ ל duo tantùm ſunt exempla לָתַע & לָקַח: Illud revoco ad claſſem Defectivorum primâ נ cap. 17. ab hoc tantùm unica vox uſitata extat, נִתָּעוּ pro נִלְתְּעוּ, Job. 4.20. At ex his Genus fieri nec decet nec poteſt, cùm reliqua omnia à ל incipientia ſint analoga.

Quòd verò etiam duo Genera conſtituunt Defectivorum tertiâ ת & נ id fit ἀλόγως. Nam ea Verba non generalem alicujus Conjugationis, imò ne unius quidem integri Temporis, ſed ſpecialem paucarum vocum anomaliam continent, ideoque ſpecialiter ea explico cap. 13.

Ex Verbis, quæ duarum literarum anomaliam habent, plurifaria ac multiplicia conſtituuntur genera, quorum quædam unico, pleraque paucis exemplis comprehenduntur. Ego hæc omnia ſub Quieſcentibus tertiâ א & ה explico. Quam enim in prima vel ſecunda thematis litera anomaliam habent, antè in illis Generibus explicata eſt, ac proinde inutilis tautologia foret, eà denuò repetere, aut tanquam nova in ſpecie, falſò proponere. Cognitâ primùm ſimplici anomalia, quippe quæ generalis eſt, & naturâ ſuâ præcedit, duplex deinde anomalia in poſteriore genere per ſe patet.

In Verbo נָתַן Separata quoque conjugandi formà ob duplicem ejus anomaliam à Grammaticis præſcribitur. At cùm poſterior ejus anomalia fiat

In Verbis primùm traditur analogia conjugandi generalis, cui anomalia, tanquam ſpecies ſuo generi, poſtponitur, oſtenditurque quot modis ea ab analogia recedat. Omnis autem anomalia fit duplici de cauſa : vel quòd Verbum conſtat ex aliqua quatuor literarum Quieſcentium אהוי, vel quòd literam in conjugando deficientem habet, unde Verba ipſa vel *Quieſcentia* vel *Defectiva* appellantur. Quandoque etiam duæ thematis literæ Quieſcentes ſunt, aut mixtim una Deficiens, altera Quieſcens. Ex his ultra triginta vulgò Grammatici faciunt diverſa genera, quæ per ſingulas Conjugationes traducta, labyrinthum conjugationum reciprocis ambagibus intricatiſſimum exhibent. Ex illis ſe abſque tædio extricare, hoc opus hîc labor eſt. Ego hæc omnia in ſex Generibus explico, compendio utili & neceſſario.

Quieſcentium primâ thematis literâ, duo vulgò ponunt genera, unum Verborum à י, alterum ab א incipientium. Prius genus recipio : De altero, quia ſpecialem ferè unius Temporis anomaliam continet, & quidem multa etiam in eo prorſus analoga ſunt, ſpecialem obſervationem pono cap. 13. Sunt qui tertium genus adjiciant, Quiescentium primâ ה ex unico exemplo הָלַךְ Ambulavit. Sed id præter omnem rationem fit. Nam quòd ab eo deducunt Infinitum לָלֶכֶת Ire, Imperativum לֵךְ, Futurum אֵלֵךְ Ibo, & הוֹלִיךְ Ire-fecit, eorum thema eſt יָלַךְ cujus prima radicalis expreſſa in הֵילִיכִי Abducito, Exod. 2. 9.

Defectivorum primâ thematis literâ tria faciunt gener

JOHANNES BUXTORFIUS

LINGUÆ HEBRÆÆ

STUDIOSIS S.

SApientum Hebræorum præceptum eſt, לְעוֹלָם יְלַמֵּד אָדָם לְתַלְמִידָיו בְּדֶרֶךְ קְצָרָה׃ *Semper doceat homo diſcipulos ſuos viâ brevi.* Et Plutarcho in Phocione laudata ſimilitudo eſt: ὡς ἡ τοῦ νομίσματος ἀξία, πλείστην ἐν ὄγκῳ βραχυτάτῳ δύναμιν ἔχει; οὕτω λόγου δεινότης πολλὰ σημαίνειν ἀπ' ὀλίγων, *Quemadmodum numiſmatis æſtimatio & præſtantia tanto major eſt, quanto in minore maſſa plus valoris continet: ſic orationis illius vis & acumen majus eſt, quæ plurima paucis ſignificat.* Sic certè in Scholis præſtat paucis multa, quàm plurimis verbis pauca docere, כִּי הַיּוֹם קָצֵר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה׃ *Nam dies brevis eſt, & opus multum*, ajunt Hebræi. Maximè verò ii, qui primum linguam vel artem diſcere incipiunt, nec in prolixioribus, nec in gravioribus, quàm captus ingenii ipſorum ferat, ſunt exercendi. Alioquin enim vires vel citò flacceſcunt, vel oneri planè ſuccumbunt. Habetis itaque hìc breviſſima de lingua Hebræa Præcepta, in quibus Grrmmaticæ fundamentum ſolidè ſternitur. Et tamen ne juſto breviora exiſtimetis, de paucis vos monere & inſtruere commodum judicavi, maximè quod Verborum tractationem attinet.

ſimu lcollabaſcere certiſſimum. Linguarum ignoratione, horrendæ tenebræ Eccleſiam Chriſti diu occupârunt: Linguarum dono lux Verbi divini Eccleſiæ reſtituta eſt. Hanc lucem ut ſtudiosè conſervemus, ſummo ſtudio & opere laborandum.

Accipite ergo, Viri Ampliſſimi & Conſultiſſimi, à me munus hoc literarium, benignè & clementer: exiguum quidem illud, ſi vel in ſe ſpectetur, aut cum Amplitudine & Dignitate veſtra comparetur, at ſi ex animo & fine dantis, magnum. Non ex munere animus munerantis eſt æſtimandus, ſed ex animo munus. Deus Opt. Max. Rempublicam veſtram in pace & tranquillitate diu florentem, potenter conſervet. Scholamq́ & Eccleſiam omnis generis bono ubertim locupletet. Baſileæ, 4. Maii, Anno poſt Chriſtum natum M DC V.

V. A. Addictiſs,

M. JOHANNES BUXTORFIUS,
Cammennas Weſtphalus, Linguæ Hebr. in Academia Baſileenſi Profeſſor.

JOHAN-

ita quoq; Hebraicæ Linguæ fundamenta, (ab iis ſaltem, qui Theologiæ ſtudio & Verbi divini interpretationi aliquando operam locaturi ſunt) in Scholis trivialibus & Gymnaſiis jacerentur. Sic enim & ardentiùs & frequentiùs illius ſtudium in Academiis excoleretur, & juventus ſolidiùs de ſacræ Scripturæ interpretatione judicaret. Quod ut magno juventutis malo paſſim negligitur: ita ſummoperè ejus commodo conſulunt illi, qui ſic inſtitutas Scholas habent. Inter hos, Vos Viri ampliſſimi & prudentiſſimi, verè commendandi eſtis, quòd hoc beneficium juventus veſtra ſcholaſtica magno ſuo bono jam ante viginti annos habuit. Eo enim tempore DN. GEORGIUS FABRICIUS, *Scholæ veſtræ tum Conrector, linguam Hebræam fidè & feliciter ibi docere cœpit, à quo & ego prima ejus principia addidici. Quòd beneficium ego gratâ memoriâ recolens, has de Lingua Hebræa Præceptiones, ſub Veſtro nomine publicare volui, partim ut gratitudinem aliquo argumento teſtarer, partim ut me patriæ Scholæ commodis inſervire paratiſſimum & maximè ut ſanctæ hujus linguæ ſtudium porrò quoq; in ea excolatur, & firmiùs implantetur, cupidiſſimum eſſe comprobarem. Nam certè, ſicut Scholis corruentibus, Eccleſias eodem labefactatas motu, corruere neceſſe eſt, ſic labantibus in Eccleſia linguis, puram ſacræ Scripturæ interpretationem*

ſit: per quas in longum circumduci, ſummè tædioſum eſt. In maxima autem omnium rerum perturbatione expeditè progredi, operoſius pro tyronibus negotium eſt. Quæ permiſtè implicita ſunt, ea abrumpunt potiùs, quàm ut ſolvant. Hinc apud hos de profectu deſperatio, apud alios contemptus linguæ oritur: alii magno labore vix mediocres, pauci ſolidos & ex profundo petitos; progreſſus faciunt. Hæc mala nunc utcunq; depellere aggreſſus ſum, propoſitis brevibus hiſce & dilucidis de lingua Hebræa addiſcenda Præceptionibus: brevibus quidem illis in ſe, uſu verò amplis. Sic autem eas propoſui, ut Philoſophorum princeps decernit libr. 1. phyſic. cap. 7. cùm ait: ἔστι γὰρ κατὰ φύσιν τὰ κοινὰ πρῶτον εἰπόντας, οὕτω τὰ περὶ ἕκαστον ἴδια θεωρεῖν, Secundùm naturam eſt communia primùm dicere, tum propria & ſingularia cujusque contemplari. *Et lib. 3. cap. 1.* ὑστέρα γὰρ ἡ περὶ τῶν ἰδίων θεωρία τῆς περὶ τῶν κοινῶν ἐστι, Propriorum contemplatio poſterior eſt contemplatione communium. *Hoc ſecutus ſum, quantum id inſtituti ratio nunc permiſit. Brevia & plana tyrones, (quorum commodis nunc ſervire volui) pleniora provectiores Præcepta tractare debent. Fundamentum in plano ſolidè prius ponendum eſt, quàm implicita reliqui ædificii moles ſuperſtruatur. Optatiſſimum verò commodum eſſet, ut, quemadmodum Latinæ & Græcæ,*

ita

NOBILISS. AMPLISS. CONSULTISS.

VIRIS,

D. D.

CONSULIBUS

ET

SENATORIBUS

Inclytæ Reipublicæ Hammonenſis in Weſtphalia, Moderatoribus prudentiſſimis, Gratiam, & Pacem à DEO Patre.

AD literarum ſacrarum ſolidam intelligentiam, Viri ampliſſimi, nihil tam neceſſarium eſſe, quàm Linguæ ſanctæ Hebrææ cognitionem, in confeſſo eſt apud omnes, qui non corticetenus, ſed profundiùs ſacras literas tractant. Duo autem incommoda ſunt, quæ ab ejus ſtudio adoleſcentes ſæpiſſimè avertunt, Præceptorum Prolixitas & Confuſio. Illa nauſeam & tædium, hæc difficultatem primo acceſſu inſuperabilem objicit: Prolixitas per multivias & reciprocas ambages ferè

Digitized by Google

JOHANNIS BUXTORFI

EPITOME GRAMMATICÆ HEBRÆÆ,

BREVITER ET METHODICE ad publicum Scholarum uſum propoſita.

ADJECTA SUCCINCTA
de Mutatione punctorum vocalium Inſtructio, & Textuum Pſalmorumque aliquot Hebraicorum Latina interpretatio,

Recenſita, aucta

Et

CONSILIO UNIVERSALI,
de Studio Hebraico ritè inſtituendo promovendo, locupletata

A

JOHANNE BUXTORFIO FIL.

Editio Nona.

Variis in Locis à mendis Typographicis repurgata.

BASILEÆ,
Impenſis JOHANNIS GEORGII KÖNIG.
Anno MDCCX.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BL
VR